

การประเมินผล โครงการธนาคารหม่อนไหม ปี 2561

ศูนย์ประเมินผล
สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
พฤศจิกายน 2562

Centre for Project and Programme Evaluation
Office Of Agricultural Economics
Ministry of Agriculture and Cooperatives
November 2019

การประเมินผล
โครงการธนาคารหม่อนไหม ปี 2561

โดย

ศูนย์ประเมินผล
สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

บทสรุปผู้บริหาร

ธนาคารหม่อนไหม ปี 2561 ดำเนินการโดยกรมหม่อนไหม เพื่อต้องการเพิ่มศักยภาพการผลิต สร้างความเข้มแข็งให้กับกลุ่มเกษตรกร ลดต้นทุนการผลิต มีแหล่งให้ยืมหรือแลกเปลี่ยนปัจจัยการผลิต ด้านหม่อนไหม และชุมชนมีแหล่งเส้นไหมที่มีคุณภาพดีสำหรับการทอผ้าอย่างเพียงพอ การประเมินผล โครงการธนาคารหม่อนไหม ปี 2561 มีวัตถุประสงค์เพื่อติดตามประเมินผลการดำเนินงาน ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น ตลอดจนปัญหา อุปสรรคในการดำเนินงาน โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากเกษตรกรที่เป็นสมาชิกธนาคาร ในปี 2561 ทั้ง 11 แห่ง จำนวน 122 ราย

ผลการประเมิน พบว่า การดำเนินงานสามารถจัดตั้งธนาคารฯ ได้ครบ 11 แห่ง ในพื้นที่ 11 จังหวัด ตามเป้าหมาย มีเกษตรกรสมาชิกจำนวน 410 ราย สนับสนุนเส้นไหม วัสดุ อุปกรณ์และปัจจัยการผลิตอื่น ๆ ให้กับธนาคาร โดยสนับสนุนเฉพาะเส้นไหมเพียงอย่างเดียว จำนวน 5 แห่ง ได้แก่ จังหวัดบุรีรัมย์ มุกดาหาร ร้อยเอ็ด อุบลราชธานี และอุดรธานี สนับสนุนเป็นเส้นไหม วัสดุอุปกรณ์ และปัจจัยการผลิต จำนวน 5 แห่ง ได้แก่ จังหวัดเลย สุรินทร์ กำแพงเพชร ขอนแก่น และศรีสะเกษ สนับสนุนเป็นวัสดุอุปกรณ์ และปัจจัยการผลิต จำนวน 1 แห่ง ได้แก่ จังหวัดพะเยา

ผลการประเมินพบว่า เกษตรกรร้อยละ 76.64 ใช้บริการธนาคารแล้ว โดยการยืม - คืน เส้นไหม วัสดุอุปกรณ์ และปัจจัยการผลิตจากธนาคารนำไปประกอบอาชีพด้านหัตถกรรม เมื่อครบกำหนดระยะเวลา จึงมาชำระคืน ซึ่งอาจชำระเป็นเงินสด ผ้าไหม หรือเส้นไหม รวมดอกเบี้ย ตามแต่ข้อตกลงของธนาคาร แต่ละแห่ง ซึ่งเกษตรกรสมาชิกใช้บริการธนาคารเนื่องจากช่วยลดปัญหาการขาดแคลนเส้นไหม วัสดุอุปกรณ์ และปัจจัยการผลิตของตนเอง ทั้งนี้เกษตรกรที่ใช้บริการร้อยละ 67.62 ชำระคืนทั้งหมดแล้ว ส่วนใหญ่ชำระคืนเป็นเงินสดตามมูลค่าการใช้บริการรวมดอกเบี้ย หลังเข้าร่วมโครงการเกษตรกรสมาชิกมีการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น ในภาพรวมมีการเปลี่ยนแปลงในระดับมาก ที่ค่าคะแนนเฉลี่ย 3.86 โดยช่วยลดปัญหาขาดแคลนเส้นไหมลดลงในระดับมากที่สุด ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.37 มีต้นทุนในการทอผ้าหลังเข้าร่วมโครงการเพิ่มขึ้น ร้อยละ 3.35 หรือเพิ่มขึ้นเท่ากับ 10.95 บาทต่อเมตร เนื่องจากเส้นไหมที่เกษตรกรได้รับการจัดสรรเป็นเส้นไหม อุตสาหกรรม ซึ่งมีราคาค่อนข้างแพงกว่าเส้นไหมสาวมือ ในขณะเดียวกันเกษตรกรจำหน่ายผ้าไหมได้ราคาเพิ่มขึ้นร้อยละ 43.52 หรือเพิ่มขึ้น 358.06 บาทต่อเมตร ส่งผลให้เกษตรกรมีกำไรที่รับจากการจำหน่ายผ้าไหมเฉลี่ย 316.04 บาทต่อเมตร หรือมีกำไรเพิ่มขึ้นร้อยละ 261.75

การบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการข้อที่ 1 ในการเพิ่มศักยภาพในการผลิต และสร้างความเข้มแข็ง ให้กับกลุ่มเกษตรกร การดำเนินงานโครงการส่งผลให้เกษตรกรจำหน่ายผลผลิตได้ราคาเพิ่มขึ้น ส่งผลให้เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้น กลุ่มมีเงินทุนสำหรับบริหารจัดการกลุ่มให้ดำเนินการต่อไป และวัตถุประสงค์ ข้อที่ 3 คือ ชุมชนมีแหล่งเส้นไหมที่มีคุณภาพดีสำหรับการทอผ้าอย่างเพียงพอ มีและยังช่วยให้เกษตรกร มีความคล่องตัวในการประกอบอาชีพด้านหัตถกรรมมากขึ้น ทั้งนี้วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ในการช่วยลดต้นทุน การผลิตยังไม่สามารถบรรลุได้ เนื่องจากมีการใช้เส้นไหมอุตสาหกรรม และเส้นไหมเกรด A ที่ได้มาตรฐาน ซึ่งมีราคาค่อนข้างสูงและในการชำระคืนมีดอกเบี้ยรวมด้วย จึงทำให้ยังไม่สามารถต้นทุนได้ แต่ในการเป็น

(ค)

แหล่งยืมหรือแลกเปลี่ยนปัจจัยการผลิตด้านหม่อนไหม พบว่า ธนาคารสามารถเป็นศูนย์กลาง เป็นแหล่งยืมปัจจัยการผลิตของเกษตรกรได้ และช่วยส่งเสริมการประกอบอาชีพหัตถกรรมให้มีความมั่นคงมากขึ้น

ข้อค้นพบจากการประเมินผลพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ให้ความร่วมมือในการดำเนินงานในรูปแบบธนาคารฯ เป็นอย่างดี มีการเก็บค่าหุ้น/ค่าสมัครสมาชิก เพื่อนำมาเป็นกองทุนในการบริหารจัดการภายในธนาคารให้สามารถดำเนินการได้ ทั้งนี้รูปแบบการบันทึกบัญชียังไม่เป็นรูปแบบเดียวกัน บันทึกตามความเข้าใจ ความชำนาญ และประสบการณ์ของตนเอง แต่เกษตรกรสมาชิกมีความคล่องตัวในการทอผ้าเพิ่มขึ้น มีการปรับเปลี่ยนใช้สีธรรมชาติในการย้อมทดแทนสารเคมี ส่งผลให้มีค่าใช้จ่ายการผลิตลดลง และมีรายได้เพิ่มขึ้นด้วย ทั้งนี้กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ควรเข้ามามีบทบาทในการกำหนดรูปแบบการบันทึกบัญชีสร้างความเข้าใจให้เกษตรกรให้เป็นรูปแบบเดียวกัน และควรจัดหากลุ่มเครือข่ายให้กับเกษตรกรเพื่อให้เกษตรกรสามารถบริหารจัดการสำรองเส้นไหม วัสดุอุปกรณ์ และปัจจัยการผลิตให้กับสมาชิกในธนาคารได้อย่างต่อเนื่อง

Executive Summary

The Sericulture Bank Project in 2018, operated by The Queen Sirikit Department of Sericulture the Department of Sericulture. The objective is to increase the production potential and Strengthen the farmers. To Reduce production costs Is there a place to borrow or exchange production factors on the sericulture. There are good quality silk threads for weaving. Evaluate the project to monitor and evaluate the performance. And the results as well as problems and obstacles in the operation Gather information from 11 bank.

The establishment of the Sericulture Bank in 2018 can be established in 11 location and 11 provinces as targeted. There are 410 member. Support Only silk threads in 5 locations, such as Buri Ram Mukdahan Roi Et Ubon Ratchathani and Udon Thani. Support silk threads, materials, equipment and production factors in 5 locations, such as Loei Surin Kamphaeng Phet Khon Kaen and Si Sa Ket. And supports equipment and production factors in to Phayao province.

The evaluation, that The farmers, 76.64 percent have already borrowed the silk threads, materials, equipment and production factors from the bank. And paid back in cash, silk threads or silk, including interest according to bank agreements. The operation of the project helps reduce the problem of silk shortage of farmers at the highest level. The average score is 4.37. The cost of weaving Mudmee silk after joining the project increased by 3.35 percent or increased by 10.95 baht per meter. And able to sell silk at a price increase of 43.52 percent or an increase of 358.06 baht per meter. Causing the farmers to sell silk with an average profit of 316.04 baht per meter or an increase of 261.75 percent.

The Bank is able to achieve objectives 1 and 3 of the project. Meaning helping farmers sell silk at a better price Have more profits And have sufficient sources of quality silk threads for weaving. But the second objective is to reduce production costs Unattainable Because farmers use industrial silk And grade A silk, which is quite high Including interest repayments

Farmers are very cooperative in their operations. Managed by stock collection Or membership fees to use as funds to reserve funds for silk threads, materials, equipment, and production factors for members to use the service. Farmers use natural dyes to dye silk threads instead of chemicals. It helps to reduce the cost of weaving. The agency should procure other network groups for the bank. To be a source for the bank to continually provide silk threads, materials, equipment, and production factors to members.

Keywords: Sericulture Bank, sell silk at a price increase, sufficient sources

(ฉ)

คำนำ

การประเมินผลโครงการธนาคารหม่อนไหม ปี 2561 มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินผล การดำเนินงาน ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานโครงการ เพื่อให้ข้อเสนอแนะ และแนวทางในการแก้ไขปรับปรุง การดำเนินงานโครงการในระยะต่อไป

ศูนย์ประเมินผล ได้รับความร่วมมืออย่างดียิ่งจากกรมหม่อนไหม ศูนย์หม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติ ฯ คณะกรรมการบริหารจัดการธนาคาร และเกษตรกรสมาชิกธนาคารฯ ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ ซึ่งทำให้รายงานการประเมินผลฉบับนี้ เกิดความสมบูรณ์ จึงใคร่ขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้ และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าเอกสารฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้เกี่ยวข้อง และผู้สนใจทั่วไป

ศูนย์ประเมินผล
สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
พฤศจิกายน 2562

สารบัญ

	หน้า
บทสรุปผู้บริหาร	(๒)
Executive summary	(๓)
คำนำ	(๔)
สารบัญตาราง	(๕)
สารบัญภาพ	(๖)
บทที่ 1 สาระสำคัญของโครงการ	1
1.1 ความเป็นมาของโครงการ	1
1.2 วัตถุประสงค์ของโครงการ	1
1.3 เป้าหมายและงบประมาณของโครงการ	1
1.4 วิธีการดำเนินงานโครงการ	2
1.5 หน่วยงานที่รับผิดชอบ	3
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับของโครงการ	3
บทที่ 2 ระเบียบวิธีการประเมินผล	5
2.1 ความสำคัญของการประเมินผล	5
2.2 วัตถุประสงค์ของการประเมินผล	5
2.3 ขอบเขตการประเมินผล	6
2.4 นิยามศัพท์เฉพาะ	6
2.5 การตรวจเอกสาร แนวคิดและทฤษฎี	7
2.6 วิธีการประเมินผล	16
2.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมินผล	22
บทที่ 3 สภาพทั่วไปของกลุ่มเป้าหมายของโครงการ	23
3.1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่ม	23
3.2 ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกรเป้าหมาย	19
บทที่ 4 ผลการประเมิน	
4.1 ปัจจัยนำเข้า (Inputs)	29
4.2 กิจกรรม (Activities)	42

(จ)

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
4.3 ผลผลิต (Outputs)	50
4.4 ผลลัพธ์ (Outcomes)	62
บทที่ 5 สรุป และ ข้อเสนอแนะ	73
5.1 สรุป	73
5.2 ข้อเสนอแนะ	76
บรรณานุกรม	77
ภาคผนวก	79

สารบัญตาราง

	หน้า	
ตารางที่ 2.1	ประเด็น ตัวชี้วัด และเกณฑ์การวัดของการประเมินผลโครงการธนาคารหม่อนไหม ปี 2561	18
ตารางที่ 2.2	จำนวนกลุ่มตัวอย่างเกษตรกรสมาชิกธนาคารหม่อนไหม	21
ตารางที่ 3.1	ลักษณะการประกอบอาชีพด้านหัตถกรรมของกลุ่ม	23
ตารางที่ 3.2	การจำหน่ายผลผลิตของสมาชิกในกลุ่ม	24
ตารางที่ 3.3	เพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพหลักของเกษตรกรสมาชิก	24
ตารางที่ 3.4	จำนวนสมาชิกในครัวเรือนเกษตรกร	25
ตารางที่ 3.5	การถือครองที่ดินของเกษตรกรสมาชิก	25
ตารางที่ 3.6	การเข้าร่วมโครงการ/นโยบายสำคัญของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์	26
ตารางที่ 3.7	ระยะเวลาการเป็นสมาชิกกลุ่ม และประสบการณ์ในการทอผ้า	26
ตารางที่ 3.8	ลักษณะการประกอบอาชีพหัตถกรรมของเกษตรกรสมาชิก	27
ตารางที่ 3.9	จำนวนและปริมาณการผลิต	27
ตารางที่ 3.10	แหล่งที่มาของเส้นไหมที่เกษตรกรสมาชิกนำมาทอผ้า	28
ตารางที่ 3.11	แหล่งเงินทุนที่เกษตรกรนำมาใช้ในการซื้อเส้นไหม วัสดุอุปกรณ์ และปัจจัยการผลิต	28
ตารางที่ 4.1	งบประมาณที่ได้รับการจัดสรรเพื่อดำเนินงานธนาคารหม่อนไหม ปีงบประมาณ พ.ศ. 2561	31
ตารางที่ 4.2	ปริมาณเส้นไหมที่สนับสนุนให้กับธนาคารหม่อนไหม ที่จัดตั้งในปีงบประมาณ พ.ศ. 2560	33
ตารางที่ 4.3	การสนับสนุนเส้นไหม วัสดุอุปกรณ์ และปัจจัยการผลิตให้ธนาคารหม่อนไหม ปี 2561	33
ตารางที่ 4.4	ปริมาณเส้นไหมที่สนับสนุนให้กับธนาคารที่จัดตั้งในปีงบประมาณ พ.ศ. 2561	34
ตารางที่ 4.5	ปริมาณเส้นไหม วัสดุอุปกรณ์ และปัจจัยการผลิตที่สนับสนุนให้กับธนาคารหม่อนไหม จังหวัดเลย ปี 2561	35
ตารางที่ 4.6	ปริมาณเส้นไหม วัสดุอุปกรณ์ และปัจจัยการผลิตที่สนับสนุนให้กับธนาคารหม่อนไหม จังหวัดสุรินทร์ ปี 2561	36
ตารางที่ 4.7	ปริมาณเส้นไหม วัสดุอุปกรณ์ และปัจจัยการผลิตที่สนับสนุนให้กับธนาคารหม่อนไหม จังหวัดขอนแก่น ปี 2561	37
ตารางที่ 4.8	ปริมาณเส้นไหม วัสดุอุปกรณ์ และปัจจัยการผลิตที่สนับสนุนให้กับธนาคารหม่อนไหม จังหวัดกำแพงเพชร ปี 2561	38
ตารางที่ 4.9	ปริมาณเส้นไหม วัสดุอุปกรณ์ และปัจจัยการผลิตที่สนับสนุนให้กับธนาคารหม่อนไหม จังหวัดศรีสะเกษ ปี 2561	39
ตารางที่ 4.10	ปริมาณวัสดุอุปกรณ์ และปัจจัยการผลิตที่สนับสนุนให้กับธนาคารหม่อนไหม จังหวัดพะเยา ปี 2561	39

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า	
ตารางที่ 4.11	ความทันเวลาในการจัดสรรเส้นไหม วัสดุอุปกรณ์ และปัจจัยการผลิตให้ธนาคาร ปี 2561	40
ตารางที่ 4.12	การให้ความรู้สมาชิกธนาคารหม่อนไหมเพิ่มเติม	40
ตารางที่ 4.13	เนื้อหาความรู้ที่ถ่ายทอดให้กับสมาชิกธนาคารหม่อนไหม ปี 2561	41
ตารางที่ 4.14	สื่อที่ใช้ในการประชาสัมพันธ์ธนาคาร	41
ตารางที่ 4.15	คุณสมบัติของกลุ่มเกษตรกรที่หน่วยงานพิจารณาคัดเลือก	43
ตารางที่ 4.16	ระเบียบข้อบังคับในการใช้บริการธนาคารหม่อนไหม ปี 2561	46
ตารางที่ 4.17	การบริหารจัดการธนาคาร	49
ตารางที่ 4.18	การกำกับดูแลการปฏิบัติงาน	50
ตารางที่ 4.19	รายชื่อกลุ่มเกษตรกรที่จัดตั้งธนาคารหม่อนไหมในปี 2561	50
ตารางที่ 4.20	จำนวนเกษตรกรสมาชิกธนาคารหม่อนไหม ปี 2561	52
ตารางที่ 4.21	ธนาคารที่มีการเก็บค่าสมาชิก/ค่าหุ้น สำหรับเป็นกองทุนบริหารจัดการ	53
ตารางที่ 4.22	รายละเอียดการบันทึกบัญชีของธนาคาร	54
ตารางที่ 4.23	การเข้าร่วมเวทีชุมชน/เวทีประชาคมของเกษตรกร	55
ตารางที่ 4.24	การเข้ารับการถ่ายทอดความรู้ด้านหัตถกรรมของเกษตรกร	55
ตารางที่ 4.25	การมีส่วนร่วมของเกษตรกรสมาชิกในการดำเนินงานธนาคาร	56
ตารางที่ 4.26	ธนาคารที่ได้รับการจัดสรรเส้นไหม วัสดุอุปกรณ์ และปัจจัยการผลิต	57
ตารางที่ 4.27	การใช้บริการยืม - คืน เส้นไหม วัสดุอุปกรณ์ และปัจจัยการผลิตจากธนาคารในปี 2561	58
ตารางที่ 4.28	ข้อคิดเห็นของเกษตรกรสมาชิกที่ตัดสินใจใช้บริการธนาคาร	58
ตารางที่ 4.29	เส้นไหม วัสดุอุปกรณ์ และปัจจัยการผลิตที่เกษตรกรใช้บริการธนาคารในปี 2561	59
ตารางที่ 4.30	การชำระคืนให้ธนาคาร	60
ตารางที่ 4.31	ปริมาณผลผลิตที่เกษตรกรสมาชิกผลิตได้ เปรียบเทียบก่อนและหลังเข้าร่วมโครงการ	60
ตารางที่ 4.32	การนำความรู้ที่ได้รับไปปฏิบัติ และถ่ายทอดต่อ	61
ตารางที่ 4.33	การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับเกษตรกรสมาชิกในด้านต่าง ๆ หลังเข้าร่วมโครงการ	62
ตารางที่ 4.34	การบรรเทาความเดือดร้อนด้านอาชีพหัตถกรรมของเกษตรกรสมาชิก	63
ตารางที่ 4.35	แหล่งเส้นไหม วัสดุอุปกรณ์ และปัจจัยการผลิตที่เกษตรกรต้องการใช้บริการในระยะต่อไป	64
ตารางที่ 4.36	ชนิดเส้นไหม วัสดุอุปกรณ์ และปัจจัยการผลิตที่เกษตรกรต้องการใช้บริการ จากธนาคารในการทอผ้าในรอบต่อไป	64

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
ตารางที่ 4.37 ปริมาณความต้องการใช้เส้นไหม วัสดุอุปกรณ์ และปัจจัยการผลิตของเกษตรกร	65
ตารางที่ 4.38 ธนาคารที่มีเงินทุน/เส้นไหมสำรองสำหรับสมาชิก	66
ตารางที่ 4.39 ต้นทุนและผลตอบแทนการทอผ้ามัดหมี่ของเกษตรกรสมาชิกธนาคารเปรียบเทียบกับก่อนและหลังเข้าร่วมโครงการ	68
ตารางที่ 4.40 ต้นทุนและผลตอบแทนการเลี้ยงไหมเพื่อขายไหมสุกของเกษตรกรสมาชิกธนาคารหม่อนไหมจังหวัดพะเยา เปรียบเทียบกับก่อนและหลังเข้าร่วมโครงการ	69
ตารางที่ 4.41 ระดับความพึงพอใจของเกษตรกรสมาชิกที่มีต่อโครงการในด้านต่างๆ	70

(๘)

สารบัญภาพ

		หน้า
ภาพที่ 2.1	แบบจำลองโลจิก (Logic Model)	13
ภาพที่ 2.2	กรอบแนวคิดในการประเมินผล	17
ภาพที่ 4.1	ความทันเวลาในการจัดสรรงบประมาณ	32
ภาพที่ 4.2	ธนาคารที่มีกองทุนสำหรับดำเนินงาน	53
ภาพที่ 4.3	ระดับความรู้ความเข้าใจของเกษตรกรที่เข้ารับการถ่ายทอดความรู้	56

บทที่ 1

สาระสำคัญของโครงการ

1.1 ความเป็นมาของโครงการ

ตามนโยบายของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ที่ต้องการช่วยเหลือเกษตรกรในการลดต้นทุนการผลิต และเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตทางการเกษตรให้สูงขึ้น รวมทั้งส่งเสริมการรวมตัวของกลุ่มเกษตรกร เพื่อวางแผนการผลิตทางการเกษตร และจัดหาผลประโยชน์ร่วมกัน โดยดำเนินการช่วยเหลือแก่สถาบันเกษตรกร กลุ่มเกษตรกรในรูปแบบของการสนับสนุนจัดหาปัจจัยการผลิตทางการเกษตรที่เหมาะสม และมีความสอดคล้องกับความต้องการของสมาชิกในกลุ่ม ทั้งปริมาณ ประเภท และระยะเวลา ร่วมผลักดันให้เกษตรกรเกิดการรวมกลุ่ม ร่วมกันบริหารจัดการ จะเป็นการช่วยลดต้นทุนการผลิต และเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตทางการเกษตรของเกษตรกรสมาชิกที่ได้รับการสนับสนุนเพิ่มสูงขึ้น

ปี 2560 กรมหม่อนไหมได้จัดตั้งธนาคารปัจจัยการผลิตด้านหม่อนไหม นำร่องใน 6 แห่ง 6 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดนครพนม สกลนคร อุบลราชธานี มหาสารคาม ชัยภูมิ และนครราชสีมา โดยจัดสรรเส้นไหมตามความต้องการของสมาชิก เพื่อให้เกษตรกรยืมเส้นไหมจากธนาคาร และนำมาชำระคืนตามข้อตกลงของแต่ละธนาคาร ส่งผลให้เกษตรกรมีเส้นไหมที่มีคุณภาพใช้ในการทอผ้าไหมที่เพียงพอ และได้มาตรฐาน มีแหล่งสำรองเส้นไหมในชุมชน สมาชิกมีความคล่องตัวในการทอผ้า อีกทั้งมีรายได้เพิ่มขึ้น และสามารถประกอบอาชีพได้อย่างยั่งยืน

ดังนั้น เพื่อเป็นการกระตุ้นเกษตรกร และก่อให้เกิดกิจกรรมที่มีความต่อเนื่อง ในปี 2561 กรมหม่อนไหม จึงได้จัดตั้งธนาคารสินค้าเกษตร ภายใต้ชื่อ “โครงการธนาคารหม่อนไหม” มีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มศักยภาพในการผลิต สร้างความเข้มแข็งให้กับกลุ่มเกษตรกร และช่วยลดต้นทุนการผลิต โดยกลุ่มเกษตรกรมีแหล่งให้ยืมหรือแลกเปลี่ยนปัจจัยการผลิตด้านหม่อนไหม รวมทั้งเป็นศูนย์กลางในการพัฒนา และถ่ายทอดเทคโนโลยีให้แก่เกษตรกรต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของโครงการ

1.2.1 เพื่อเพิ่มศักยภาพในการผลิต และสร้างความเข้มแข็งให้กับกลุ่มเกษตรกร

1.2.2 เพื่อช่วยลดต้นทุนการผลิต โดยกลุ่มเกษตรกรมีแหล่งให้ยืมหรือแลกเปลี่ยนปัจจัยการผลิตด้านหม่อนไหม

1.2.3 เพื่อให้ชุมชนมีแหล่งเส้นไหมที่มีคุณภาพดีสำหรับการทอผ้าอย่างเพียงพอ

1.3 เป้าหมายและงบประมาณของโครงการ

จัดตั้งธนาคารหม่อนไหม จำนวน 11 แห่ง ได้แก่ จังหวัดกำแพงเพชร พะเยา อุตรดิตถ์ เลย ขอนแก่น มุกดาหาร สุรินทร์ บุรีรัมย์ ศรีสะเกษ อุบลราชธานี และร้อยเอ็ด งบประมาณ รวม 3,737,900 บาท

1.4 วิธีการดำเนินงานโครงการ

1.4.1 คัดเลือกพื้นที่ดำเนินงาน เพื่อก่อตั้งธนาคารเส้นไหม

1) คัดเลือกพื้นที่เป้าหมาย ศูนย์หม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติฯ ที่รับผิดชอบในพื้นที่ร่วมกับสำนักงานหม่อนไหมเขตฯ ดำเนินการคัดเลือกกลุ่มเกษตรกรที่ขาดแคลนเส้นไหมคุณภาพดี และต้องการจะดำเนินงานธนาคารฯ เส้นไหม เพื่อเป็นแหล่งเส้นไหมในชุมชน นอกจากนี้กลุ่มเกษตรกรดังกล่าว ต้องมีความสมัครใจ มีความพร้อมที่จะดำเนินการ สมาชิกให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี

2) คุณสมบัติเกษตรกรที่ขอรับบริการจากธนาคารฯ เส้นไหมจะต้องเป็นเกษตรกรที่ขาดแคลนเส้นไหมในการทอผ้า และต้องเป็นสมาชิกธนาคาร (ซึ่งเป็นกลุ่มเกษตรกรที่มีการขึ้นทะเบียนเป็นผู้ปลูกหม่อนเลี้ยงไหมของกรมหม่อนไหม)

3) เมื่อคัดเลือกพื้นที่เป้าหมาย ดำเนินการจัดเวทีชุมชน เน้นให้ชุมชนมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง ชี้แจงประชาสัมพันธ์โครงการ และแนวทางการดำเนินงานของธนาคารฯ เส้นไหม

1.4.2 การบริหารและจัดการธนาคารฯ เส้นไหม

1) จัดให้มีคณะกรรมการบริหารและจัดการธนาคารฯ เส้นไหม จำนวน 1 คณะ โดยมาจากเกษตรกรสมาชิกเป็นผู้เลือก ทำหน้าที่เป็นผู้ควบคุมเก็บรักษาเส้นไหม โดยพิจารณาจำนวนเส้นไหมที่จะให้ยืมและรับคืนตามระเบียบข้อบังคับที่สมาชิกร่วมกันจัดทำไว้เป็นลายลักษณ์อักษร และจัดทำบัญชีของธนาคารฯ เส้นไหม ทั้งนี้ โดยมีเจ้าหน้าที่กรมหม่อนไหมเป็นที่ปรึกษา และให้คำแนะนำอย่างใกล้ชิด

2) สมาชิกที่ต้องการเส้นไหม ให้ลงทะเบียนจากคณะกรรมการ เมื่อขายผลผลิต หรือมีเส้นไหมที่สามารถนำมาคืนธนาคารได้ ก็นำมาคืนธนาคาร พร้อมดอกเบี้ย ตามแต่ตกลงกันโดยกลุ่มจะต้องเปิดบัญชีธนาคารในนามธนาคารหม่อนไหม

3) ดอกเบี้ยจะเก็บรวมไว้ที่ธนาคาร และถือเป็นสมบัติส่วนรวม

4) คณะกรรมการบริหารและจัดการธนาคารฯ เส้นไหม มีสิทธิ์ในการขอยืมเส้นไหมเท่ากับสมาชิกทุกประการ

5) กรรมการและสมาชิกธนาคารฯ เส้นไหมต้องเข้าประชุมรับฟังคำชี้แจง และเข้ารับการอบรมที่จัดโดยภาครัฐเพื่อให้ความรู้ความเข้าใจในหลักการของธนาคารฯ เส้นไหม

6) กรรมการและสมาชิกธนาคารต้องมีความซื่อสัตย์ต่อหลักการ เมื่อยืมเส้นไหมจากธนาคารและถึงกำหนดต้องนำเส้นไหมมาคืนพร้อมดอกเบี้ย นอกจากนี้ยังมีเหตุสุดวิสัย ต้องชี้แจงให้คณะกรรมการทราบข้อเท็จจริง

7) กรณีที่ธนาคารมีปริมาณเส้นไหมเกินความสามารถในการเก็บรักษา สามารถนำเส้นไหมไปจำหน่ายเพื่อเก็บเป็นกองทุน โดยได้รับความเห็นชอบจากสมาชิกส่วนใหญ่

1.4.3 การสนับสนุนธนาคาร

1) กรมหม่อนไหมสนับสนุนเส้นไหมสำหรับตั้งต้นให้ธนาคาร เพื่อให้เกษตรกรยืมไปทอผ้าไหมในปริมาณตามงบประมาณที่ได้รับการจัดสรร และชนิดเส้นไหมขึ้นอยู่กับความต้องการของกลุ่มเกษตรกร ทั้งนี้ต้องมีห้องเก็บเส้นไหมที่ได้มาตรฐาน

2) มีเจ้าหน้าที่กรมหม่อนไหมเป็นที่ปรึกษา และให้คำแนะนำอย่างใกล้ชิด

1.5 หน่วยงานที่รับผิดชอบ

1.5.1 สำนักพัฒนาและถ่ายทอดเทคโนโลยีหม่อนไหม กรมหม่อนไหม

1.5.2 สำนักงานหม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติฯ เขต 1 – 4 และ 6

1.5.3 ศูนย์หม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติฯ แพร่ ตาก น่าน อุตรดิตถ์ เลย สกลนคร ขอนแก่น ชัยภูมิ ร้อยเอ็ด
มุกดาหาร นครราชสีมา สุรินทร์ บุรีรัมย์ ศรีสะเกษ และอุบลราชธานี

1.5.4 สำนักงานสหกรณ์จังหวัด กรมส่งเสริมสหกรณ์ เป็นหน่วยงานสนับสนุน

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับของโครงการ

1.6.1 เกษตรกรมีเส้นไหมสำรองสำหรับทอผ้าในกลุ่ม และมีเส้นไหมหมุนเวียนในชุมชน เกษตรกร
ได้รับประโยชน์สามารถทอผ้าได้ไม่น้อยกว่า 8,000 เมตรต่อปี เป็นมูลค่ากว่า 4,800,000 บาท

1.6.2 ชุมชนมีความเข้มแข็งพึ่งพาตนเองได้ สามารถจัดการวางแผนแก้ไขปัญหา และพัฒนาการผลิต
หม่อนไหมร่วมกัน

บทที่ 2

ระเบียบวิธีการประเมินผล

2.1 ความสำคัญของการประเมินผล

ประเทศไทยเป็นแหล่งผลิตผ้าไหมที่มีสีสันสวยงาม และมีลวดลายที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว อันเนื่องมาจากฝีมือการทอผ้าที่ได้รับการถ่ายทอดจากอดีตจนถึงปัจจุบัน แต่เกษตรกรที่ทอผ้ายังมีข้อจำกัด ในด้านการผลิตเส้นไหมให้ได้มาตรฐาน มีความเรียบ ไม่เป็นปมปม ประกอบกับการสาวไหมเพื่อได้เส้นไหม สำหรับทอผ้าในแต่ละรอบไม่เพียงพอ ทำให้ต้องซื้อเส้นไหมดิบจากพ่อค้าในราคาที่สูง และหลังจากทอผ้าไหมแล้ว ต้องขายให้กับพ่อค้าในราคาถูก นอกจากนี้เกษตรกรต้องรอขายผ้าให้ได้ก่อนจึงจะนำเงินที่ขายได้มาซื้อเส้นไหมไปทอในรอบต่อไป

เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ที่ต้องการช่วยเหลือเกษตรกรให้ลดต้นทุน การผลิต เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตทางการเกษตรให้สูงขึ้น ส่งเสริมการรวมกลุ่มของเกษตรกร เพื่อวางแผนการผลิต ทางการเกษตร สร้างความเข้มแข็งของกลุ่ม โดยให้ความช่วยเหลือสถาบันเกษตรกร ในรูปแบบการสนับสนุนจัดหา ปัจจัยการผลิตทางการเกษตรที่เหมาะสม ตรงกับความต้องการของสมาชิก กลุ่มเกษตรกรกรมหม่อนไหมจึงได้จัดตั้ง ธนาคารหม่อนไหมขึ้นในปี 2560 ภายใต้โครงการธนาคารสินค้าเกษตรนาร่อง 6 แห่ง 6 จังหวัด ได้แก่ จังหวัด อุบลราชธานี นครพนม สกลนคร มหาสารคาม นครราชสีมา และชัยภูมิ สนับสนุนเส้นไหมที่มีคุณภาพให้ธนาคาร ตามความต้องการของเกษตรกรเพื่อให้เกษตรกรสมาชิกยืมเส้นไหมไปทอผ้า และมาชำระคืนในรูปแบบเงินสดหรือ เส้นไหมแล้วแต่ข้อตกลงของแต่ละธนาคาร ช่วยให้เกษตรกรมีเส้นไหมทอผ้าอย่างเพียงพอ และได้มาตรฐาน มีแหล่ง สำรองเส้นไหมในชุมชน มีรายได้สามารถประกอบอาชีพได้อย่างยั่งยืน ซึ่งผลจากการจัดตั้งธนาคารในปีแรก ส่งผลให้ เกษตรกรมีเส้นไหมหมุนเวียนสำหรับทอผ้า เกิดความคล่องตัวในการทอผ้ามากขึ้น ไม่ต้องรอขายผ้าได้ก่อน และนำเงินไปซื้อเส้นไหม รวมทั้งได้เส้นไหม ที่มีคุณภาพมาทอ ทำให้ผ้าที่ทอมีความสวยงามจำหน่ายได้ราคาดียิ่งขึ้น และเพื่อขยายผลต่อไปในกลุ่มเกษตรกรอื่นที่ขาดแคลนเส้นไหมคุณภาพ ปี 2561 กรมหม่อนไหมจึงจัดตั้งธนาคาร หม่อนไหมเพิ่มขึ้นใน 11 แห่ง 11 จังหวัด เพื่อเป็นการเพิ่มศักยภาพการผลิต สร้างความเข้มแข็งให้กลุ่มเกษตรกร ผู้เลี้ยงไหมทอผ้าลดต้นทุนการผลิต ช่วยให้เกษตรกรมีแหล่งยืมเส้นไหมสำหรับทอผ้า รวมทั้งเป็นศูนย์กลาง ในการพัฒนา และถ่ายทอดเทคโนโลยีให้แก่เกษตรกรต่อไป

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร โดยศูนย์ประเมินผลเล็งเห็นว่า ในการติดตามและประเมินผลโครงการ ธนาคารหม่อนไหมในปี 2561 เพื่อทราบผลการดำเนินงาน ปัญหา อุปสรรคในการดำเนินงาน รวมถึงผลกระทบ ในเบื้องต้น เพื่อนำมาปรับปรุงการดำเนินงาน ใช้เป็นแนวทางในการวางแผนการปรับปรุงการดำเนินงาน ให้มีประสิทธิภาพ บรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการ และสามารถช่วยเหลือเกษตรกรได้อย่างแท้จริง

2.2 วัตถุประสงค์ของการประเมินผล

เพื่อประเมินผลลัพธ์ของธนาคารที่จัดตั้ง และผลการดำเนินงานในปีงบประมาณ พ.ศ. 2561

2.3 ขอบเขตของการประเมินผล

2.3.1 พื้นที่เป้าหมาย

1) ธนาคารที่จัดตั้งในปี 2561 จำนวน 11 แห่ง 11 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดกำแพงเพชร พะเยา อุตรดิตถ์ เลย ขอนแก่น มุกดาหาร สุรินทร์ บุรีรัมย์ ศรีสะเกษ อุบลราชธานี และร้อยเอ็ด

2) ธนาคารที่จัดตั้งในปี 2560 จำนวน 6 แห่ง 6 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดนครราชสีมา อุบลราชธานี สกลนคร นครพนม ชัยภูมิ และมหาสารคาม

2.3.2 ประชากรเป้าหมาย สัมภาษณ์เกษตรกรที่เป็นสมาชิกธนาคารหม่อนไหมในปี 2561 ที่ใช้บริการ ยืม - คินเส้นไหมจากธนาคาร ในปี 2561 คณะกรรมการบริหารธนาคารหม่อนไหม และเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบ โครงการในพื้นที่

2.3.3 ระยะเวลาของข้อมูล

1) ธนาคารที่จัดตั้งในปี 2561 ผลการดำเนินการประเมินผลได้ ผลลัพธ์จากการดำเนินงานธนาคาร ที่จัดตั้งปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 (ตุลาคม 2560 – กันยายน 2561)

2) ธนาคารที่จัดตั้งในปี 2560 ติดตามผลการดำเนินงานธนาคารในปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 (ตุลาคม 2560 – กันยายน 2561)

2.4 นิยามศัพท์เฉพาะ

2.4.1 เส้นไหมยืน คือ เส้นไหมเรียบ (Raw Silk) เป็นเส้นไหมที่ต้องนำมาตีเกลียวอีกครั้งหนึ่ง นำมา ควบตีเกลียวให้มีจำนวนเกลียวตามที่ต้องการ โดยเส้นด้ายชุดหนึ่งซึ่งไว้กับกี่ตามแนวตั้ง โดยสอดผ่านช่องฟืม และตะกอกที่โยงไว้กับกี่ และไม้เหยียบ ถ้าเป็นไหม เรียกไหมยืน หรือไม้เส้นยืนหรือไม้เครือในการทอผ้า ช่างทอ จะต้องเตรียมเส้นด้ายยืนเอาไว้ก่อนเสมอ เมื่อเริ่มทอแล้ว ไม่สามารถเปลี่ยนด้ายเส้นยืนได้จนกว่าจะทอไปตลอด ผืนจนเสร็จ

2.4.2 เส้นไหมพุ่ง มี 2 ประเภท คือ เส้นไหมเส้นเดียวแต่มีขนาดใหญ่ และเส้นไหมควบตีเกลียว โดยการนำเส้นไหมดิบ หลายเส้นมาตีเกลียวให้มีจำนวนเกลียวตามต้องการ เส้นไหมพุ่งจะเป็นเส้นด้ายที่พุ่ง ผ่านกระสวยที่ถูกกรอบบนหลอดด้ายบรรจุในกระสวย โดยเส้นพุ่งจะพุ่งในแนวนอนจากซ้ายไปขวา และจากขวามาซ้ายผ่านเส้นยืนที่ยกสลับกันเมื่อเหยียบคาคเหยียบ

2.4.3 เส้นไหมหลิบ หรือไหมเปลือก คือ เส้นไหมที่ได้จากรังไหมชั้นนอก รวมทั้งปูยไหม นิยมใช้เป็น เส้นพุ่งในการทอผ้าและพิธีกรรมต่าง ๆ ลักษณะเส้นไหมจะใหญ่มาก มีปุมปม และเนื้อหยาบแข็ง เนื่องจากมี กาวไหมเยอะ เมื่อสาวเอาไหมหลิบออกจากรังไหมแล้วจะดักรังไหมออกจากหม้อต้มมาพักไว้ก่อน จากนั้นจึงจะ นำรังไหมนั้นไปสาวเอาไหมน้อย หรือไหมเครือต่อไป

2.4.4 เส้นไหมสาวเลย หรือเส้นไหมรวด เป็นเส้นไหมที่ได้จากการสาวควบกันทั้งปูยและเส้นใยส่วน นอกของรังไหมไปจนถึงเส้นใยส่วนในของรังไหมให้เสร็จในคราวเดียวไม่แบ่งชั้นของไหม เส้นไหมที่สาวได้จึงมี ทั้งส่วนที่เป็นไหมหลิบและไหมน้อยรวมอยู่ด้วยกัน เส้นไหมจึงไม่เรียบ หยาบ และมีขนาดไม่สม่ำเสมอ แต่ถ้าผู้

สาวไหมที่มีขนานมากจะสาวได้เส้นไหมที่สม่ำเสมอดีเกือบเท่าไหมน้อยเลย ไหมสาวแบบนี้ปัจจุบันไม่เป็นที่ต้องการของตลาด เพราะเมื่อนำมาทอเป็นผ้าจะได้อายุไหมที่ไม่สวยเรียบเหมือนไหมน้อย

2.4.5 เส้นไหมน้อย หรือไหมเครือ หรือไหมยอด เป็นเส้นไหมที่ได้จากเปลือกรังไหมชั้นในหลังจากสาวเอาไหมหีบหรือไหมเปลือกออกไปแล้ว การสาวเอาไหมน้อยนั้นจะต้องเปลี่ยนน้ำต้มก่อนจึงนำรังไหมลงต้ม เส้นไหมที่ได้จะมีลักษณะเส้นเรียบ ขนาดสม่ำเสมอ สีสม่ำเสมอ รวมตัวกลม สะอาดไม่มีสิ่งปลอมปน นุ่มมือเมื่อสัมผัส นิยมใช้เป็นเส้นยืนในการทอผ้า เมื่อทอเป็นผืนผ้าแล้วเนื้อผ้าจะนุ่ม เรียบ มีความลื่นมันของเส้นไหมในระดับดีมาก มีความนุ่มนวลดี เส้นไหมมีความเหนียวสามารถนำมาทำเป็นเส้นยืนและเส้นพุ่งได้ ระดับความสม่ำเสมอของสีเส้นไหมดี สีเส้นไหมเป็นสีเหลืองทอง

2.4.6 เส้นไหมแลง เป็นเส้นไหมที่อยู่เปลือกรังไหมชั้นในสุดจนเกือบจะถึงตัวดักด้ว เส้นไหมจะมีขนาดเล็ก นิยมนำไปทอเป็นผ้าขาวม้า ที่เรียกว่า ไหมแลง เนื่องจาก สมัยก่อนการสาวไหมนั้นชาวบ้านจะนิยมทำในตอนเช้า เมื่อสาวเอาไหมน้อยไปแล้ว แต่ยังเห็นว่าพอจะสาวเอาเส้นไหมออกจากรังไหมได้อีก ก็ให้นำรังไหมนั้นมาต้มและสาวเอาเส้นไหมอีก ซึ่งมักจะเกิดขึ้นในช่วงเวลาเย็นหรือยามแลงของวันที่สาวแล้ว จึงเรียกว่า ไหมแลง

2.5 การตรวจเอกสาร แนวคิด และทฤษฎี

2.5.1 การตรวจเอกสาร

1) ศักยภาพ และความเข้มแข็งของชุมชน

ชุมชนจะเข้มแข็งได้ ต้องมีการรวมตัวเป็นองค์กรชุมชน มีการเรียนรู้ การจัดการและร่วมกันแก้ไขปัญหา ก่อให้เกิดการพัฒนาความสามารถการดำเนินงานของชุมชน มีศักยภาพในการบริหารจัดการ ทั้งนี้ ในการศึกษาศักยภาพ และความเข้มแข็งของชุมชน จะต้องพิจารณาปัจจัยแห่งความสำเร็จที่จะก่อให้เกิดความเข้มแข็ง และมีศักยภาพในการดำเนินงานของชุมชน ทั้งนี้มีงานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มทอผ้าไหมในกลุ่มต่าง ๆ ดังเช่นของ นงนุช อิมเรือง (2554) ศึกษาแนวทางการพัฒนาศักยภาพวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าไหมบ้านห้วยหลิม ในจังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า วิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าไหมบ้านห้วยหลิม เกิดขึ้นจากการรวมตัวของสตรีที่มีฝีมือในการทอผ้าไหมเพื่อหารายได้เสริมจากฤดูทำนา การบริหารจัดการกลุ่มด้านการดำเนินงาน การผลิต การตลาด และเงินทุน เป็นไปอย่างมีระบบ ทั้งนี้ข้อจำกัดของเงินทุนมีผลต่อปัจจัยการผลิต ซึ่งปัจจัยแห่งความสำเร็จของกลุ่มจะมาจากการบริหารจัดการกลุ่มที่มีประสิทธิภาพในทุกขั้นตอน โดยเฉพาะขั้นตอนการผลิตที่กลุ่มมีสมาชิกมีทักษะฝีมือการผลิตที่ได้มาตรฐาน ผลิตภัณฑ์ที่ออกมาจึงมีคุณภาพ รวมทั้งกลุ่มมีการเรียนรู้ด้านต่าง ๆ อยู่ตลอดเวลา มีการเชื่อมโยงเครือข่ายด้านต่าง ๆ ตลอดจนได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ ส่งผลให้กลุ่มมีความเข้มแข็งมีศักยภาพในการดำเนินการรวมกลุ่มบริหารจัดการด้านต่าง ๆ นอกจากนี้ กรรณิการ์ ไชยกันทา (2559) ได้วิเคราะห์ศักยภาพการผลิตผ้าไหมยกดอกลำพูน โดยเปรียบเทียบระหว่างผู้ประกอบการที่ได้รับการขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ และกลุ่มผู้ประกอบการที่ไม่ได้ขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ โดยศึกษาศักยภาพในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ด้านการผลิต การตลาด ด้านผลประกอบการ ทำให้ได้ทราบถึงศักยภาพของกลุ่มผู้ประกอบการผ้าไหมยกดอกลำพูนที่ได้รับการขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ว่ามีศักยภาพในด้านการผลิต การตลาด และผลประกอบการดีกว่ากลุ่มผู้ประกอบการ

ที่ไม่ได้รับการขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ เนื่องจากมีเส้นไหมที่มีคุณภาพ มีการควบคุมผลิตภัณฑ์ มีช่องทางการจำหน่ายหลากหลาย รวมทั้งมีต้นทุน กำไร มากกว่าด้วย จากการศึกษาข้างต้น เห็นได้ว่าใน การศึกษาศักยภาพ ความเข้มแข็งชุมชนนั้น ต้องมีการศึกษาให้ครอบคลุมหลายด้าน รวมทั้งปัจจัยที่จะส่งผลต่อ ความเข้มแข็งของชุมชนด้วย

จะเห็นได้ว่า การรวมกลุ่มเพื่อสร้างศักยภาพ และความเข้มแข็งของชุมชนนั้น สามารถส่งผล ให้การผลิตผลิตภัณฑ์จากไหมมีความสำเร็จ ได้เช่นกัน ดังจะเห็นได้จากที่ กรมหม่อนไหม (2557) ได้กล่าวถึงศักยภาพการผลิตผลิตภัณฑ์ไหมไทยเชิงการค้าว่า สภาพการผลิตไหมไทยทั้งระบบ ประกอบด้วย อุตสาหกรรมต้นน้ำ คือ การปลูกหม่อนเลี้ยงไหม สาวไหมด้วยมือ ด้วยเครื่องจักรที่มีการใช้ไฟฟ้ากำลังการผลิต ต่ำกว่าหรือเท่ากับ 5 แรงม้า อุตสาหกรรมกลางน้ำ คือ การสาวไหมด้วยเครื่องจักรกลอุตสาหกรรม การลอกกวา ย้อมสี ทอผ้า การตกแต่งสิ่งทอ และอุตสาหกรรมปลายน้ำ คือ การผลิตผลิตภัณฑ์หม่อนไหม และการตลาด เมื่อวิเคราะห์ทั้งระบบ พบปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของ อุตสาหกรรมไหมไทย คือ งานวิจัย และพัฒนาแบบครบวงจร การสร้างระบบการผลิตผลิตภัณฑ์หม่อนไหมแบบครบวงจร การสร้างมูลค่าเพิ่ม ผลผลิต การส่งเสริมการตลาดทั้งในและต่างประเทศ ซึ่งทำให้เห็นถึงความพร้อมของการพัฒนาศักยภาพ การผลิตไหมไทยเชิงการค้าระดับหนึ่ง แต่อย่างไรก็ตาม ยังมีผลการวิเคราะห์ศักยภาพการแข่งขันทั้งใน และต่างประเทศของอุตสาหกรรมไทย ตามแบบจำลองระบบเพชร ที่พบว่า ไหมไทยยังคงมีความต้องการ พัฒนาศักยภาพในปัจจุบันแวดล้อม 4 ด้าน คือ ด้านสถานะปัจจัยการผลิต สถานะอุปสงค์ หรือความต้องการซื้อ สินค้า อุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องเนื่องสนับสนุนกัน ยุทธการโครงสร้าง และสภาพการแข่งขัน ดังนั้นเพื่อให้เกิดการ พัฒนาอุตสาหกรรมไหมไทยแบบครบวงจรทั้งห่วงโซ่การผลิต และเสริมสร้างให้ศักยภาพการผลิตผลิตภัณฑ์ไหม ไทยเชิงการค้าดียิ่งขึ้น จึงได้จัดทำแผนที่นำทางของอุตสาหกรรมไหมไทย โดยประกอบด้วย 4 กลยุทธ์ คือ กลยุทธ์ที่ 1 การวิจัยและพัฒนา เพื่อส่งเสริมการพัฒนาอุตสาหกรรมไหมไทย กลยุทธ์ที่ 2 การพัฒนา บุคลากรและมาตรฐานผลิตภัณฑ์ กลยุทธ์ที่ 3 การพัฒนากลุ่มอุตสาหกรรมไหมไทย และกลยุทธ์ที่ 4 การตลาด เชิงรุก ทั้งนี้หน่วยงานรัฐ เอกชน ผู้ประกอบการที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ต้องร่วมกันพิจารณาเพื่อนำไปใช้เป็นแนวทาง การจัดทำแผนงาน/โครงการ เพื่อส่งเสริมพัฒนาศักยภาพการผลิตผลิตภัณฑ์ไหมไทยทั้งระบบต่อไป

2) การมีส่วนร่วมของชุมชน

ในการร่วมกันบริหารจัดการของกลุ่มคนในชุมชน ถือเป็นกิจกรรมการมีส่วนร่วมของชุมชนที่ สำคัญยิ่ง ในการที่จะบริหารจัดการกลุ่ม หรือดำเนินกิจกรรมของกลุ่มให้มีความเข้มแข็ง และยั่งยืน ทั้งนี้ จะต้อง มีส่วนร่วมในหลายๆ ด้าน ดังเช่นการศึกษาวิจัยของ ธนิสร์ ยืนยง (2560) ที่ทำการศึกษา การมีส่วนร่วมของ ชุมชนในการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดทำแผนเศรษฐกิจชุมชน กรณีผ้าไหมแพรวา ชุมชนบ้านโพน จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยเลือกแนวคิด 4 ด้าน คือ ด้านการมีส่วนร่วม ด้านการร่วมทำและดำเนินการ ด้านการ ร่วมกับประโยชน์ และด้านการร่วมติดตามและประเมินผล ทั้งนี้พบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนในการนำภูมิ ปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการทำแผนเศรษฐกิจชุมชนอยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงลำดับความสำคัญของการ มีส่วนร่วมจากสูงไปหาต่ำ คือ ด้านการร่วมรับผลประโยชน์ ด้านการมีส่วนร่วม ด้านการร่วมทำและดำเนินการ ด้านการร่วมติดตามผล ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่าหากคนในชุมชนเห็นถึงความสำคัญประโยชน์ที่ตนเอง

จะได้ ก็จะเกิดการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ตามมา โดยเฉพาะการร่วมกันบริหารจัดการกลุ่ม สอดคล้องกับการศึกษาของ ผกามาศ มุลวันดี (ม.ป.ป.) ที่ศึกษา ระบบบัญชีชุมชนโดยมีส่วนร่วมของชุมชน กลุ่มทอผ้าไหม บ้านโนนศิลา ตำบลลุดงเหล็ก อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า คนในชุมชนมีการรวมกลุ่มกัน เพื่อจัดตั้งฐานการเรียนรู้ ซึ่งในแต่ละฐานการเรียนรู้ชุมชนจะมีการจัดทำผลิตภัณฑ์ เช่น กลุ่มการทอผ้าไหม ผ้าฝ้ายหางกระรอกคู่ ตีนแดงสีเคมี การแปรรูปผลิตภัณฑ์จากไหม และฝ้ายที่ได้จากคุณภาพ กลุ่มผลิตน้ำผึ้งโพรง ซึ่งได้จัดทำเป็นอาชีพ มีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของชุมชนให้มีความหลากหลายมากขึ้น มีการรวมกลุ่มเป็นวิสาหกิจชุมชน พร้อมทั้งจัดทำบ้านเรือนให้เป็นโฮมสเตย์ เพื่อรองรับการเข้าชมของนักท่องเที่ยว ซึ่งในแต่ละกลุ่มอาชีพชุมชนจะมีการจัดทำบัญชี ซึ่งบัญชีที่ชุมชนจัดทำนั้น เป็นบัญชีภายในครัวเรือน และบัญชีของกลุ่มที่ทำการจัดทำบัญชีด้วยมือ เนื่องจากคนในชุมชนยังไม่ได้มีการพัฒนาการจัดทำบัญชีในรูปแบบของการทำบัญชีด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์

3) ต้นทุนการผลิต และผลตอบแทนการผลิตผ้าไหม

ในการจัดตั้งธนาคาร หลักสำคัญคือต้องการให้เกษตรกรในชุมชนได้มีการบริหารจัดการร่วมกัน และมีการยืมเส้นไหมจากธนาคาร เพื่อที่ไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการซื้อเส้นไหมในราคาที่แพง เป็นการลดต้นทุนการทอผ้าของเกษตรกร ทั้งนี้ในการผลิตผ้าไหม ประกอบด้วยต้นทุนหลายด้าน ขึ้นอยู่กับประเภทของการทอผ้า หรือลวดลายของการทอผ้า ซึ่งมีทั้งต้นทุนวัตถุดิบ ต้นทุนแรงงาน วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ นอกจากนี้ ประเภทของการทอผ้า ยังส่งผลให้ต้นทุนแตกต่างกันด้วยเช่นกัน ดังที่ กนกพร ดอนสมจิตร (2559) ศึกษาต้นทุนและอัตราผลตอบแทนการผลิตผ้าไหมมัดหมี่ของผู้ผลิตผลิตภัณฑ์ผ้าไหมในเขตอำเภอชนบท จังหวัดขอนแก่น พบว่า เส้นไหมที่เกษตรกรนิยมนำมาใช้ในการผลิตมากที่สุดคือ ไหมไทยบ้าน คิดเป็นร้อยละ 51.20 รองลงมาเป็นไหมจูล และไหมเกษตรกร คิดเป็นร้อยละ 26.80 และ 22.00 ตามลำดับ ซึ่งต้นทุน การผลิตวัตถุดิบในการผลิตผ้าไหมมัดหมี่ เฉลี่ยต่อปีเท่ากับ 1,053,400 บาท จำแนกเป็นไหมไทยบ้าน 539,600 บาท ไหมจูล 282,100 บาท และไหมเกษตรกร 231,700 บาท ค่าแรงงานทางตรงจำนวน 395,140 บาท นอกจากนี้มีค่าใช้จ่ายในการผลิต เช่น ค่าที่ทอผ้า ค่าฟืม หรือกระสวยหลอด อีกด้วย เกษตรกรทอผ้าสามารถผลิตผ้าได้ 563 หูก หรือ 1,689 เมตร มีรายได้ 2,000 บาท/เมตร และรายได้รวมต่อปี 3,378,000 บาท ทั้งนี้ในการผลิตผ้าไหมของเกษตรกรมีความหลากหลายทั้งด้านลวดลาย รูปแบบ รวมทั้งราคาที่จำหน่าย ดังนั้นเพื่อให้เป็นแนวทางในการพัฒนา ด้านการตลาดของเกษตรกรให้มีมาตรฐาน กรมหม่อนไหม (2557) จึงมีการศึกษาเบื้องต้นเกี่ยวกับต้นทุนในการผลิตผ้าไหมแต่ละชนิด เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการบริหารจัดการด้านการผลิตในเชิงพาณิชย์ให้แก่กลุ่มเกษตรกรที่มีความพร้อมที่จะยกระดับการผลิตของกลุ่มไปสู่การเป็นผู้ประกอบกลางขนาดกลางและขนาดย่อม ก่อให้เกิดประโยชน์ แก่กลุ่มเกษตรกรผู้ทอผ้าไหมในการประกอบอาชีพการผลิตผลิตภัณฑ์ไหมให้มีความมั่นคงและยั่งยืนในอาชีพได้ โดยต้นทุนการผลิตผ้าไหมมัดหมี่ เป็นเงิน 743 บาท/เมตร ผ้าไหมสีพื้น 458 บาท/เมตร ผ้าไหมยกดอก 1,013 บาท/เมตร ผ้าไหมลายตาสับประรด 834 บาท/เมตร จากต้นทุนผ้าไหมดังกล่าวทำให้ทราบว่า ต้นทุนต่อหน่วยของผ้าไหมไทย จะแตกต่างกันในแต่ละประเภท บางประเภทต้นทุนค่อนข้างสูง หากจะทำในเชิงพาณิชย์แล้ว ควรวางแผนการผลิต อย่างไรเพื่อที่จะสามารถประกอบกิจการได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีความยั่งยืนมั่นคงในอาชีพ โดยปัจจัยการผลิตที่สำคัญมี 2 ปัจจัยคือ วัตถุดิบ นั่นก็คือเส้นไหม และแรงงานในการทอผ้า สอดคล้องกับรายงานการประเมินผล ของ

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (2560) ที่ได้ทำการประเมินผลโครงการหม่อนไหมที่จัดตั้งใน ปี 2560 จำนวน 6 แห่ง ส่งผลให้เกษตรกรสมาชิกธนาคาร มีต้นทุนการทอผ้าลดลงเฉลี่ย 739.86 บาทต่อเมตร หรือลดลงร้อยละ 4.51 และมีรายได้จากการจำหน่ายผ้าไหมเพิ่มขึ้น เฉลี่ย 1,741 บาทต่อเมตร เพิ่มขึ้นร้อยละ 16.09 ทำให้เกษตรกรมีรายได้สุทธิจากการจำหน่ายผ้าไหมเฉลี่ย 1,001.14 บาทต่อเมตร หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 27.04 ซึ่งเกษตรกรสมาชิกเห็นว่าการเข้าร่วมโครงการช่วยบรรเทาการขาดแคลนเส้นไหมคุณภาพดี และมีความคล่องตัวในการทอผ้า ทำให้สามารถทอผ้าได้ปริมาณเพิ่มมากขึ้นด้วย เป็นอาชีพเสริมให้เกษตรกรสมาชิกมีรายได้เพิ่มขึ้น เนื่องจากเป็นอาชีพที่เกษตรกรสามารถทำได้ในเวลาว่าง และใช้ระยะเวลาในการคั้นทูน้อย สอดคล้องกับงานศึกษาของ สลักฤทัย สมฤทธิ์ และไพฑูริย์ อินตะขัน (2555) ได้ทำการวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนผลิตภัณฑ์จากผ้าทอไทยลื้อเพื่อหาแนวทาง ในการบริหารต้นทุนของการทอผ้าไทยลื้อ อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา พบว่า กลุ่มผ้าทอไทยลื้อมีค่าใช้จ่ายในการลงทุนเริ่มแรก และค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน โดยค่าใช้จ่ายในการลงทุนเท่ากับ 25,883 บาท ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน 9,400.33 บาท ประกอบไปด้วย ต้นทุนวัตถุดิบ ค่าแรงงานทางตรง ค่าใช้จ่ายในการผลิต อายุโครงการ 5 ปี ต้นทุนการผลิตผ้าชิ้นไทยลื้อเท่ากับ 300.81 บาท ผ้าตัดชุดเท่ากับ 541.47 บาท ผ้าเช็ดหน้าเท่ากับ 18.05 บาท ผ้าปูโต๊ะเท่ากับ 240.65 บาท ผ้าคลุมเตียงเท่ากับ 1,203.26 บาท เสื้อกั๊กเท่ากับ 550.81 บาท และถุงย่ามเท่ากับ 110.24 บาท มูลค่าปัจจุบันของกระแสเงินสดสุทธิ ที่อัตราคิดลดร้อยละ 8.0 เท่ากับ 484,044.06 บาท ซึ่งมีค่ามากกว่าศูนย์ และใช้ระยะเวลาคืนทุนประมาณ 2 เดือน 17 วัน ซึ่งหากกลุ่มผู้ผลิตจัดหา แหล่งวัตถุดิบที่มีราคาถูก รวมทั้งส่งเสริมให้ความรู้แก่สมาชิกให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากการตรวจเอกสาร ทำให้ทราบแนวคิดในการศึกษาด้านศักยภาพ และความเข้มแข็งของชุมชน การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการชุมชน ตลอดจนต้นทุนการผลิต และผลตอบแทนการผลิตผ้าไหม จึงได้นำแนวคิดดังกล่าว มาประยุกต์ใช้ในการประเมินผลโครงการธนาคารหม่อนไหม ปี 2561 เพื่อให้ครอบคลุมรายละเอียดของโครงการ

2.5.2 แนวคิด และทฤษฎี

1) แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินผล (Evaluation)

นิยามการประเมิน นักประเมินได้ให้ความหมายของการประเมินไว้หลากหลาย ดังนี้ (ศิริชัย กาญจนวาสี, 2552)

1.1) การประเมิน (Evaluation) หมายถึง การวัด (Measurement) ซึ่งเป็นองค์ความรู้ที่ใช้ในโรงเรียนอย่างกว้างขวางเป็นระยะเวลานาน เพื่อประเมินผู้เรียนว่ามีความรอบรู้ในเนื้อหาวิชาที่เรียนมากน้อยเพียงไร โดยใช้วิธีการสังเกต สอบปากเปล่า หรือใช้แบบทดสอบเพื่อให้ได้คะแนนเป็นตัวบ่งชี้ระดับผลสัมฤทธิ์ และความสามารถทางสมองของผู้เรียน

1.2) การประเมิน (Evaluation) หมายถึง การวิจัยเชิงประยุกต์ (Applied Research) ซึ่งมีการใช้ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์สำหรับตัดสินและพัฒนาโครงการทางด้านสังคม ทั้งในด้านการวางแผน การติดตามผล ประสิทธิภาพ และประสิทธิภาพของโครงการ

1.3) การประเมิน (Evaluation) หมายถึง การตรวจสอบความสอดคล้อง (Determining congruence) เป็นกระบวนการตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างผลได้ของโครงการ ที่เกิดขึ้นจริงกับวัตถุประสงค์ของโครงการที่กำหนดไว้

1.4) การประเมิน (Evaluation) หมายถึง การช่วยตัดสินใจ (Assist decision making) เป็นกระบวนการที่จะทำให้เกิดความมั่นใจในการตัดสินใจ โดยเก็บรวบรวม วิเคราะห์ข้อมูล จัดทำรายงานสารสนเทศเกี่ยวกับผลของโครงการ การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงาน และปัญหาของโครงการ ที่ควรมีการปรับปรุงแก้ไข สำหรับผู้บริหารใช้ประโยชน์ในการตัดสินใจเลือกวิธีการดำเนินงานที่เหมาะสม

1.5) การประเมิน (Evaluation) หมายถึง การบรรยายอย่างลุ่มลึก (Description or Portrayal) เป็นการบรรยายสิ่งที่มุ่งประเมินอย่างลึกซึ้งรอบด้าน ทั้งในด้านเงื่อนไขก่อนเริ่มโครงการ ความสัมพันธ์และความสอดคล้องระหว่างสิ่งที่คาดหวัง สิ่งที่เกิดขึ้นจริง และมาตรฐาน ปฏิสัมพันธ์ระหว่างโครงการ ผลลัพธ์ของโครงการ และผู้เกี่ยวข้องกับโครงการ เพื่อสะท้อนทัศนยะและการตัดสินใจของผู้มีส่วนได้เสียจากการประเมิน

1.6) การประเมิน (Evaluation) หมายถึง การตัดสินคุณค่า (Determining of worth or value) เป็นการอาศัยความเชี่ยวชาญในหลักการสังเกตและเหตุผลของผู้ประเมินในการตัดสินคุณค่าของสิ่งที่มุ่งประเมิน อาทิ การรับรองวิทยฐานะ การพิจารณาผลงานทางวิชาการ และการสัมภาษณ์คัดเลือกบุคลากร

2) ประเภทการประเมิน

การประเมินแบ่งได้หลายประเภท ตามแต่จะใช้เกณฑ์ใดเป็นหลักในการแบ่ง ทั้งนี้อาจแบ่งโดยยึดจุดมุ่งหมายของการประเมิน ยึดหลักในการประเมิน และลำดับเวลาในการประเมินซึ่งมีรายละเอียดดังนี้ (สมคิด พรหมจ้อย, 2550)

2.1) แบ่งตามจุดมุ่งหมายของการประเมิน เป็น 2 ประเภท คือ

2.1.1) การประเมินเพื่อปรับปรุงหรือการประเมินความก้าวหน้า (Formative evaluation)

2.1.2) การประเมินเพื่อสรุปผลหรือการประเมินรวมสรุป (Summative evaluation)

2.2) แบ่งตามหลักยึดในการประเมิน เป็น 2 ประเภท คือ

2.2.1) การประเมินที่ยึดวัตถุประสงค์เป็นหลัก (Goal – Based evaluation) เป็นการประเมินว่าการดำเนินโครงการบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการหรือไม่ โดยทราบก่อนประเมินว่าโครงการมีวัตถุประสงค์ใดบ้าง

2.2.2) การประเมินที่เป็นอิสระไม่ยึดวัตถุประสงค์ของโครงการ (Goal – free evaluation) เป็นการประเมินผลที่เกิดขึ้นทั้งหมด โดยไม่ทราบว่าโครงการมีวัตถุประสงค์ใดบ้าง

2.3) แบ่งตามลำดับเวลาที่ประเมิน เป็น 3 ประเภท คือ

2.3.1) การประเมินก่อนเริ่มโครงการ (Pre – evaluation) เป็นการประเมินที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อตัดสินใจเลือกโครงการ ตรวจสอบความเหมาะสม ความสมเหตุสมผลของการวางแผน

ดำเนินโครงการ ความเป็นไปได้ของโครงการในการนำไปปฏิบัติ และคุณภาพของโครงการ รวมทั้ง ตรวจสอบโอกาสของโครงการที่จะประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย

2.3.2) การประเมินระหว่างการดำเนินงาน (Implementation Evaluation or Process Evaluation) เป็นการประเมินการดำเนินงานเมื่อนำโครงการที่วางแผนไว้ไปปฏิบัติ โดยมุ่งตอบคำถามว่าการปฏิบัติงานเป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้หรือไม่ กิจกรรมใดทำได้หรือไม่ได้ มีจุดเด่น จุดด้อย ปัญหาและอุปสรรคอะไรบ้าง เพราะเหตุใด เพื่อดำเนินการพัฒนาปรับปรุงแก้ไขโครงการได้ทันท่วงที

2.3.3) การประเมินภายหลังการดำเนินงาน (Post – evaluation) เป็นการประเมินเพื่อตอบคำถามว่าโครงการประสบผลสำเร็จตามแผนที่วางไว้หรือไม่ บรรลุตามวัตถุประสงค์ของโครงการหรือไม่ ผลการดำเนินงานคุ้มค่าหรือไม่ การประเมินประเภทนี้จะเป็นการประเมินผลที่เกิดขึ้น โดยเปรียบเทียบกับวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยอาจเป็นการประเมินทันทีเมื่อสิ้นสุดโครงการหรือติดตามผลเป็นระยะเวลาหนึ่งก่อนทำการประเมิน อาทิ การประเมินผลกระทบโครงการที่ต้องมีการทิ้งช่วงเป็นระยะเวลา 1 – 2 ปี ก่อนทำการประเมิน

3) กระบวนการประเมิน การประเมินเป็นการวิจัยรูปแบบหนึ่ง มีขั้นตอนกระบวนการดำเนินงาน ได้แก่ วิเคราะห์โครงการที่จะประเมิน ระบุหลักการและเหตุผลของการประเมิน กำหนดวัตถุประสงค์ของการประเมิน ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และแนวทางการประเมิน กำหนดกรอบแนวทางการประเมินเกี่ยวกับตัวแปร ข้อมูล หรือตัวชี้วัดที่ต้องการศึกษา การสุ่มตัวอย่าง แหล่งข้อมูลหรือผู้ให้ข้อมูล และเกณฑ์การประเมิน เลือกวิธีการและสร้างเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล เลือกสถิติเทคนิควิเคราะห์ข้อมูล ตัดสินคุณค่าจากข้อมูล และจัดทำรายงานการประเมินเพื่อนำเสนอผู้บริหารเป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจ (สมคิด พรหมจ้อย, 2550)

4) แนวคิดเกี่ยวกับตัวแบบเชิงตรรกะ (Logic Model) (อ้างใน วัฒนา, 2553)

ตัวแบบเชิงตรรกะ เป็นวิธีการสื่อที่เป็นระบบ และเห็นภาพได้ชัดเจนที่นำเสนอความเข้าใจร่วมกันเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างทรัพยากรในการปฏิบัติงานของแผนงาน การจัดทำกิจกรรมและการเปลี่ยนแปลงหรือผลงานที่ต้องการบรรลุผลสำเร็จ (W.K. Kellogg Foundation, 2004:p1)

ตัวแบบเชิงตรรกะ มี 5 องค์ประกอบ ได้แก่

1.1) ทรัพยากรต่าง ๆ (Resources) เช่น คน เงิน การจัดการองค์การ และชุมชน ที่แผนงานสามารถจัดหาได้เพื่อดำเนินงาน หรือที่เรียกว่า ปัจจัยนำเข้า (Inputs)

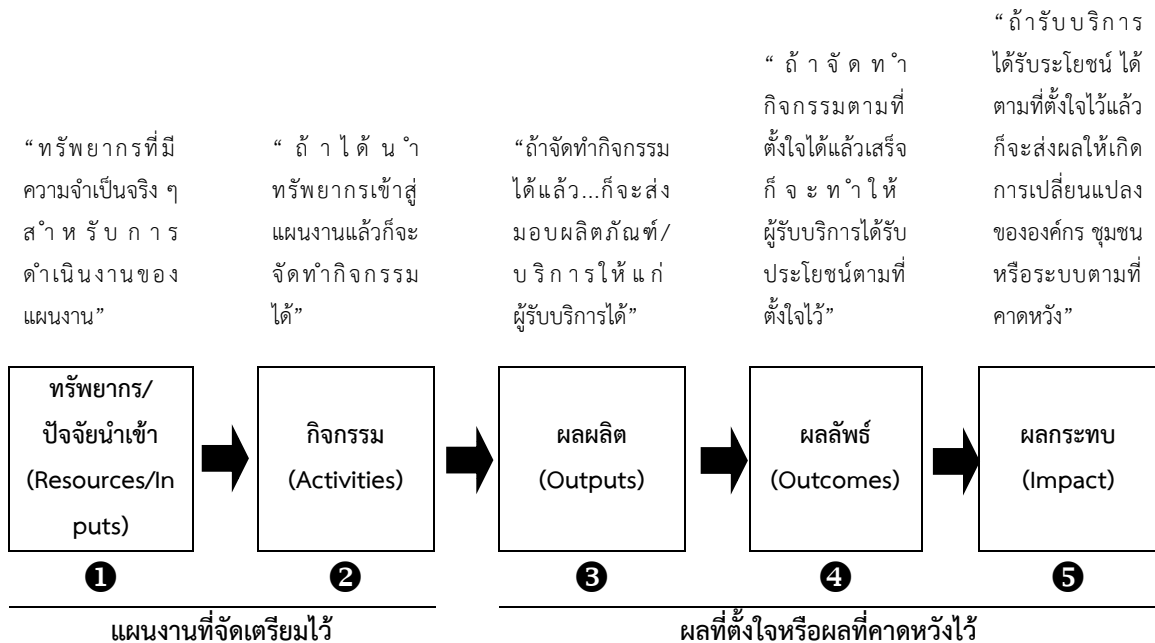
1.2) กิจกรรมของแผนงาน (Program Activities) เป็นสิ่งที่แผนงานจัดทำโดยใช้ทรัพยากร กิจกรรมเป็นทั้งกระบวนการ เครื่องมือ เหตุการณ์ เทคโนโลยี และการกระทำที่เป็นส่วนที่แผนงานตั้งใจจะทำ กิจกรรมการพัฒนานี้จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลง หรือผลงานที่ต้องการบรรลุผลสำเร็จ ได้แก่ ผลผลิต (Outputs) ผลลัพธ์ (Outcomes) และผลกระทบ (Impacts)

1.3) ผลผลิต (Outputs) เป็นผลิตภัณฑ์ที่เกิดขึ้นโดยตรงจากการจัดกิจกรรมของแผนงาน ครอบคลุมถึงประเภท ระดับ และเป้าหมายของการให้บริการที่ส่งมอบของแผนงาน

1.4) ผลลัพธ์ (Outcomes) เป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ความรู้ ทักษะ สถานภาพ และระดับของหน้าที่การงานของผู้มีส่วนร่วมในแผนงาน ผลลัพธ์ระยะสั้นวัดได้ภายใน 1-3 ปี ผลลัพธ์ระยะยาววัดได้ภายใน 4-6 ปี และนำไปสู่ผลกระทบได้ภายใน 7-10 ปี

1.5) ผลกระทบ (Impacts) เป็นการเปลี่ยนแปลงที่ตั้งใจ และไม่ตั้งใจที่เกิดขึ้นในองค์การ ชุมชน หรือระบบ อันเป็นผลสืบเนื่องจากการจัดทำกิจกรรมของแผนงานที่ปรากฏในช่วง 7-10 ปีของการดำเนินงานตามแผนงาน ซึ่งโดยปกติมักจะทำการประเมินผลกระทบเมื่อสิ้นสุดระยะเวลาของแผนงาน

ตัวแบบเชิงตรรกะ ถือเป็นทฤษฎีหนึ่ง ที่นักประเมินผลเรียกว่า ทฤษฎีแผนงาน (Program Theory) เพราะว่าเน้นการอธิบายกระบวนการทำงานของแผนงานที่เป็นปัจจัย ซึ่งมีอิทธิพลต่อผลสุดท้ายที่เกิดขึ้นเมื่อสิ้นสุดแผนงาน

ที่มา : W.K. Kellogg Foundation, 2004

ภาพที่ 2.1 แบบจำลองโลจิก (Logic Model)

5) แนวคิดเกี่ยวกับการวิเคราะห์ต้นทุน โดยในการวิเคราะห์จะพิจารณาต้นทุนการผลิตทั้งในรูปที่เป็นเงินสด และไม่เป็นเงินสด รายละเอียดดังนี้ ดังนี้

5.1) ต้นทุน ได้จากค่าใช้จ่ายในการลงทุน และดำเนินการ โดยองค์ประกอบของต้นทุนการผลิตแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ ต้นทุนคงที่ และต้นทุนผันแปร

5.1.1) ต้นทุนคงที่ หมายถึง ต้นทุนการผลิตที่ไม่เปลี่ยนแปลงไปตามปริมาณผลผลิต ซึ่งเป็นค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้น จากการใช้ปัจจัยคงที่ในการผลิต หรือไม่สามารถเปลี่ยนแปลงปริมาณการใช้ได้ ภายในระยะเวลาของการผลิต นอกจากนี้ยังสามารถแบ่งต้นทุนคงที่ออกได้เป็น 2 ประเภท คือ

- ต้นทุนคงที่ที่เป็นเงินสด หมายถึง ค่าใช้จ่ายที่ผู้ผลิตจะต้องจ่ายในรูปแบบ

ของเงินสด ในจำนวนที่คงที่ต่อปี ได้แก่ ค่าเช่าที่ดิน ค่าภาษีที่ดิน เป็นต้น

- ต้นทุนคงที่ที่ไม่เป็นเงินสด หมายถึง ค่าใช้จ่ายที่ผู้ผลิตไม่ได้จ่ายออกไปจริงในรูปของเงินสด หรือเป็นค่าใช้จ่ายคงที่ประเมิน ได้แก่ ค่าใช้ที่ดินกรณีเป็นที่ดินของตนเอง ค่าเสื่อมราคาของเครื่องมือ/อุปกรณ์การเกษตร และค่าเสียโอกาสของเงินลงทุนในการซื้ออุปกรณ์การเกษตร

5.1.2) ต้นทุนผันแปร หมายถึง ต้นทุนการผลิตที่เปลี่ยนแปลงไปตามปริมาณของผลผลิต ซึ่งเป็นค่าใช้จ่ายที่เกิดจากการใช้ผันแปรในการผลิต และปัจจัยผันแปรจะใช้หมดไปในช่วงการผลิตนั้นๆ ต้นทุนผันแปรสามารถแยกออกได้เป็น 2 ประเภท คือ

- ต้นทุนผันแปรที่เป็นเงินสด หมายถึง ต้นทุนผันแปรที่ผู้ผลิตจ่ายออกไปจริงเป็นเงินสด จากการใช้จ่ายผันแปรต่าง ๆ ได้แก่ ค่าจ้างแรงงาน ค่าวัสดุอุปกรณ์การเกษตร ค่าปัจจัยการผลิต และค่าซ่อมแซมอุปกรณ์การเกษตร

- ต้นทุนผันแปรที่ไม่เป็นเงินสด หมายถึง ต้นทุนผันแปรที่ผู้ผลิตไม่ได้จ่ายออกไปจริงเป็นเงินสด เป็นค่าใช้จ่ายที่คิดให้กับปัจจัยการผลิตผันแปรต่าง ๆ ที่เป็นของผู้ผลิตเอง หรือได้รับมาแล้วก็ใช้ไปในรูปของสิ่งของ ได้แก่ ค่าแรงงานของบุคคลในครอบครัว ค่าวัสดุอุปกรณ์การเกษตรที่เกษตรกรผลิตได้เอง หรือได้รับมาฟรี และค่าเสียโอกาสของเงินลงทุนหมุนเวียน

6) แนวคิดเกี่ยวกับเกณฑ์การประเมินผล

เกณฑ์ (Criterion) หมายถึง ระดับหรือมาตรฐานที่ถือว่าเป็นความสำเร็จของการดำเนินงาน หรือผลการดำเนินงาน เกณฑ์จึงเป็นตัวตัดสินคุณภาพของการปฏิบัติ หรือผลที่ได้รับ โดยเกณฑ์ในการประเมินผลสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท คือ เกณฑ์สัมพัทธ์ (Relative Criterion) และเกณฑ์สัมบูรณ์ (Absolute Criterion) (ศิริชัย กาญจนวาสี, 2552)

6.1) เกณฑ์สัมพัทธ์ เป็นเกณฑ์เปรียบเทียบผลการดำเนินงานโครงการกับผลที่เคยทำมาแล้ว หรือเปรียบเทียบกับปกติวิสัยของการจัดการ หรือผลการดำเนินงานโดยทั่วไป โดยนำสิ่งที่ต้องการมาเปรียบเทียบกันแล้วตัดสินดีค่าไปตามผลการเปรียบเทียบ

6.2) เกณฑ์สัมบูรณ์ เกณฑ์ที่พัฒนาตามหลักเหตุผลอาจมาจากความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ความคาดหวังทางวิชาชีพ เกี่ยวกับมาตรฐานของสิ่งนั้น ๆ เป็นการกำหนดค่าการตัดสินใจไว้ล่วงหน้าตายตัว

7) การวัดเจตคติ/ทัศนคติ

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546 หน้า 321) ได้บัญญัติศัพท์ว่า เจตคติ ซึ่งตรงกับภาษาอังกฤษคำว่า Attitude มาจากภาษาลาตินคำว่า Aptus หมายถึง ท่าทีหรือความรู้สึกของบุคคลต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง นอกจากนี้คำว่า เจตคติ หรือนักวิชาการบางคนใช้คำว่า ทัศนคตินั้น ได้มีผู้ให้คำจำกัดความไว้มากมายรวมถึงบริบทของการประเมินค่า ดังนี้

รังสรรค์ ประเสริฐศรี (2548) กล่าวว่า ทัศนคติ หมายถึง การประเมินหรือการตัดสินเกี่ยวกับความชอบหรือไม่ชอบในวัตถุ หรือเหตุการณ์ ซึ่งจะสะท้อนให้เห็นถึงความรู้สึกของคน

คนหนึ่ง เกี่ยวกับบางสิ่งบางอย่าง หรือเป็นท่าทีหรือแนวโน้มส่วนบุคคลที่แสดงต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งอาจเป็นบุคคล กลุ่มคน ความคิด และสิ่งของที่ได้รับ

วิภาส ทองสุข (2552) ได้ให้ความหมายของเจตคติไว้ว่า คือการประเมินหรือตัดสินเพื่อสะท้อนความรู้สึกของคนเกี่ยวกับความชอบหรือไม่ชอบในวัตถุ สิ่งของ บุคคล หรือเหตุการณ์จากความหมายดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า เจตคติ หมายถึง ความรู้สึก ความคิด ความเชื่อของบุคคลที่มีต่อสิ่งใด ๆ อันเนื่องมาจากความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับ ซึ่งแสดง ออกมาเป็นพฤติกรรมในลักษณะชอบ ไม่ชอบ เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย พอใจ ไม่พอใจ ต่อสิ่งใด ๆ ในทิศทางใด ทิศทางหนึ่งทั้งทางบวก และทางลบ

การวัดเจตคติโดยตรงทำได้ยากเนื่องจากการวัดความรู้สึก นึกคิด ที่แฝงอยู่ในตัวบุคคลตามความหมายข้างต้น ดังนั้น การประเมินค่าเจตคติของบุคคลในเรื่องต่าง ๆ จึงเป็นการวัดทางอ้อม เช่น การถามสิ่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ต้องการวัดโดยให้บุคคลเป้าหมายเป็นผู้ตอบ ให้คะแนนหรือประเมินค่าจากคำตอบตามความคิดเห็นต่าง ๆ ที่มี (เกษฎา อังกาบสี, 2554) อย่างไรก็ตามการวัดเจตคติมีความสำคัญ 4 ประการ คือ

1) การวัดเจตคติเพื่อทำนาย เป็นการวัดเจตคติที่ทำนายว่าบุคคลนั้นมีความรู้สึก นึกคิดเกี่ยวกับเรื่องนั้น ๆ และกระทำไปอย่างไร

2) การวัดเจตคติเพื่อเข้าใจสาเหตุและผล เป็นการวัดเจตคติจากการกระทำว่า ทำไมบุคคลนั้น ถึงทำเรื่องต่าง ๆ ด้วยเหตุผลใด

3) การวัดเจตคติเพื่อหาทางป้องกัน เป็นการวัดเจตคติเพื่อประเมินความคิดเห็นของคนคนหนึ่ง เช่น การรับบุคคลเข้าเป็นแพทย์ พยาบาล นักบิน อาจารย์ จำเป็นต้องได้เจตคติที่ดีและเหมาะสมต่ออาชีพนั้น มิฉะนั้นอาจทำให้เกิดผลเสียหายต่อผู้ที่เกี่ยวข้องได้

4) การวัดเจตคติเพื่อหาทางแก้ไข เนื่องจากแต่ละคนมีเจตคติที่แตกต่างกัน คนในสังคมจึงอาจมีเจตคติที่สอดคล้อง ไม่สอดคล้องในเรื่องต่าง ๆ อยู่เสมอ ดังนั้นการวัดเจตคติจะช่วยแก้ไขให้บุคคลที่มีเจตคติที่ไม่ดี/ไม่สอดคล้องกับจริยธรรม คุณธรรมของสังคม

วิธีการวัดเจตคติมีหลายวิธี แต่ที่นิยมมี ดังนี้

1) การวัดเจตคติของเทอร์สโตน เป็นการวิเคราะห์ค่าความคิดเห็น (Scale Value) ก่อนนำไปใช้จริง เนื่องจากเราไม่สามารถวัดเจตคติของบุคคลได้โดยตรง จึงต้องวัดจากความคิดเห็นของบุคคล โดยแบ่งความรู้สึกออกเป็น 11 ช่วง เท่าๆ กัน และกำหนดค่าน้ำหนักในแต่ละช่วงชัดเจน

2) การวัดเจตคติตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert) เป็นการวิเคราะห์ค่าความคิดเห็นหลังจากนำไปทดลองใช้แล้ว การวัดเจตคติของลิเคิร์ตแบ่งระดับการวัดเป็นมาตราส่วน 5 ระดับ โดยสเกล แต่ละระดับมีความต่อเนื่องจากการเห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง แต่ละระดับกำหนดคะแนนเป็น 5 4 3 2 และ 1 ตามลำดับ การวัดแบบนี้นิยมใช้กันทั่วไป เพราะสร้างได้ง่าย และใช้ได้ผลดี

3) การวัดเจตคติตามวิธีของออสกู๊ด (Osgood) การวัดแบบนี้ใช้คำคุณศัพท์อธิบายคุณลักษณะของสิ่งที่วัดออกเป็นคำตรงกันข้ามกัน เช่น ดี-เลว ชอบ-ไม่ชอบ เป็นต้น การวัดแบบนี้ประกอบด้วยข้อที่ให้เลือก 7 ข้อ จากการประเมินค่าสิ่งใดสิ่งหนึ่งจากด้านหนึ่งไปอีกด้านหนึ่ง

อย่างไรก็ตามจากการศึกษาของ Cummins, R.A. and Gullone, E. (2000) พบว่าการศึกษาความพอใจของบุคคลในเรื่องคุณภาพชีวิตโดยขยายการวัดจาก 5 (ตามวิธีของลิเคิร์ต) หรือ 7 ระดับ (ตามวิธีของออสกูด) นั้น ไม่ส่งผลเสียหายต่อความเที่ยงของข้อมูล (Reliability) ในทางตรงกันข้ามกลับยิ่งเพิ่มความรับรู้ความพอใจ หรือความคิดเห็นได้กว้างขึ้น โดยสรุปว่าการวัดความพึงพอใจในคุณภาพชีวิตควรใช้ระดับการวัด 10 ระดับ

2.6. วิธีการประเมินผล

2.6.1 รูปแบบประเมินผล จากการศึกษาแนวคิดจากหลายๆ แนวคิด ได้นำแบบจำลอง Logic มาใช้สร้างเป็นกรอบแนวคิดในการประเมินผลครั้งนี้ เนื่องจากธนาคารหมอนไหมปี 2561 เป็นธนาคารที่จัดตั้งใหม่ เริ่มดำเนินงานตั้งแต่ ตุลาคม 2560 – กันยายน 2561 จึงประเมินผลเพื่อหาผลผลิตจากการดำเนินงานโครงการ รวมทั้งหาผลลัพธ์ในเบื้องต้นที่เกิดขึ้น รายละเอียดดังนี้

1) การประเมินผลด้านปัจจัยนำเข้า (Input: I) เป็นการประเมินผลเกี่ยวกับปัจจัยที่ใช้ในการดำเนินงานโครงการ ได้แก่ งบประมาณ กลุ่มเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ ปัจจัยการผลิต และวัสดุอุปกรณ์ที่จัดสรรให้กับธนาคาร

2) การประเมินผลด้านกิจกรรม (Activities: A) เป็นการประเมินผลเกี่ยวกับวิธีการดำเนินโครงการ ได้แก่ กระบวนการสนับสนุนการดำเนินงานธนาคาร การพิจารณาคัดเลือกธนาคาร ระยะเวลาในการดำเนินงานจัดตั้งธนาคาร และระยะเวลาในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ

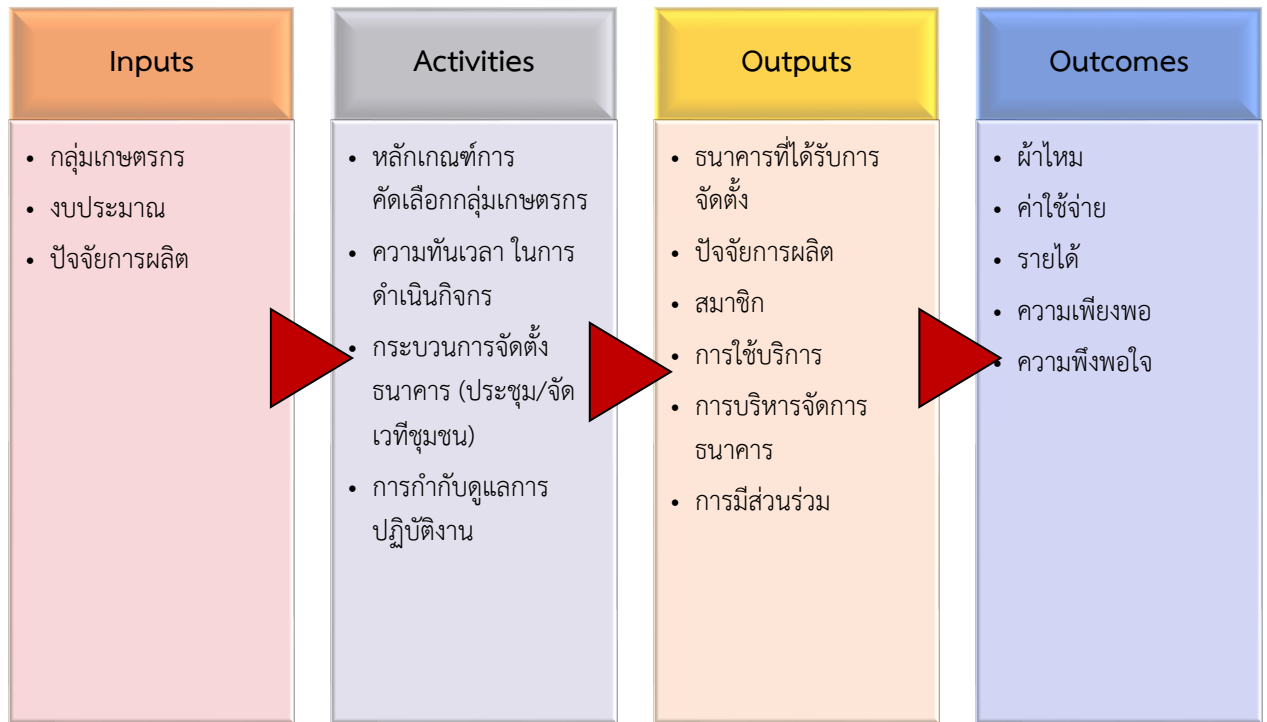
3) การประเมินผลด้านผลผลิต (Output) เป็นการประเมินผลเกี่ยวกับผลที่เกิดขึ้นโดยตรงจากการดำเนินงานตามวิธีการดำเนินงานโครงการ คือ ธนาคารหมอนไหมที่จัดตั้งขึ้น และดำเนินการในปี 2561 มูลค่าการใช้บริการธนาคาร (ยืม – คืน) เส้นไหมจากธนาคาร การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการธนาคาร การบริหารจัดการธนาคารในด้านการทำระเบียบธนาคาร การทำบัญชี การจัดประชุมสมาชิก การตั้งกองทุนของธนาคาร

4) การประเมินผลด้านผลลัพธ์ (Outcome) เป็นการประเมินผลเกี่ยวกับผลที่เกิดขึ้นสืบเนื่องจากผลผลิตของโครงการ ได้แก่ ผ้าไหมที่ทอได้ รายจ่ายที่ลดลง การบรรเทาความเดือดร้อนของเกษตรกร ความสามารถในการเป็นแหล่งสำรองเส้นไหมสำหรับสมาชิก และการลดลงของต้นทุนการผลิต

2.6.2 ประเภทการประเมินผล การประเมินผลครั้งนี้เป็นการประเมินผลระหว่างมีโครงการ (On Going Evaluation) และนำผลที่ได้มาวิเคราะห์ หาผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นว่าบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการหรือไม่

2.6.3 แผนแบบการประเมินผล การประเมินผลครั้งนี้เป็นการประเมินผลผลลัพธ์ โดยเปรียบเทียบกับการดำเนินงานโครงการ

2.6.4 กรอบแนวคิดการประเมินผล จากการศึกษาทฤษฎี แนวคิด และวิธีการดำเนินงานโครงการ ตามที่กล่าวมา สามารถนำมาเขียนกรอบแนวคิดในการประเมินผลได้ดังนี้

ภาพที่ 2.2 กรอบแนวคิดในการประเมินผล

2.6.5 ประเด็นและตัวชี้วัด

จากการศึกษาข้อมูลการดำเนินงาน แนวคิดและทฤษฎีการประเมินผล นำมากำหนดประเด็นตัวชี้วัด และเกณฑ์การประเมินผล เพื่อตอบวัตถุประสงค์ของโครงการ ได้ดังนี้

ตารางที่ 2.1 ประเด็น ตัวชี้วัด และเกณฑ์การวัดของการประเมินผลโครงการธนาคารหม่อนไหม ปี 2561

ประเด็น	ตัวชี้วัด	เกณฑ์การวัด
1. ปัจจัยนำเข้า (Inputs)		
1.1 กลุ่มเกษตรกร/สถาบันเกษตรกร		
1) ธนาคารหม่อนไหม ปี 2560	- จำนวนธนาคารหม่อนไหม ปี 2560 ที่มีการดำเนินการต่อเนื่องในปี 2561	
2) ธนาคารหม่อนไหม ปี 2561	- จำนวนธนาคารหม่อนไหมที่คัดเลือกให้จัดตั้งในปี 2561	เปรียบเทียบกับเป้าหมาย
1.2 งบประมาณ	- จำนวนงบประมาณที่เบิกจ่ายเปรียบเทียบกับที่ได้รับ - ความทันเวลาของงบประมาณที่จัดสรร	เปรียบเทียบกับเป้าหมาย เปรียบเทียบกับแผน
1.3 การสนับสนุนเส้นไหม/วัสดุอุปกรณ์/ปัจจัยการผลิต	- ความเพียงพอของงบประมาณที่ได้รับ - จำนวนเส้นไหม/วัสดุอุปกรณ์/ปัจจัยการผลิตที่สนับสนุนให้ธนาคารที่จัดตั้งปี 2560 - จำนวนเส้นไหม/วัสดุอุปกรณ์/ปัจจัยการผลิตที่สนับสนุนให้ธนาคารที่จัดตั้งปี 2561 - ความทันเวลาของการจัดสรรเส้นไหม/วัสดุอุปกรณ์/ปัจจัยการผลิต	เปรียบเทียบกับแผน เปรียบเทียบกับแผน
1.4 การถ่ายทอดความรู้เพิ่มเติม		
1.5 การประชาสัมพันธ์/การจัดนิทรรศการ	- เนื้อหาความรู้ที่ถ่ายทอดให้กับสมาชิก - จำนวนสื่อที่ใช้ในการประชาสัมพันธ์	
2. กิจกรรม (Activities)		
2.1 การคัดเลือกกลุ่มเกษตรกร	- หลักเกณฑ์การคัดเลือกกลุ่มเกษตรกรเพื่อจัดตั้งธนาคาร - ร้อยละความเหมาะสมของพื้นที่ที่จัดตั้งธนาคาร - จำนวนครั้งการจัดเวทีชุมชน/เวทีประชาคม	มี/ไม่มี ระดับมากขึ้นไป เปรียบเทียบกับเป้าหมาย
2.2 การพัฒนาศักยภาพธนาคารที่จัดตั้งปี 2560	- การจัดประชุมเชิงปฏิบัติการทบทวนและวางแผนการดำเนินงาน	มี/ไม่มี
2.3 การบริหารจัดการธนาคารปี 2561	- มีการจัดตั้งคณะกรรมการบริหารและจัดการธนาคารฯ - มีการกำหนดระเบียบ/ข้อบังคับการดำเนินงานธนาคาร - การจัดทำบัญชีของธนาคาร	มี/ไม่มี มี/ไม่มี
2.4 การกำกับดูแลการปฏิบัติงาน	- จำนวนครั้งการประชุมเจ้าหน้าที่เพื่อติดตามความก้าวหน้าการดำเนินงาน - จำนวนครั้งของการติดตามให้คำปรึกษาแก่กลุ่มเกษตรกรที่จัดตั้งธนาคาร	เปรียบเทียบกับเป้าหมาย เปรียบเทียบกับเป้าหมาย

ตารางที่ 2.1 ประเด็น ตัวชี้วัด และเกณฑ์การวัดของการประเมินผลโครงการธนาคารหม่อนไหม ปี 2561 (ต่อ)

ประเด็น	ตัวชี้วัด	เกณฑ์การวัด
3. ผลผลิต (Outputs)		
3.1 ธนาคารสินค้าเกษตรกรที่จัดตั้ง	- จำนวนธนาคารที่มีการจัดตั้งและดำเนินงานในรูปแบบธนาคารฯ ในปี 2561	เท่ากับเป้าหมาย
3.2 การดำเนินงานธนาคาร	- จำนวนเกษตรกรที่เข้าร่วมเป็นสมาชิกธนาคาร - จำนวนคณะกรรมการบริหารจัดการธนาคาร - รูปแบบการบันทึกบัญชีธนาคาร - จำนวนธนาคารที่มีกองทุนสำหรับดำเนินงาน - จำนวนครั้งการประชุมสมาชิกในธนาคาร - ร้อยละของเกษตรกรสมาชิกที่เข้าร่วมเวทีชุมชน	เปรียบเทียบกับเป้าหมาย
3.3 การอบรม	- เกษตรกรที่เข้ารับการอบรมถ่ายทอดความรู้ - ระดับความรู้ความเข้าใจของเกษตรกรที่เข้าอบรม	
3.4 การมีส่วนร่วมของชุมชน	- ร้อยละของเกษตรกรสมาชิกที่มีส่วนร่วมในการดำเนินงานธนาคาร	เกษตรกรตัวอย่างมีส่วนร่วมไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ¹⁴
3.5 การสนับสนุนเส้นไหม/วัสดุอุปกรณ์/ปัจจัยการผลิต	- จำนวนธนาคารที่ได้รับการจัดสรรเส้นไหม/วัสดุอุปกรณ์/ปัจจัยการผลิต	เปรียบเทียบกับเป้าหมาย เปรียบเทียบกับแผนความต้องการของธนาคาร
3.6 การติดตามดูแล	- จำนวนธนาคารที่ได้รับการติดตามและให้คำปรึกษาจากเจ้าหน้าที่	เปรียบเทียบกับเป้าหมาย
3.7 การใช้บริการธนาคาร	- ร้อยละของเกษตรกรที่ใช้บริการธนาคารในปี 2561 - ชนิดของการยืมเส้นไหม/วัสดุอุปกรณ์/ปัจจัยการผลิตที่ยืมจากธนาคาร - ร้อยละของเกษตรกรที่ชำระคืนแล้ว	ใช้บริการไม่น้อยกว่าร้อยละ 70 ¹⁴
3.8 ผลผลิตที่ได้	- ปริมาณผลผลิตที่เกษตรกรสามารถผลิตได้	
4. ผลลัพธ์ (Outcomes)		
4.1 การใช้ประโยชน์จากการอบรม	- ร้อยละของเกษตรกรที่มีการนำความรู้ไปปฏิบัติ - ร้อยละของเกษตรกรที่นำความรู้ไปถ่ายทอดต่อ	
4.2 การเปลี่ยนแปลงของเกษตรกรสมาชิก	- ร้อยละของเกษตรกรที่มีการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ (ค่าใช้จ่าย/รายได้/ราคา/ปริมาณผลผลิต/ช่องทางจำหน่าย/คุณภาพผลผลิต)	

ตารางที่ 2.1 ประเด็น ตัวชี้วัด และเกณฑ์การวัดของการประเมินผลโครงการธนาคารหม่อนไหม ปี 2561 (ต่อ)

ประเด็น	ตัวชี้วัด	เกณฑ์การวัด
4. ผลลัพธ์ (Outcomes) (ต่อ)		
4.3 การบรรเทาความเดือดร้อน	- ร้อยละของเกษตรกรที่มีปัญหาด้านการขาดแคลน เส้นไหม/วัสดุอุปกรณ์/ปัจจัยการผลิตลดลง	
4.3 ศักยภาพในการผลิต	- ค่าใช้จ่ายของเกษตรกรในการทอผ้าเปรียบเทียบกับ ก่อนและหลังเข้าร่วมโครงการ - ราคาผลผลิตที่เกษตรกรจำหน่ายได้เปรียบเทียบกับ ก่อนและหลังเข้าร่วมโครงการ	ค่าใช้จ่ายในการซื้อเส้นไหม ลดลงไม่น้อยกว่าร้อยละ 30 ¹
4.4 ความต่อเนื่องในการดำเนินงาน	- ร้อยละของเกษตรกรที่มีความต้องการเส้นไหม วัสดุ อุปกรณ์ และปัจจัยการผลิต - จำนวนธนาคารที่มีเงินทุน/เส้นไหม/วัสดุอุปกรณ์/ ปัจจัยการผลิตสำรองให้กับสมาชิก	
4.5 ทักษะคนคิด	- ระดับความพึงพอใจของเกษตรกรสมาชิกที่มีต่อ โครงการในด้านต่าง ๆ (ผลผลิต/เส้นไหม/คณะ กรรมการฯ / นโยบายธนาคาร/ระเบียบ ฯลฯ)	

หมายเหตุ : ¹อ้างอิงจากการรายงานการประเมินผลธนาคารหม่อนไหม ปี 2560

2.6.5 การรวบรวมข้อมูล

1) วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ใช้แบบสอบถาม/แบบสัมภาษณ์ เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มเกษตรกรที่เป็นสมาชิกธนาคารในปี 2561 ในแต่ละประเด็นเพื่อประเมินผลการบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการ พร้อมทั้งข้อมูลจากคณะกรรมการบริหารจัดการธนาคาร และเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบธนาคารฯ ในพื้นที่ เพื่อรับทราบผลการดำเนินงาน ปัญหา อุปสรรคต่าง ๆ ที่เกิดจากการดำเนินงาน

2) แหล่งข้อมูล

2.1) ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary data)

ข้อมูลผลลัพธ์ของธนาคารที่จัดตั้งในปีงบประมาณ 2561 ดำเนินการรวบรวมข้อมูลจากเกษตรกรที่เป็นสมาชิก และใช้บริการยืมเส้นไหมจากธนาคาร ในปี 2561 ทั้ง 11 แห่ง ทั้งนี้ในการกำหนดขนาดตัวอย่างควรพิจารณาใน 2 ประเด็นคือ (ศูนย์ประเมินผล, 2554)

2.1.1) ธรรมชาติของประชากร ถ้าประชากรที่กำลังศึกษา มีคุณสมบัติเหมือนกันมาก หรือมีความแตกต่างกันของลักษณะต่าง ๆ ของสมาชิกน้อย การใช้ขนาดตัวอย่างจำนวนน้อยก็สามารถทำได้

2.1.2) ลักษณะของงานวิจัย ซึ่งงานวิจัยบางประเภท ไม่จำเป็นต้องใช้กลุ่มตัวอย่างขนาดใหญ่ก็ได้ เช่น งานวิจัยเชิงทดลอง เป็นต้น

จากการศึกษาข้อมูลโครงการ ทำให้ทราบว่าเกษตรกรเป้าหมายที่เป็นสมาชิก 11 แห่ง มีลักษณะ/คุณสมบัติเหมือนกัน กล่าวคือ มีการทอผ้าเป็นอาชีพเสริมเหมือนกัน มีการใช้ปริมาณปัจจัยการผลิต (เส้นไหม) ที่เหมือนกัน ดังนั้นในการกำหนดขนาดตัวอย่างของการประเมินผลครั้งนี้ จึงกำหนดโดยคำนึงถึงธรรมชาติของประชากร ที่มีพื้นฐานเหมือนกัน ประกอบกับทฤษฎีการใช้กฎแห่งความชัดเจน (Rule of Thumb) กำหนดว่า ขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยคำนึงถึงขนาดของประชากรในลักษณะของอัตราส่วนที่คิดเป็นร้อยละ คือประชากรน้อยกว่า 1,000 คน ใช้อัตราส่วนการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 30 (Neuman,1991:221)

ทั้งนี้ประชากรเป้าหมายที่เป็นเกษตรกรสมาชิกธนาคารทั้ง 11 ธนาคาร มีจำนวน 385 ราย (กรมหม่อนไหม, 2561) ทำการสุ่มตัวอย่าง โดยกำหนดเกณฑ์ที่ร้อยละ 30 ได้จำนวนตัวอย่าง 115.50 ราย หรือเท่ากับ 116 ราย จึงทำการสุ่มตัวอย่างได้จำนวนเกษตรกร แห่งละ 11 ราย รวมเป็น 121 ราย รายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 2.2 จำนวนกลุ่มตัวอย่างเกษตรกรสมาชิกธนาคารหม่อนไหม

จังหวัด	ประชากร ^{1/}	ตัวอย่าง ^{2/}
1. กำแพงเพชร	35	11
2. พะเยา	35	11
3. อุตรธานี	35	11
4. เลย	35	11
5. ขอนแก่น	35	11
6. มุกดาหาร	35	11
7. สุรินทร์	35	11
8. บุรีรัมย์	35	11
9. ศรีสะเกษ	35	11
10. อุบลราชธานี	35	11
11. ร้อยเอ็ด	35	11
รวม	385	121

หมายเหตุ : ^{1/}กรมหม่อนไหม (ข้อมูล ณ กันยายน 2561)

^{2/}จากการคำนวณ

2.2) ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data) รวบรวมจากเอกสารการรายงานผลการดำเนินงาน จากกรมหม่อนไหม และกรมส่งเสริมสหกรณ์

2.6.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

1) การวิเคราะห์เชิงปริมาณ (Quantitative Analysis) ในการประเมินผลครั้งนี้ทำการวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) เช่น ค่าผลรวม ค่าเฉลี่ย และค่าร้อยละ เป็นต้น โดยเปรียบเทียบผลการดำเนินงานกับเป้าหมาย และเกณฑ์ที่กำหนดไว้ โดยนำเสนอผลด้วยวิธีพรรณนาประกอบตาราง

2) การวัดเจตคติ/ทัศนคติ วัดโดยวิธีวัดแบบลิเคอร์ต (Likert Scale) กำหนดระดับค่าคะแนนออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้

คะแนน	ความหมาย	ช่วงค่าคะแนน	แปลผล
1	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง/น้อยที่สุด	1.00 – 1.80	น้อยที่สุด
2	ไม่เห็นด้วย/น้อย	1.81 – 2.60	น้อย
3	ไม่แน่ใจ / ปานกลาง	2.61 – 3.40	ปานกลาง
4	เห็นด้วย/มาก	3.41 – 4.20	มาก
5	เห็นด้วยอย่างยิ่ง/มากที่สุด	4.21 – 5.00	มากที่สุด

2.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมินผล

เป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจของผู้บริหารกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการปรับปรุงแผนการดำเนินงาน เพื่อให้สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการอย่างแท้จริง

บทที่ 3

สภาพทั่วไปของกลุ่มเป้าหมายโครงการ

ในส่วนนี้เป็นข้อมูลทั่วไปของกลุ่มที่จัดตั้งธนาคาร และข้อมูลทั่วไปของเกษตรกรตัวอย่างที่เข้าร่วมเป็นสมาชิกโครงการธนาคารหม่อนไหม ปี 2561 ทั้ง 11 แห่ง ได้แก่ จังหวัดกำแพงเพชร พะเยา อุบลราชธานี ศรีสะเกษ ร้อยเอ็ด มุกดาหาร ขอนแก่น เลย อุดรธานี บุรีรัมย์ และสุรินทร์ ซึ่งเป็นข้อมูลเกี่ยวกับ เพศ อายุ การศึกษา พื้นที่ทำการเกษตร อาชีพหลัก และแหล่งน้ำที่ใช้ในการเกษตรของเกษตรกร โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่ม

3.1.1 ลักษณะการประกอบอาชีพด้านัตถกรรมของกลุ่ม

กลุ่มผู้ปลูกหม่อนเลี้ยงไหมที่เป็นเป้าหมายจัดตั้งธนาคารในปี 2561 นั้น มีการจัดตั้งเป็นกลุ่มขึ้นมาเฉลี่ย 26 ปี มีจำนวนสมาชิกกลุ่มทั้งหมดเฉลี่ย 54 รายต่อกลุ่ม และเป็นสมาชิกธนาคารเฉลี่ย 38 รายต่อธนาคาร โดยกลุ่มฯ ร้อยละ 90.91 มีการดำเนินงานกลุ่มแบบครบวงจร คือ ปลูกใบหม่อน เลี้ยงตัวไหม และทอผ้าจำหน่าย รองลงมา ร้อยละ 54.55 ทอผ้าจำหน่ายเพียงอย่างเดียว และร้อยละ 45.45 สาวไหมเพื่อจำหน่ายเส้นเพียงอย่างเดียว และอีกร้อยละ 9.09 แปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์อื่นๆ เช่น ตัดเสื้อ และกระเป๋า เป็นต้น(ตารางที่ 3.1)

ตารางที่ 3.1 ลักษณะการประกอบอาชีพด้านัตถกรรมของกลุ่ม

รายการ ^{1/}	ร้อยละ
1. ครบวงจร (ปลูกหม่อน เลี้ยงไหม และทอผ้าจำหน่าย)	90.91
2. ทอผ้าจำหน่าย	54.55
3. สาวเส้นไหมจำหน่าย	45.45
4. แปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์อื่น ๆ (เช่น ตัดเสื้อ/กระเป๋า)	9.09

ที่มา : คณะกรรมการบริหารจัดการธนาคาร (2562)

หมายเหตุ : ^{1/}เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

3.1.2 การจำหน่ายผลผลิตของสมาชิกในกลุ่ม

สมาชิกในกลุ่มมีการจำหน่ายผลผลิตภายในงาน OTOP คิดเป็นร้อยละ 90.91 รองลงมาจำหน่ายที่กลุ่ม และมีพ่อค้ามารับที่กลุ่ม ๆ คิดเป็นร้อยละ 63.64 เท่ากัน และมีออเดอร์พิเศษจากบริษัทและศูนย์ศิลปาชีพบางไทร คิดเป็นร้อยละ 36.36 (ตารางที่ 3.2)

ตารางที่ 3.2 การจำหน่ายผลผลิตของสมาชิกในกลุ่ม

รายการ ^{1/}	ร้อยละ
1. จำหน่ายในงาน OTOP	90.91
2. จำหน่ายที่กลุ่ม	63.64
3. มีพ่อค้ามารับ	63.64
4. อื่นๆ ^{2/}	36.36
รวม	100.00

ที่มา : คณะกรรมการบริหารจัดการธนาคาร (2562)

หมายเหตุ : ^{1/}ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ

^{2/}อื่นๆ ได้แก่ ทำตามออเดอร์ของบริษัท และศูนย์ศิลปาชีพพิเศษบางไทร

3.2 ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกรเป้าหมาย

3.2.1 เพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพหลักของเกษตรกรสมาชิก

เกษตรกรที่เป็นสมาชิกธนาคาร ร้อยละ 99.30 เป็นเพศหญิง และอีกร้อยละ 0.70 เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 54 ปี จบการศึกษาในระดับประถมศึกษาตอนปลาย คิดเป็นร้อยละ 38.57 รองลงมาจบการศึกษาในระดับประถมศึกษาตอนต้น คิดเป็นร้อยละ 36.43

สมาชิกธนาคาร ฯ ประกอบอาชีพเกษตรกรเป็นหลัก คิดเป็นร้อยละ 99.30 โดยมีประสบการณ์ในการทำกรเกษตรเฉลี่ย 34 ปี และอาชีพแม่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 0.70 (ตารางที่ 3.3)

ตารางที่ 3.3 เพศ อายุ ระดับการศึกษาและอาชีพหลักของเกษตรกรสมาชิก

รายการ	ร้อยละ
1. เพศ	
- ชาย	0.70
- หญิง	99.30
2. อายุ (ปี)	54 ปี
3. ระดับการศึกษา	
- ไม่สำเร็จการศึกษา	1.43
- ประถมศึกษาต้น	36.43
- ประถมศึกษาปลาย	38.57
- มัธยมศึกษาตอนต้น	12.14
- มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	10.71
- ปริญญาตรี	0.72

ตารางที่ 3.3 เพศ อายุ และอาชีพหลักของเกษตรกรสมาชิก ปี 2561 (ต่อ)

รายการ	ร้อยละ
4. อาชีพหลัก	
- เกษตรกร	99.30
- ว่างงาน/แม่บ้าน	0.70
5. ประสบการณ์การทำงานเกษตร (ปี)	34

ที่มา : จากการสำรวจ

3.2.2 สมาชิกในครัวเรือนเกษตรกร

เกษตรกรสมาชิกธนาคาร ฯ ที่อาศัยในครัวเรือนทั้งหมดเฉลี่ย 4 รายต่อครัวเรือน มีสมาชิกที่ใช้แรงงานเฉลี่ย 3 ราย โดยเป็นแรงงานภาคเกษตรจำนวน 2 ราย และเป็นแรงงานนอกภาคเกษตร 1 ราย (ตารางที่ 3.4)

ตารางที่ 3.4 จำนวนสมาชิกในครัวเรือนเกษตรกร

รายการ	จำนวน (ราย)
1. สมาชิกอาศัยในครัวเรือนทั้งหมด	4
2. สมาชิกที่ใช้แรงงานในครัวเรือน	3
2.1 แรงงานภาคเกษตร	2
2.2 แรงงานนอกภาคเกษตร	1

ที่มา : จากการสำรวจ

3.2.3 การถือครองที่ดินของเกษตรกรสมาชิก

เกษตรกรสมาชิกธนาคาร ฯ มีที่ดินถือครองที่เป็นของตนเองสำหรับทำการเกษตรเฉลี่ย 19.41 ไร่ต่อราย ที่ดินเช่าสำหรับทำการเกษตร 7.71 ไร่ต่อราย และที่ดินฟรีสำหรับทำการเกษตร 11.56 ไร่ต่อราย โดยเป็นที่ดินที่เกษตรกรไว้สำหรับทำนา นอกจากนี้เกษตรกรสมาชิกมีที่ดินถือครองนอกภาคเกษตรที่เป็นของตนเองเฉลี่ย 0.67 ไร่ต่อราย ส่วนใหญ่ใช้เป็นที่อยู่อาศัย (ตารางที่ 3.5)

ตารางที่ 3.5 การถือครองที่ดินของเกษตรกรสมาชิก

หน่วย : ไร่/ราย

การใช้ประโยชน์	ลักษณะการถือครอง		
	ของตนเอง	เช่า	ฟรี
1. ภาคเกษตร	19.41	7.71	11.56
2. นอกภาคเกษตร	0.67	-	-

ที่มา : จากการสำรวจ

3.2.4 การเข้าร่วมโครงการ/นโยบายสำคัญของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

เกษตรกรสมาชิกธนาคาร ฯ นอกจากเข้าร่วมโครงการธนาคารหม่อนไหมแล้ว ยังเข้าร่วมโครงการที่สำคัญของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์อื่น ๆ ด้วย ได้แก่ โครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ คิดเป็นร้อยละ 30.99 โครงการส่งเสริมเกษตรกรทฤษฎีใหม่ และโครงการยกระดับคุณภาพมาตรฐานสินค้าเกษตร GAP/เกษตรอินทรีย์ คิดเป็นร้อยละ 0.70 เท่ากัน (ตารางที่ 3.6)

ตารางที่ 3.6 การเข้าร่วมโครงการ/นโยบายสำคัญของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

รายการ ^{1/}	ร้อยละ
1. โครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่	30.99
2. โครงการธนาคารหม่อนไหม	100.00
3. โครงการส่งเสริมเกษตรกรทฤษฎีใหม่	0.70
4. โครงการยกระดับคุณภาพมาตรฐานสินค้าเกษตร GAP /การพัฒนาเกษตรอินทรีย์	0.70
5. โครงการธนาคารโค - กระบือ เพื่อเกษตรกร ตามพระราชดำริ	1.41

ที่มา : จากการสำรวจ

หมายเหตุ : ^{1/} สามารถเลือกตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ

3.2.4 ข้อมูลทั่วไปด้านอาชีพหัตถกรรมของเกษตรกรสมาชิก

1) การเป็นสมาชิกกลุ่ม และประสบการณ์ในการทอผ้า

เกษตรกรสมาชิกธนาคาร ฯ ส่วนใหญ่เป็นสมาชิกกลุ่มทอผ้ามาเฉลี่ย 15 ปีต่อราย และมีประสบการณ์ในการทอผ้าเฉลี่ย 22 ปีต่อราย (ตารางที่ 3.7)

ตารางที่ 3.7 ระยะเวลาการเป็นสมาชิกกลุ่ม และประสบการณ์ในการทอผ้า

รายการ	ปี
1. ระยะเวลาการเป็นสมาชิกกลุ่ม	15
2. ประสบการณ์ในการทอผ้า	22

ที่มา : จากการสำรวจ

2) ลักษณะการประกอบอาชีพหัตถกรรมของเกษตรกรสมาชิก

เกษตรกรสมาชิกส่วนใหญ่ร้อยละ 58.57 จำหน่ายทั้งเส้นไหม และผ้าไหม รองลงมาร้อยละ 33.57 ทอผ้าเพื่อจำหน่ายเพียงอย่างเดียว และร้อยละ 7.86 สวมไหมเพื่อจำหน่ายเพียงอย่างเดียว (ตารางที่ 3.8)

ตารางที่ 3.8 ลักษณะการประกอบอาชีพหัตถกรรมของเกษตรกรสมาชิก

รายการ	ร้อยละ
1. จำหน่ายทั้งเส้นไหมและผ้าไหม	58.57
2. ทอผ้าเพื่อจำหน่ายอย่างเดียว	33.57
3. สาวไหมเพื่อจำหน่ายอย่างเดียว	7.86
รวม	100.00

ที่มา : จากการสำรวจ

3) รูปแบบการผลิต

เกษตรกรสมาชิกธนาคาร ฯ ส่วนใหญ่เลี้ยงไหมเฉลี่ย 7 รุ่นต่อปี จะได้เส้นไหมเฉลี่ย 14.20 กิโลกรัมต่อปี สำหรับเกษตรกรที่เลี้ยงไหมสุกขาย จะได้ไหมเฉลี่ย 700 กิโลกรัมต่อปี ส่วนเกษตรกรที่มีการทอผ้าไหมสามารถทอผ้าไหมได้เฉลี่ย 3 รอบต่อปี สามารถผลิตเป็นผ้าไหมได้ปริมาณ 56.43 เมตรต่อปี (ตารางที่ 3.9)

ตารางที่ 3.9 จำนวนและปริมาณการผลิต

รายการ ^{1/}	หน่วย	จำนวน
1. การเลี้ยงไหม		
1.1. จำนวนไหมที่เลี้ยง	รุ่น/ปี	7
1.2. ปริมาณเส้นไหมที่ได้	กก./ปี	14.20
1.3 ปริมาณไหมสุกที่ได้	กก./ปี	700.00
2. การทอผ้า		
2.1 จำนวนครั้งการทอผ้า	รอบ/ปี	3
2.2 ปริมาณผ้าที่ทอได้	เมตร/ปี	56.43

ที่มา : จากการสำรวจ

หมายเหตุ : ^{1/}สามารถเลือกตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ

4) แหล่งที่มาของเส้นไหมที่เกษตรกรสมาชิกนำมาทอผ้า

ในการทอผ้าของเกษตรกรสมาชิกธนาคาร ฯ ส่วนใหญ่จะใช้เส้นไหมของตนเองมาทอคิดเป็นร้อยละ 59.15 รองลงมาซื้อจากตลาด/พ่อค้า คิดเป็นร้อยละ 41.55 และได้ฟรี จากศูนย์ศิลปาชีพฯ คิดเป็นร้อยละ 7.04 (ตารางที่ 3.10)

ตารางที่ 3.10 แหล่งที่มาของเส้นไหมที่เกษตรกรนำมาทอผ้า

รายการ ^{1/}	ร้อยละ
1. สาวไหมเอง	59.15
2. ได้ฟรี	7.04
3. ซื้อจากตลาด/พ่อค้า	41.55

ที่มา : จากการสำรวจ

หมายเหตุ : ^{1/}สามารถเลือกตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ

5) แหล่งเงินทุนที่เกษตรกรใช้ในการซื้อเส้นไหม วัสดุอุปกรณ์ และปัจจัยการผลิต

เมื่อสอบถามถึงแหล่งเงินทุนในการนำมาซื้อเส้นไหม วัสดุอุปกรณ์ และปัจจัยการผลิตจากธนาคาร ฯ พบว่า ส่วนใหญ่ ใช้เงินของตนเอง คิดเป็นร้อยละ 89.83 ซึ่งบางส่วนเป็นเงินที่ได้จากการจำหน่ายผ้าไหมของเกษตรกรเอง และบางส่วนเป็นเงินที่ได้จากการทำนา โดยเกษตรกรนำมาหมุนใช้ซื้อเส้นไหมก่อน อีกร้อยละ 10.17 เกษตรกรกู้เงินจากกองทุนหมู่บ้าน เพื่อนบ้าน และธกส. เป็นต้น (ตารางที่ 3.11)

ตารางที่ 3.11 แหล่งเงินทุนที่เกษตรกรนำมาใช้ในการซื้อเส้นไหม วัสดุอุปกรณ์ และปัจจัยการผลิต

รายการ	ร้อยละ
1. ของตนเอง	89.83
2. เงินกู้	10.17
รวม	100.00

ที่มา : จากการสำรวจ

บทที่ 4 ผลการประเมิน

การประเมินผลโครงการธนาคารหม่อนไหม ปี 2561 เป็นการประเมินผลลัพธ์เบื้องต้นของธนาคารที่จัดตั้งและดำเนินงานในปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 เพื่อทราบผลการดำเนินงาน ผลกระทบ ตลอดจนปัญหา อุปสรรคในการดำเนินงาน ของธนาคารที่จัดตั้งในปี 2561 ทั้งหมดจำนวน 11 แห่ง ได้แก่ จังหวัดกำแพงเพชร พะเยา อุตรธานี เลย ขอนแก่น มุกดาหาร สุรินทร์ บุรีรัมย์ ศรีสะเกษ อุบลราชธานี และร้อยเอ็ด รวมทั้งติดตามผลการดำเนินงานของธนาคารที่จัดตั้งในปี 2560 จำนวน 6 แห่ง ได้แก่ จังหวัดนครราชสีมา อุบลราชธานี สกลนคร นครพนม ชัยภูมิ และมหาสารคาม โดยมีผลการประเมิน ดังนี้

4.1 ปัจจัยนำเข้า (Inputs)

4.1.1 กลุ่มเกษตรกร/สถาบันเกษตรกร

1) ธนาคารหม่อนไหม ปี 2560

ธนาคารหม่อนไหมที่จัดตั้งในปี 2560 จำนวน 6 แห่ง ยังคงมีการดำเนินการต่อเนื่องในปี 2561 ซึ่งหน่วยงานที่รับผิดชอบได้มีการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อทบทวน และวางแผนการดำเนินงานใน 6 แห่ง ได้แก่ จังหวัดนครพนม สกลนคร อุบลราชธานี มหาสารคาม ชัยภูมิ และนครราชสีมา โดยชี้แจงผลการดำเนินงานในปีที่ผ่านมา ตลอดจนปัญหา อุปสรรคในการดำเนินงาน และเพื่อประชาสัมพันธ์โครงการ วางแผนการดำเนินงาน โดยเน้นการมีส่วนร่วมของสมาชิก ตลอดจนวางแผนการดำเนินงานร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง พร้อมทั้งจัดทำความต้องการเส้นไหมที่ใช้หมุนเวียนในธนาคาร และจัดทำแผนปฏิบัติงานร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเชิงบูรณาการ โดยในการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการดังกล่าว จะเชิญวิทยากรที่มีความรู้ในด้านการบริหารธนาคาร การบริหารกลุ่ม มาร่วมให้คำแนะนำ และแนวทางแก้ไขปัญหา ตลอดจนแนะนำให้มีความรู้ด้านการเงิน และบัญชีการทำบัญชีรายรับ/รายจ่าย และสำรวจความต้องการเส้นไหม วางแผนการจัดสรรเส้นไหม และวางแผนการผลิตผ้าไหมสำหรับสมาชิก

นอกจากการให้ความรู้ดังที่กล่าวมาแล้ว ยังมีการจัดนิทรรศการโดยการให้สมาชิกกลุ่มได้นำผลิตภัณฑ์/สินค้า/เส้นไหม ไปจัดแสดงในงานต่าง ๆ และจำหน่ายสินค้าของกลุ่มเกษตรกรสมาชิก เพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์ให้กลุ่มเป็นที่รู้จักอีกด้วย

2) ธนาคารหม่อนไหม ปี 2561

หลังจากการดำเนินงานธนาคารในปี 2560 ที่ผ่านมา พบว่า สมาชิกในกลุ่มมีเส้นไหมเพียงพอสำหรับทอผ้าได้ตลอดปี สามารถจำหน่ายผลผลิตได้มากขึ้น และมีการบริหารจัดการกลุ่มในรูปแบบธนาคารที่ชัดเจน ดังนั้นในปี 2561 จึงได้ขยายผลการดำเนินงานธนาคาร โดยจัดตั้งธนาคารหม่อนไหมเพิ่มขึ้นอีก 11 แห่ง โดยพิจารณาจากกลุ่มเกษตรกร/สถาบันเกษตรกรที่มีคุณสมบัติตามที่กำหนดไว้ ซึ่งในการพิจารณาคัดเลือกกลุ่มเพื่อจัดตั้งเป็นธนาคารจะคัดเลือกกลุ่มที่อยู่ในพื้นที่ตั้งของศูนย์หม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติ ฯ ในพื้นที่จำนวน 11 แห่ง 11 จังหวัด ได้แก่ ตาก น่าน อุตรธานี เลย ร้อยเอ็ด มุกดาหาร สุรินทร์ บุรีรัมย์ ศรีสะเกษ อุบลราชธานี และขอนแก่น

4.1.2 งบประมาณ

1) งบประมาณที่เบิกจ่ายเปรียบเทียบกับที่ได้รับการจัดสรร

ปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 กรมหม่อนไหมจัดสรรงบประมาณเพื่อดำเนินงานธนาคารหม่อนไหม ที่จัดตั้งในปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 และ ปี 2561 ทั้งหมดจำนวน 3,697,100 บาท เบิกจ่ายไปทั้งหมดจำนวน 3,524,582.60 บาท คิดเป็นร้อยละ 95.33 ของงบประมาณที่ได้รับการจัดสรร โดยมีรายละเอียดดังนี้

1.1) ธนาคารหม่อนไหม ปี 2560

ธนาคารหม่อนไหมที่จัดตั้งในปี 2560 ได้รับงบประมาณ จำนวน 920,500 บาท เบิกจ่ายงบประมาณไปจำนวน 795,422.60 บาท คิดเป็นร้อยละ 86.41 ของงบประมาณที่ได้รับการจัดสรร โดยได้รับงบประมาณ จำนวน 224,100 บาทต่อแห่ง แต่จังหวัดนครพนมได้รับการจัดสรรงบประมาณเพียง 24,100 บาท เนื่องจากธนาคารมีการบริหารจัดการเส้นไหมสำหรับสมาชิกอย่างเพียงพอแล้ว งบประมาณที่ได้รับจึงเป็นการจัดสรรงบประมาณสำหรับใช้ประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อทบทวน และวางแผนการดำเนินงานเท่านั้น และในจังหวัดมหาสารคาม สมาชิกธนาคารมีเส้นไหมเพียงพอต่อการดำเนินงานกลุ่มแล้ว จึงไม่ขอรับการสนับสนุน หน่วยงานที่รับผิดชอบจึงปรับเปลี่ยนเป้าหมายเป็นดำเนินการจัดตั้งธนาคารแห่งใหม่ที่ขาดแคลนเส้นไหม และมีความต้องการผ้าไหมที่มีมาตรฐาน ในพื้นที่จังหวัดร้อยเอ็ดในปี 2561 แทน

1.2) ธนาคารหม่อนไหม ปี 2561

ธนาคารหม่อนไหมที่จัดตั้งในปีงบประมาณ 2561 ได้รับการจัดสรรงบประมาณเพื่อดำเนินงานธนาคารทั้ง 11 แห่ง 11 จังหวัด ได้รับงบประมาณทั้งหมดจำนวน 2,776,600.00 บาท เบิกจ่ายงบประมาณแล้ว จำนวน 2,729,160.00 บาท คิดเป็นร้อยละ 98.29 ของงบประมาณที่ได้รับการจัดสรร โดยแต่ละแห่ง มีการใช้จ่ายงบประมาณเกินร้อยละ 80 ขึ้นไป (ตารางที่ 4.1)

ตารางที่ 4.1 งบประมาณที่ได้รับการจัดสรรเพื่อดำเนินงานธนาคารหม่อนไหม ปีงบประมาณ พ.ศ. 2561

จังหวัดที่ตั้งธนาคาร	งบประมาณที่ได้รับ (บาท)		ร้อยละ
	แผน	ผล	
1. ธนาคารหม่อนไหมที่จัดตั้งในปี 2560			
1.1 จังหวัดสกลนคร	224,100.00	193,166.00	86.19
1.2 จังหวัดนครพนม ^{1/}	24,100.00	24,000.00	99.58
1.3 จังหวัดชัยภูมิ	224,100.00	222,694.00	99.37
1.4 จังหวัดนครราชสีมา	224,100.00	165,362.60	73.78
1.5 จังหวัดอุบลราชธานี	224,100.00	190,200.00	84.87
1.6 จังหวัดมหาสารคาม ^{2/}	-	-	-
รวม ปี 2560	920,500.00	795,422.60	86.41
2. ธนาคารหม่อนไหมที่จัดตั้งในปี 2561			
2.1 จังหวัดกำแพงเพชร ^{3/}	257,250.00	246,890.00	95.97
2.2 จังหวัดพะเยา ^{4/}	247,250.00	247,250.00	100.00
2.3 จังหวัดอุดรธานี	247,250.00	247,250.00	100.00
2.4 จังหวัดเลย	257,250.00	248,720.00	96.68
2.5 จังหวัดขอนแก่น	247,250.00	241,250.00	97.57
2.6 จังหวัดมุกดาหาร	247,250.00	247,250.00	100.00
2.7 จังหวัดร้อยเอ็ด	214,100.00	212,100.00	99.07
2.8 จังหวัดสุรินทร์	247,250.00	243,750.00	98.58
2.9 จังหวัดบุรีรัมย์	257,250.00	240,200.00	93.37
2.10 จังหวัดศรีสะเกษ	257,250.00	255,911.00	99.48
2.11 จังหวัดอุบลราชธานี	297,250.00	297,250.00	100.00
รวม ปี 2561	2,776,600.00	2,729,160.00	98.29
รวม ปี 2560 และ ปี 2561	3,697,100.00	3,524,582.60	95.33

ที่มา : กรมหม่อนไหม และศูนย์หม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติ ฯ (2561)

หมายเหตุ : ^{1/} ปี 2561 ธนาคารได้รับงบประมาณเพื่อดำเนินการประชุมปฏิบัติการทบทวน และวางแผนการดำเนินงานเท่านั้น

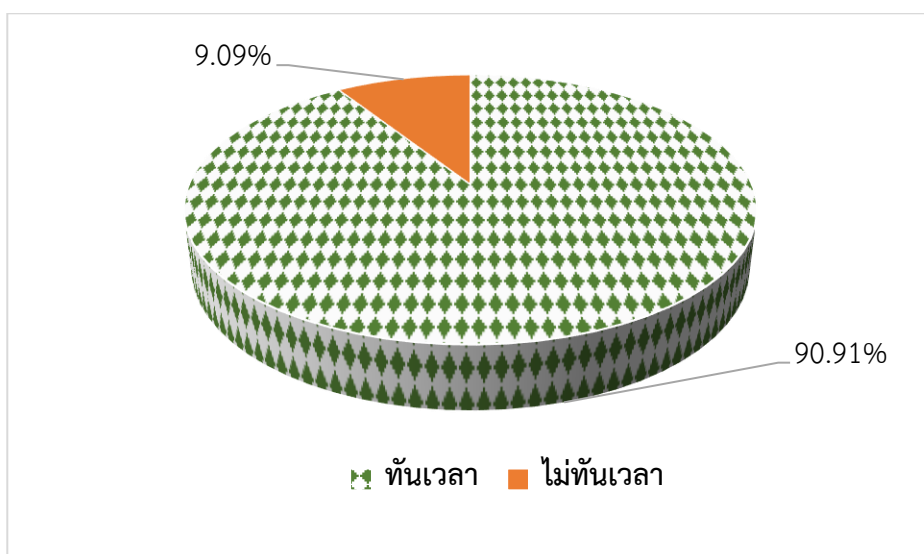
^{2/} ธนาคารมีเส้นไหมหมุนเวียนเพียงพอแล้ว จึงเปลี่ยนเป้าหมายการจัดสรรงบประมาณในจังหวัดร้อยเอ็ดในปี 2561

^{3/} ดำเนินการโดยศูนย์หม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติ ฯ จังหวัดตาก และเป็นข้อมูลจากกรมหม่อนไหม

^{4/} ดำเนินการโดยศูนย์หม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติ ฯ จังหวัดน่าน

2) ความทันเวลา และความเพียงพอของงบประมาณ

ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 ศูนย์หม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติ ฯ ในพื้นที่ที่จัดตั้งธนาคาร ได้รับการจัดสรรงบประมาณสำหรับดำเนินการภายในพื้นที่ทันเวลา คิดเป็นร้อยละ 90.91 อีกร้อยละ 9.09 ไม่ทันเวลา ได้แก่ จังหวัดบุรีรัมย์ ได้รับงบประมาณล่าช้า เนื่องจากหน่วยงานรอการเปลี่ยนแปลงงบประมาณ เพื่อดำเนินงาน ส่งผลให้การดำเนินงานในกิจกรรมอื่น เช่น การจัดสรรเส้นไหม วัสดุอุปกรณ์ และปัจจัยการผลิต ล่าช้าไปด้วย โดยเจ้าหน้าที่เห็นว่างบประมาณที่ได้รับมีความเพียงพอ คิดเป็นร้อยละ 100 (ภาพที่ 1)

ภาพที่ 4.1 ความทันเวลาในการจัดสรรงบประมาณ

4.1.3 การสนับสนุนเส้นไหม วัสดุอุปกรณ์ และปัจจัยการผลิต

1) ธนาคารที่จัดตั้งในปี 2560

ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 มีการสนับสนุนเส้นไหมให้กับธนาคารที่จัดตั้งในปี 2560 ได้ตามเป้าหมาย จำนวน 206 กิโลกรัม ได้แก่จังหวัดชัยภูมิ สกลนคร และอุบลราชธานี และสำหรับอีก 3 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดนครพนม มหาสารคาม และนครราชสีมา ไม่ได้มีการจัดสรรเส้นไหม เนื่องจากกลุ่มมีการบริหารจัดการ หมุนเวียนเส้นไหมสำรองให้กับสมาชิกเพียงพอแล้ว (ตารางที่ 4.2)

ตารางที่ 4.2 ปริมาณเส้นไหมที่สนับสนุนให้กับธนาคารหม่อนไหม ที่จัดตั้งในปีงบประมาณ พ.ศ. 2560

จังหวัด	ปริมาณเส้นไหมที่จัดสรร (กก.)		ร้อยละ
	แผน	ผล	
1. นครพนม ^{1/}	-	-	-
2. สกลนคร	58	58	100.00
3. อุบลราชธานี	98	98	100.00
4. มหาสารคาม ^{1/}	-	-	-
5. ชัยภูมิ	50	50	100.00
6. นครราชสีมา ^{1/}	-	-	-
รวม	206	206	100.00

ที่มา : ศูนย์หม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติ (2562)

หมายเหตุ : ^{1/} ธนาคารไม่ขอรับการจัดสรรเส้นไหม เนื่องจากมีเส้นไหมหมุนเวียนในกลุ่มเพียงพอแล้ว

2) ธนาคารที่จัดตั้งในปี 2561

ปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 หน่วยงานสนับสนุนเส้นไหม วัสดุ อุปกรณ์และปัจจัยการผลิตอื่น ๆ ให้กับธนาคาร เพื่อให้สมาชิกได้นำไปใช้ประกอบอาชีพด้านหัตถกรรม ทั้งในด้านการปลูกหม่อนเลี้ยงไหม การสาวไหม และทอผ้า โดยจัดสรรให้ตามความต้องการของสมาชิก ทั้งนี้ หน่วยงานมีการสนับสนุนเฉพาะเส้นไหมเพียงอย่างเดียว จำนวน 5 แห่ง ได้แก่ จังหวัดบุรีรัมย์ มุกดาหาร ร้อยเอ็ด อุบลราชธานี และอุดรธานี ส่วนที่สนับสนุนเป็นเส้นไหม วัสดุอุปกรณ์ และปัจจัยการผลิต เช่น หม้อต้ม ฟืม จ่อ กระจด และปุ๋ยเคมี เป็นต้น จำนวน 5 แห่ง ได้แก่ จังหวัดเลย สุรินทร์ กำแพงเพชร ขอนแก่น และศรีสะเกษ และสนับสนุนเป็นวัสดุ อุปกรณ์ และปัจจัยการผลิต เช่น กระจด จ่อ ปูนขาว เดทตอล และคลอรีน เป็นต้น จำนวน 1 แห่ง ได้แก่ จังหวัดพะเยา โดยในแต่ละแห่งมีการสนับสนุนรายละเอียดดังนี้ (ตารางที่ 4.3)

ตารางที่ 4.3 การสนับสนุนเส้นไหม วัสดุอุปกรณ์ และปัจจัยการผลิตให้ธนาคารหม่อนไหม ปี 2561

รายการ	จำนวน (แห่ง)
1. จัดสรรเฉพาะเส้นไหม	5
2. จัดสรรเส้นไหม วัสดุอุปกรณ์ และปัจจัยการผลิต	5
3. จัดสรรวัสดุอุปกรณ์ และปัจจัยการผลิต	1
รวม	11

ที่มา : ศูนย์หม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติ ฯ และคณะกรรมการบริหารจัดการธนาคาร (2562)

2.1) ปริมาณเส้นไหมที่สนับสนุนให้ธนาคาร

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสนับสนุนเส้นไหมเพียงอย่างเดียวให้กับธนาคารปี 2561 จำนวน 5 แห่ง ได้แก่ จังหวัดบุรีรัมย์ มุกดาหาร ร้อยเอ็ด อุบลราชธานี และอุดรธานี จำนวน 524 กิโลกรัม คิดเป็นมูลค่า 1,015,763.18 บาท ทั้งนี้ จังหวัดบุรีรัมย์ได้รับการสนับสนุนเส้นไหมมากที่สุด จำนวน 133 กก. คิดเป็นมูลค่า 226,100 บาท เนื่องจากเกษตรกรสมาชิกประสบปัญหาภัยแล้ง ไม่สามารถเลี้ยงไหมเหมือนที่เป็นอาหารหลักของตัวไหมได้ จึงทำให้ไม่มีเส้นไหมมาทอผ้า สมาชิกจึงมีความต้องการเส้นไหมในปริมาณมาก (ตารางที่ 4.4)

ตารางที่ 4.4 ปริมาณเส้นไหมที่สนับสนุนให้กับธนาคารที่จัดตั้งในปีงบประมาณ พ.ศ. 2561

รายการ	จำนวน (กก.)	ราคา (บาท/หน่วย)	มูลค่า (บาท)
1. จังหวัดบุรีรัมย์			
- เส้นไหมน้อย	133	1,700	226,100
2. จังหวัดมุกดาหาร			
- เส้นยืนควบ 6 สีดำ	10	2,798.05	27,980.50
- เส้นยืนควบ 6 หลากสี	20	2,776.65	55,533.00
- เส้นฟุ้งควบ 4 สีขาว	40	2,436.39	97,455.60
3. จังหวัดร้อยเอ็ด			
- เส้นไหมน้อย	110	1,800	198,000
4. จังหวัดอุบลราชธานี			
- เส้นไหมไทยพื้นบ้าน	96	1,882.23	180,694.08
5. จังหวัดอุดรธานี			
- เส้นไหมพันธุ์ไทยลูกผสม	115	2,000	230,000
รวม	524		1,015,763.18

ที่มา : ศูนย์หม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติ ฯ (2562)

2.2) ปริมาณเส้นไหม วัสดุอุปกรณ์ และปัจจัยการผลิตที่สนับสนุนให้ธนาคาร

ศูนย์หม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติ สนับสนุนเส้นไหม วัสดุอุปกรณ์ และปัจจัยการผลิตให้กับธนาคารที่จัดตั้งในปี 2561 จำนวน 5 แห่ง ได้แก่ จังหวัดเลย สุรินทร์ ขอนแก่น กำแพงเพชร และศรีสะเกษ รายละเอียดดังนี้

2.2.1) ธนาคารหม่อนไหมจังหวัดเลย ได้รับการสนับสนุนเส้นไหม และวัสดุอุปกรณ์ รวมมูลค่าทั้งหมด 230,000 บาท โดยสนับสนุน เป็นเส้นไหมพันธุ์ไทยพื้นบ้านแบบฟอกลอกขาวแล้ว และยังไม่ฟอกลอกขาว รวมทั้งเส้นไหมอุตสาหกรรม จำนวน 85 กิโลกรัม มูลค่า 210,500 บาท สนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ และปัจจัยการผลิต เป็น หม้อต้มสาวไหม พวงสาว หลา และกรดน้ำส้ม รวมมูลค่า 19,500 บาท (ตารางที่ 4.5)

ตารางที่ 4.5 ปริมาณเส้นไหม วัสดุอุปกรณ์ และปัจจัยการผลิตที่สนับสนุนให้กับธนาคารหม่อนไหมจังหวัดเลย ปี 2561

รายการ	หน่วย	จำนวน	ราคา (บาท/หน่วย)	มูลค่า (บาท)
1. การสนับสนุนเส้นไหม				
1.1 เส้นไหมพันธุ์ไทยพื้นบ้าน ^{1/}	กก.	35	3,500	122,500
1.2 เส้นไหมพันธุ์ไทยพื้นบ้าน ^{2/}	กก.	40	1,600	64,000
1.3 เส้นไหมอุตสาหกรรม	กก.	10	2,400	24,000
รวมมูลค่า				210,500
2. การสนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์				
2.1. หม้อต้มสาวไหม	ใบ	6	700	4,200
2.2. พวงสาว	พวง	8	350	2,800
2.3 หลา ^{3/}	ตัว	6	750	4,500
2.4 กรดน้ำส้ม	ลิตร	20	400	8,000
รวมมูลค่า				19,500
รวมมูลค่าการสนับสนุนทั้งหมด				230,000

ที่มา : ศูนย์หม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติฯ จังหวัดเลย (2562)

หมายเหตุ : ^{1/} เส้นไหมฟอกลอกกาวแล้ว

^{2/} เส้นไหมที่ยังไม่ได้ฟอกลอกกาว

^{3/} หลา คือ เครื่องมือที่ใช้เข็นฝ้ายให้เป็นเส้นด้าย

2.2.2) ธนาคารหม่อนไหมจังหวัดสุรินทร์ ได้รับการสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ และปัจจัยการผลิตรวมมูลค่าทั้งหมด 228,200 บาท โดยสนับสนุนเป็น เส้นไหมน้อย จำนวน 10 กิโลกรัม คิดเป็นมูลค่า 30,000 บาท สนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ และปัจจัยการผลิต รวมมูลค่า 198,200 บาท ได้แก่ สมุดปกน้ำเงิน จำนวน 10 เล่ม มูลค่า 1,000 บาท จ่อกระดิ่งไม้ไผ่ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางไม่เกิน 130 ซม. จำนวน 50 ใบ มูลค่า 14,000 บาท จ่อกระดิ่งไม้ไผ่ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางไม่เกิน 70 ซม. จำนวน 160 ใบ มูลค่า 8,000 บาท ปูนขาว จำนวน 20 ถุง มูลค่า 2,000 บาท ยาโรยตัวไหม จำนวน 24 กิโลกรัม มูลค่า 1,200 บาท ปุ๋ยเคมีสูตร 15-15-15 จำนวน 87 กระสอบ มูลค่า 87,000 บาท พวงสาวพร้อมหม้อ จำนวน 50 ชุด มูลค่า 37,500 บาท ฟืม จำนวน 6 อัน มูลค่า 15,000 บาท และมุ้งเขียว จำนวน 20 ม้วน มูลค่า 25,000 บาท (ตารางที่ 4.6)

ตารางที่ 4.6 ปริมาณเส้นไหม วัสดุอุปกรณ์ และปัจจัยการผลิต ที่สนับสนุนให้กับธนาคารหม่อนไหม
จังหวัดสุรินทร์ ปี 2561

รายการ	หน่วย	จำนวน	ราคา (บาท/หน่วย)	มูลค่า (บาท)
1. การสนับสนุนเส้นไหม				
1.1 เส้นไหมน้อย	กก.	10	3,000	30,000
รวมมูลค่า				30,000
2. การสนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์ และปัจจัยการผลิต				
1. สมุดปกหน้าเงิน	เล่ม	10	100	1,000
2. จ่อกระดิ่งไม้ไผ่ (130 ซม.)	ใบ	50	280	14,000
3. จ่อกระดิ่งไม้ไผ่ (70 ซม.)	ใบ	50	160	8,000
4. ปูนขาว	ถุง	20	100	2,000
5. ยาโรยตัวไหม	กก.	24	50	1,200
6. ปุ๋ยเคมีสูตร 15-15-15	กส.	87	1,000	87,000
7. พวงสาวพร้อมหม้อ	ชุด	50	750	37,500
8. ฟืม เบอร์ 50 + กรอบไม้ 2 ตะกอก	อัน	6	2,500	15,000
9. ฟืม เบอร์ 25 พร้อมกรอบไม้ 4 ตะกอก	อัน	3	2,500	7,500
10. มุ้งเขียว	ม้วน	20	1,250	25,000
รวมมูลค่า				198,200
รวมมูลค่าการสนับสนุนทั้งหมด				228,200

ที่มา : ศูนย์หม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติฯ จังหวัดสุรินทร์ (2562)

2.2.3) ธนาคารหม่อนไหมจังหวัดขอนแก่น ได้รับสนับสนุนเส้นไหม วัสดุอุปกรณ์ และปัจจัยการผลิต รวมมูลค่าทั้งหมด 218,450 บาท เป็นเส้นไหม จำนวน 60 กิโลกรัม คิดเป็นมูลค่า 108,000 บาท และสนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์ และปัจจัยการผลิต มูลค่า 110,450 บาท ได้แก่ จ่อ จำนวน 10 ใบ มูลค่า 3,000 บาท กระดิ่ง จำนวน 50 ใบ มูลค่า 6,500 บาท มุ้งเขียว จำนวน 20 ม้วน มูลค่า 17,000 บาท ตาข่าย จำนวน 2 ม้วน มูลค่า 1,700 บาท กรรไกรตัดกิ่งขนาดเล็ก จำนวน 10 อัน มูลค่า 4,500 บาท กรรไกรตัดกิ่งใหญ่ จำนวน 10 อัน มูลค่า 7,500 บาท ฟืม 17 หลบ 80 ซม. จำนวน 3 อัน มูลค่า 4,500 บาท ฟืมพร้อมตะกอก 40 หลบ จำนวน 6 อัน มูลค่า 14,400 บาท โหงมัดหมี่ จำนวน 17 อัน มูลค่า 12,750 บาท เชือก จำนวน 50 ปอย มูลค่า 1,500 บาท พวงสาวไหม จำนวน 5 อัน มูลค่า 2,500 บาท ปุ๋ยขี้ไก่ จำนวน 220 กระสอบ มูลค่า 6,600 บาท ปุ๋ยยูเรีย จำนวน 10 กระสอบ มูลค่า 6,000 บาท ปุ๋ยเคมีสูตร 15-15-15 จำนวน 20 กระสอบ มูลค่า 19,000 บาท และยาโรยตัวไหม จำนวน 60 ถุง มูลค่า 3,000 บาท (ตารางที่ 4.7)

ตารางที่ 4.7 ปริมาณเส้นไหม วัสดุอุปกรณ์ และปัจจัยการผลิต ที่สนับสนุนให้กับธนาคารหม่อนไหม จังหวัดขอนแก่น ปี 2561

รายการ	หน่วย	จำนวน	ราคา (บาท/หน่วย)	มูลค่า (บาท)
1. การสนับสนุนเส้นไหม				
1.1 เส้นไหมน้อย	กก.	60	1,800	108,000
รวมมูลค่า				108,000
2. การสนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์ และปัจจัยการผลิต				
2.1 จ่อ	ใบ	10	300	3,000
2.2 กระดั่ง	ใบ	50	130	6,500
2.3 มุ้งเขียว	ม้วน	20	850	17,000
2.4 ตาข่าย	ม้วน	2	850	1,700
2.5 กรรไกรตัดกิ่งเล็ก	อัน	10	450	4,500
2.6 กรรไกรตัดกิ่งใหญ่	อัน	10	750	7,500
2.7 ปุ๋ยยูเรีย	กระสอบ	10	600	6,000
2.8 ปุ๋ยซีไค	กระสอบ	220	30	6,600
2.9 ปุ๋ยเคมีสูตร 15-15-15	กระสอบ	20	950	19,000
2.10 ยาโรยตัวไหม	ถุง	60	50	3,000
2.11 ฟืมพร้อมตะกอล 40 หลบ	อัน	6	2,400	14,400
2.12 ฟืม 17 หลบ 80 ซม.	อัน	3	1,500	4,500
2.13 โกงมัดหมี่	อัน	17	750	12,750
2.14 เชือกด้ายไฟไหม	ปอย	50	30	1,500
2.15 พวงสาวไหม	อัน	5	500	2,500
รวมมูลค่า				110,450
รวมมูลค่าการสนับสนุนทั้งหมด				218,450

ที่มา : คณะกรรมการบริหารจัดการธนาคารหม่อนไหมจังหวัดขอนแก่น (2562)

2.2.4) ธนาคารหม่อนไหมจังหวัดกำแพงเพชร ได้รับการสนับสนุนเส้นไหม วัสดุ อุปกรณ์ และปัจจัยการผลิต รวมมูลค่าทั้งหมด 187,100 บาท โดยสนับสนุนเส้นไหม จำนวน 10 กก. มูลค่า 16,000 บาท และสนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์ และปัจจัยการผลิต มูลค่า 171,100 บาท ได้แก่ กระดั่ง จำนวน 120 อัน คิดเป็นมูลค่า 600 บาท จ่อ จำนวน 100 อัน คิดเป็นมูลค่า 1,000 บาท พวงสาว จำนวน 20 อัน คิดเป็นมูลค่า 400 บาท ฟืม จำนวน 15 อัน คิดเป็นมูลค่า 600 บาท กระสวย จำนวน 100 อัน คิดเป็นมูลค่า 500 บาท และปุ๋ยเคมีสูตร 15-15-15 จำนวน 280 กระสอบ มูลค่า 168,000 บาท (ตารางที่ 4.8)

ตารางที่ 4.8 ปริมาณเส้นไหม วัสดุอุปกรณ์ และปัจจัยการผลิตที่สนับสนุนให้กับธนาคารหม่อนไหม
จังหวัดกำแพงเพชร ปี 2561

รายการ	หน่วย	จำนวน	ราคา (บาท/หน่วย) ^{1/}	มูลค่า (บาท)
1. การสนับสนุนเส้นไหม				
1.1 เส้นไหม	กก.	10	1,600	16,000
รวมมูลค่า				16,000
2. การสนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์ และปัจจัยการผลิต				
2.1 กระด้าง	ใบ	120	5	600
2.2 จ่อ	ใบ	100	10	1,000
2.3 พวงสาว	อัน	20	20	400
2.4 ฟืม	อัน	15	40	600
2.5 กระสวย	อัน	100	5	500
2.6 ปួយเคมีสูตร 15-15-15	กระสอบ	280	600	168,000
รวมมูลค่า				171,100
รวมมูลค่าการสนับสนุนทั้งหมด				187,100

ที่มา : คณะกรรมการบริหารจัดการธนาคารหม่อนไหมจังหวัดกำแพงเพชร (2562)

หมายเหตุ : ^{1/} ใช้ราคาจากการสอบถามเกษตรกรสมาชิก

2.2.5) ธนาคารหม่อนไหมจังหวัดศรีสะเกษ ได้รับการสนับสนุนเส้นไหม วัสดุอุปกรณ์ และปัจจัยการผลิต รวมมูลค่าทั้งหมด 219,580 บาท โดยสนับสนุนเส้นไหม จำนวน 118 กิโลกรัม คิดเป็นมูลค่า 219,240 บาท สนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ เป็น กรรไกรตัดผ้า และสายวัดผ้า รวมมูลค่า 340 บาท (ตารางที่ 4.9)

ตารางที่ 4.9 ปริมาณเส้นไหม วัสดุอุปกรณ์ และปัจจัยการผลิตที่สนับสนุนให้กับธนาคารหม่อนไหม จังหวัดศรีสะเกษ ปี 2561

รายการ	หน่วย	จำนวน	ราคา (บาท/หน่วย)	มูลค่า (บาท)
1. การสนับสนุนเส้นไหม				
1.1 เส้นไหมอุตสาหกรรมเส้นยืน ควบ 6 ผอม	กก.	30	1,980	59,400
1.2 เส้นไหมอุตสาหกรรมเส้นยืน คwab 4 ผอม	กก.	48	1,980	95,040
1.3 เส้นไหมอุตสาหกรรมเส้นยืน คwab 4 กลาง	กก.	10	1,980	19,800
1.4 เส้นไหมน้อยพันธุ์ไทย	กก.	30	1,500	45,000
รวมมูลค่า				219,240
2. การสนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์ และปัจจัยการผลิต^{1/}				
2.1. สายวัดผ้า	เส้น	2	70	140
2.2 กรรไกรตัดผ้า	ด้าม	2	100	200
รวมมูลค่า				340
รวมมูลค่าการสนับสนุนทั้งหมด				219,580

ที่มา : ศูนย์หม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติฯ จังหวัดศรีสะเกษ และคณะกรรมการบริหารจัดการธนาคาร (2562)

หมายเหตุ : ^{1/} ใช้ราคาจากการสอบถามเกษตรกรสมาชิก

2.3) ปริมาณวัสดุอุปกรณ์ และปัจจัยการผลิตที่สนับสนุน

ธนาคารที่จัดตั้งปี 2561 ที่มีได้รับการสนับสนุนเพียงวัสดุอุปกรณ์ และปัจจัยการผลิต มีจำนวน 1 แห่ง ได้แก่ จังหวัดพะเยา เนื่องจากธนาคารแห่งนี้จะมีการปลูกหม่อนเลี้ยงไหมเพื่อขายไหมสุก ให้กับบริษัทเอกชนนำไปทำใยไหมขัดหน้า สิ่งที่สำคัญสำหรับกลุ่มนี้คือ วัสดุอุปกรณ์ และปัจจัยการผลิต ทั้งนี้ มีการสนับสนุนรวมมูลค่าทั้งหมด 235,940 บาท ได้แก่ ปุยเคมีสูตร 16-8-8 จำนวน 141 กระสอบ มูลค่า 118,400 บาท ปุยเคมีสูตร 15-15-15 จำนวน 100 กระสอบ มูลค่า 64,000 บาท ปูนขาว จำนวน 1,000 กิโลกรัม มูลค่า 8,000 บาท คลอรีนผง 65% จำนวน 400 กิโลกรัม มูลค่า 28,000 บาท และเดทตอล (500 CC) จำนวน 50 ขวด มูลค่า 17,500 บาท (ตารางที่ 4.10)

ตารางที่ 4.10 ปริมาณวัสดุอุปกรณ์ และปัจจัยการผลิตที่สนับสนุนให้กับธนาคารหม่อนไหมจังหวัดพะเยา ปี 2561

รายการ	หน่วย	จำนวน	ราคา (บาท/หน่วย)	มูลค่า
1. ปุยเคมีสูตร 16-8-8	กระสอบ	141	840	118,400
2. ปุยเคมีสูตร 15-15-15	กระสอบ	100	640	64,000
3. ปูนขาว	กก.	1,000	8	8,000
4. คลอรีนผง 65%	กก.	400	70	28,000
5. เดทตอล (500 cc)	ขวด	50	350	17,500
รวมมูลค่าการสนับสนุนทั้งหมด				235,940

ที่มา : ศูนย์หม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติฯ จังหวัดพะเยา (2562)

3) ความทันเวลาในการจัดสรรเส้นไหม วัสดุอุปกรณ์ และปัจจัยการผลิต

ปี 2561 ดำเนินการจัดสรรเส้นไหมให้กับธนาคารทั้ง 11 แห่ง เรียบร้อยแล้ว โดยร้อยละ 90.91 สามารถจัดสรรได้ทันในปี 2561 อีกร้อยละ 9.09 ไม่สามารถจัดสรรได้ทันในปี 2561 เนื่องจากงบประมาณที่ได้รับการจัดสรรผิดหมวดการใช้ ทำให้ต้องรออนุมัติในการเปลี่ยนแปลงงบประมาณ จึงทำให้การจัดหาเส้นไหม วัสดุอุปกรณ์ และปัจจัยการผลิตให้กับธนาคารล่าช้าออกไป (ตารางที่ 4.11)

ตารางที่ 4.11 ความทันเวลาในการจัดสรรเส้นไหม วัสดุอุปกรณ์ และปัจจัยการผลิตให้ธนาคารในปี 2561

รายการ	ร้อยละ
1. จัดสรรทันเวลา	90.91
2. จัดสรรไม่ทันเวลา	9.09
รวม	100.00

ที่มา : ศูนย์หม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติฯ (2562)

4.1.4 การให้ความรู้เพิ่มเติมแก่สมาชิกธนาคารหม่อนไหม

1) การให้ความรู้เพิ่มเติมแก่สมาชิกธนาคารหม่อนไหม

กิจกรรมการดำเนินงานจัดตั้งธนาคาร ไม่มีงบประมาณสำหรับการจัดอบรมถ่ายทอดความรู้ด้านอาชีพหัตถกรรมโดยตรง มีเพียงการจัดเวทีชุมชน เพื่อชี้แจงรายละเอียดโครงการธนาคารหม่อนไหม ซึ่งศูนย์หม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติฯ ในพื้นที่ได้มีการให้ความรู้เพิ่มเติมนอกเหนือจากการจัดเวทีชุมชน โดย ร้อยละ 72.73 มีการถ่ายทอดให้ความรู้เพิ่มเติมนอกจากที่กล่าวมา เป็นการให้ความรู้ในด้าน การย้อมสีธรรมชาติ การเลี้ยงไหม การทอผ้าลายต่าง ๆ อีกร้อยละ 27.27 ไม่ได้ถ่ายทอดเพิ่มเติม เป็นเพียงการให้ความรู้ด้านการบริหารจัดการกลุ่ม และการดำเนินงานธนาคารเป็นหลัก (ตารางที่ 4.12)

ตารางที่ 4.12 การให้ความรู้สมาชิกธนาคารหม่อนไหมเพิ่มเติม

รายการ	ร้อยละ
1. ถ่ายทอดให้ความรู้เพิ่มเติม	72.73
2. ไม่ถ่ายทอดให้ความรู้เพิ่มเติม	27.27
รวม	100.00

ที่มา : ศูนย์หม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติฯ (2562)

2) เนื้อหาความรู้ที่ถ่ายทอดให้กับสมาชิกธนาคารหม่อนไหม ปี 2561

เนื้อหาความรู้ที่ถ่ายทอดให้กับสมาชิกในการจัดประชุม/เวทีชุมชนนั้น ส่วนใหญ่ร้อยละ 72.73 เป็นเนื้อหาเกี่ยวกับ การบริหารจัดการกลุ่ม/การรวมกลุ่ม รองลงมา ร้อยละ 63.64 เป็นเรื่องกฎระเบียบ/เงื่อนไขการใช้บริการธนาคาร เช่น ปริมาณการย้อมเส้นไหม ระยะเวลาการย้อม การคิดดอกเบี้ย การ

ชำระคืน เป็นต้น ร้อยละ 36.36 เป็นเรื่อง การปลูกหม่อนเลี้ยงไหม ร้อยละ 27.27 เรื่องการจัดทำบัญชีธนาคาร ร้อยละ 18.18 เป็นเรื่อง เทคนิคการฟอกย้อมเส้นไหม และการสาวเส้นไหมให้ได้มาตรฐาน (ตารางที่ 4.13)

ตารางที่ 4.13 เนื้อหาความรู้ที่ถ่ายทอดให้กับสมาชิกธนาคารหม่อนไหม ปี 2561

รายการ ^{1/}	ร้อยละ
1. การบริหารจัดการกลุ่ม/การรวมกลุ่ม	72.73
2. กฎระเบียบ/เงื่อนไขของธนาคาร	63.64
3. การปลูกหม่อนเลี้ยงไหม	36.36
4. การจัดทำบัญชี – คั้น	27.27
5. เทคนิคการฟอกย้อมเส้นไหม	18.18
6. เทคนิคการสาวเส้นไหม	18.18

ที่มา : ศูนย์หม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติฯ (2562)

หมายเหตุ : ^{1/}ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ

4.1.5 การประชาสัมพันธ์ธนาคารหม่อนไหม

ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 กรมหม่อนไหมดำเนินการประชาสัมพันธ์รายละเอียดธนาคารหม่อนไหมที่จัดตั้งในปี 2561 ทางสื่อสิ่งพิมพ์ ได้แก่ จดหมายข่าวของกรมหม่อนไหม ซึ่งเป็นการประชาสัมพันธ์รายละเอียดการดำเนินงานธนาคารหม่อนไหมให้กับเจ้าหน้าที่ศูนย์หม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติฯ ตลอดจนเกษตรกรสมาชิกกลุ่ม และประชาสัมพันธ์ทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ได้แก่ ทางเว็บไซต์ของกรมหม่อนไหมด้วย

สำหรับศูนย์หม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติฯ ในพื้นที่ ดำเนินการประชาสัมพันธ์โครงการ โดยผ่านสื่อบุคคล และสื่อกิจกรรม คิดเป็นร้อยละ 45.45 เท่ากัน คือการจัดเวทีชุมชน และใช้สื่อบุคคล ได้แก่ ประธานกลุ่ม หรือหัวหน้าชุมชน ในการชี้แจงรายละเอียดการดำเนินงานธนาคาร บางแห่งมีการใช้สื่อสิ่งพิมพ์ ในการประชาสัมพันธ์ธนาคารเพิ่มเติม โดยจัดทำชื่อธนาคารสำหรับติดตั้งในพื้นที่ตั้งของธนาคาร (ตารางที่ 4.14)

ตารางที่ 4.14 สื่อที่ใช้ในการประชาสัมพันธ์ธนาคาร

สื่อที่ใช้ประชาสัมพันธ์ ^{1/}	ร้อยละ
1. สื่อกิจกรรม	45.45
2. สื่อบุคคล	45.45
3. สื่อสิ่งพิมพ์	9.09

ที่มา : ศูนย์หม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติฯ (2562)

หมายเหตุ : ^{1/}ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ

4.2 กิจกรรม (Activities)

4.2.1 การคัดเลือกกลุ่มเกษตรกรเพื่อจัดตั้งธนาคาร

1) หลักเกณฑ์การคัดเลือกกลุ่มเกษตรกรเพื่อจัดตั้งธนาคาร

ในการจัดตั้งธนาคารหม่อนไหม จะต้องมีการคัดเลือกพื้นที่ดำเนินงาน เพื่อให้ทราบสภาพของชุมชน ความขาดแคลน และความต้องการใช้ปัจจัยการผลิตของเกษตรกร โดยพิจารณาคัดเลือกวิเคราะห์ตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด คือ

1.1) เป็นกลุ่มเกษตรกรที่มีความสนใจและสมัครใจเข้าร่วมโครงการ ซึ่งต้องเข้าใจหลักการธนาคารหม่อนไหม เข้าใจและยอมรับบทบาทหน้าที่ของสมาชิก

1.2) เป็นกลุ่มเกษตรกรที่ขาดแคลนเส้นไหมคุณภาพดี และต้องการจะดำเนินงานธนาคารฯ เพื่อเป็นแหล่งเส้นไหมในชุมชน

1.3) สามารถรวมตัวกันเพื่อจัดตั้งธนาคารหม่อนไหม สำหรับหมุนเวียนปัจจัยการผลิตด้านหม่อนไหมที่ใช้ในชุมชน และมีสำรองไว้เพื่อบริการแก่สมาชิก

1.4) มีสถานที่สำหรับดำเนินกิจกรรม เช่น มีห้องเก็บเส้นไหมที่ได้มาตรฐาน มีโรงรวบรวมปัจจัยการผลิตด้านหม่อนไหม เป็นต้น

1.5) มีการวางแผนการใช้ปัจจัยการผลิตด้านหม่อนไหม เพื่อให้บริการแก่สมาชิกธนาคาร และควรมีกลุ่มเป้าหมายสมาชิกในการให้บริการที่ชัดเจน เพื่อรองรับปัจจัยการผลิตด้านหม่อนไหม รวมถึงแผนด้านการตลาด กรณีมีปริมาณปัจจัยการผลิตด้านหม่อนไหมคงคลังในธนาคารจำนวนมาก ซึ่งอาจหาช่องทางจำหน่ายเพื่อเก็บเป็นรายได้ในรูปแบบของกองทุน

1.6) วางแผนการบริหารจัดการธนาคารในรูปแบบการกำหนดระเบียบ ข้อบังคับ หลักเกณฑ์การปฏิบัติต่าง ๆ ที่สมาชิกต้องร่วมกันจัดทำเป็นลายลักษณ์อักษร รวมถึงจัดทำบัญชีธนาคาร สำหรับเป็นแนวทางการดำเนินงานของกลุ่ม

1.7) มีการบูรณาการร่วมกับหน่วยงานอื่น ๆ ในพื้นที่ เช่น สหกรณ์จังหวัด หรือภาคเอกชน เช่น ผู้ประกอบการด้านเส้นไหม เป็นต้น

ศูนย์หม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติ ฯ ในพื้นที่ทั้ง 11 แห่ง นำหลักเกณฑ์ดังกล่าวมาประกอบการพิจารณาคัดเลือกกลุ่มเกษตรกร เพื่อจัดตั้งธนาคารในปี 2561 ด้วยทั้ง 11 แห่ง โดยส่วนใหญ่กลุ่มเกษตรกรมีคุณสมบัติตามเกณฑ์ในด้านปัญหาขาดแคลนเส้นไหม คิดเป็นร้อยละ 76.00 รองลงมา กลุ่มมีสถานที่สำหรับรวมกลุ่มทำกิจกรรม คิดเป็นร้อยละ 70.00 กลุ่มมีห้องสำหรับเก็บเส้นไหม คิดเป็นร้อยละ 50.00 กลุ่มมีโรงสำหรับเก็บวัสดุอุปกรณ์ และปัจจัยการผลิต และมีความเข้มแข็ง คิดเป็นร้อยละ 40.00 และ 10.00 ตามลำดับ (ตารางที่ 4.15)

ตารางที่ 4.15 คุณสมบัติของกลุ่มเกษตรกรที่หน่วยงานพิจารณาคัดเลือก

รายการ ^{1/}	ร้อยละ
1. กลุ่มมีปัญหาขาดแคลนเส้นไหม	76.00
2. กลุ่มมีที่สำหรับรวบรวมกลุ่มทำกิจกรรม	70.00
3. กลุ่มมีห้องสำหรับเก็บเส้นไหม	50.00
4. กลุ่มมีโรงสำหรับเก็บวัสดุ อุปกรณ์ และปัจจัยการผลิต	40.00
5. กลุ่มมีความเข้มแข็ง	10.00

ที่มา : ศูนย์หม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติฯ (2562)

หมายเหตุ : ^{1/}ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ

2) ความเหมาะสมของพื้นที่ที่จัดตั้งธนาคาร

พื้นที่ที่ศูนย์หม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติฯ คัดเลือกเพื่อจัดตั้งธนาคาร ร้อยละ 100 มีความเหมาะสม เนื่องจากตรงตามคุณสมบัติ/หลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ทั้งนี้ร้อยละ 100 เหมาะสมในระดับมาก เนื่องจากที่ตั้งธนาคาร เป็นสถานที่กว้างขวางเพียงพอสำหรับสมาชิกในการรวมกลุ่มทำกิจกรรมต่าง ๆ และอยู่ในพื้นที่ใกล้กับสมาชิก ทำให้สะดวกต่อการใช้บริการธนาคาร

3) การจัดเวทีชุมชน/เวทีประชาคม

ในการดำเนินงานจัดตั้งธนาคารหม่อนไหม ในปี 2561 นั้น หลังจากคัดเลือกกลุ่มเพื่อจัดตั้งธนาคารแล้ว ศูนย์หม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติฯ ดำเนินการจัดเวทีชุมชน/เวทีประชาคม เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินงานโครงการในรูปแบบธนาคารหม่อนไหม และสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างกลุ่มเกษตรกร และภาคส่วนอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งประชาสัมพันธ์โครงการ ให้สมาชิกได้มีส่วนร่วมในการเสนอแนวทางการดำเนินงานของธนาคารฯ พร้อมทั้งจัดทำแผนสนับสนุนเส้นไหม จัดทำแผนการทอผ้าร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเชิงบูรณาการ โดยมีประเด็นการจัดเวทีชุมชน ดังนี้

1) กำหนดปัจจัยการผลิตด้านหม่อนไหม ให้ตรงตามความต้องการของชุมชน และตลาด

2) ให้บริการปัจจัยการผลิตด้านหม่อนไหมแก่สมาชิกธนาคาร โดยกำหนดเป็นแนวทาง/วิธีการกระจายปัจจัยการผลิตด้านหม่อนไหม/แลกเปลี่ยน/จำหน่าย/ให้ยืม/ส่งคืน กำหนดรูปแบบการชำระคืน พร้อมอัตราดอกเบี้ย

3) การบริหารจัดการธนาคารหม่อนไหม โดยการตั้งคณะกรรมการบริหาร และจัดการธนาคารหม่อนไหม ซึ่งต้องมีการร่างระเบียบข้อบังคับที่สมาชิกร่วมกันจัดทำไว้เป็นลายลักษณ์อักษร

4) การสร้างเครือข่ายในการจัดการปัจจัยการผลิตด้านหม่อนไหม โดยวางแผนด้านการตลาดรองรับปัจจัยการผลิตด้านหม่อนไหม

โดยมีแผนในการจัดเวทีชุมชน จำนวน 1 ครั้งต่อแห่ง รวมทั้งหมด 11 ครั้ง ในช่วงเดือนมกราคมถึงกุมภาพันธ์ 2561 ซึ่งผลการปฏิบัติงานสามารถทำได้ตามแผนทั้งหมด 11 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 100

4.2.2 การพัฒนาศักยภาพธนาคารหม่อนไหมที่จัดตั้งในปีงบประมาณ 2560

1) การประชุมเชิงปฏิบัติการทบทวนและวางแผนการดำเนินงาน

ในปี 2561 ศูนย์หม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติฯ ในพื้นที่มีแผนการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการทบทวนและวางแผนการดำเนินงาน ให้กับธนาคารหม่อนไหมที่จัดตั้งในปี 2560 จำนวน 6 แห่ง 6 จังหวัด เพื่อเพิ่มพูนองค์ความรู้ในการปฏิบัติงาน และแนวทางการดำเนินงาน รวมทั้งการบริหารจัดการธนาคารหม่อนไหมให้กับเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้อง คณะกรรมการบริหารจัดการ และสมาชิกธนาคารหม่อนไหม แลกเปลี่ยนประสบการณ์ ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานโครงการ โดยให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการเสนอแนวทางการดำเนินงานของธนาคารเส้นไหมที่จะดำเนินการในปี 2561 ตลอดจนร่วมกันวางแผนการดำเนินงานร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์จังหวัด ผู้นำชุมชนในท้องถิ่น เป็นต้น พร้อมทั้งจัดทำความต้องการเส้นไหมใช้หมุนเวียนในธนาคาร และจัดทำแผนปฏิบัติงานร่วมกันเชิงบูรณาการ เน้นชี้แจงรายละเอียดแนวทางการดำเนินงานโครงการ การรายงานผลการดำเนินงานที่ผ่านมา แบ่งกลุ่มร่วมกันวิเคราะห์ปัญหา อุปสรรค และแนวทางแก้ไข และจัดทำแผนปฏิบัติงานร่วมกัน

โดยมีเป้าหมายในการจัดประชุมเพื่อทบทวนและวางแผนการดำเนินงาน จำนวน 1 ครั้งต่อแห่ง ซึ่งสามารถดำเนินการได้ตามเป้าหมาย

2) การจัดนิทรรศการเพื่อประชาสัมพันธ์ธนาคาร

นอกจากมีการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการแล้ว ยังมีการจัดนิทรรศการประชาสัมพันธ์ธนาคารหม่อนไหม เพื่อเป็นการรณรงค์ และชักชวนเกษตรกรผู้ปลูกหม่อน เลี้ยงไหม และทอผ้ารายอื่น ๆ ให้เกิดความสนใจที่จะเข้าร่วมเป็นสมาชิกธนาคาร และกระตุ้นสมาชิกธนาคารมีกิจกรรมการผลิตที่เพิ่มขึ้น โดยดำเนินการดังนี้

2.1) ประชุมระหว่างคณะกรรมการบริหารจัดการธนาคารหม่อนไหม/เจ้าหน้าที่ศูนย์หม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติ สมาชิกธนาคารฯ และผู้เกี่ยวข้องในพื้นที่ ได้แก่ อบต. กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เพื่อร่วมกันวางแผนการจัดงานนิทรรศการ

2.2) กำหนดช่วงระยะเวลาการจัดงาน ตามความเหมาะสมของพื้นที่ โดยคำนึงในช่วงที่เก็บเกี่ยวผลผลิตเสร็จแล้ว หรือก่อนเริ่มต้นปีเพาะปลูก

2.3) ประชาสัมพันธ์ ก่อนการจัดงานอย่างทั่วถึง โดยเป็นการบอกกล่าวผ่านประธานกลุ่มผู้ใหญ่บ้าน หรือผู้นำกลุ่ม เพื่อให้ชุมชนได้รับทราบ

2.4) จัดกิจกรรมให้อยู่ภายในกรอบ กล่าวคือ ภายในงานสามารถนำปัจจัยการผลิตของสมาชิกมาคืนธนาคาร และสามารถมายืมจากธนาคารได้เช่นกัน มีการประกวดแข่งขันที่เกี่ยวข้องกับหม่อนไหม/มีการแสดงทางวัฒนธรรมประเพณีที่เกี่ยวข้องกับหม่อนไหม จัดแสดงนิทรรศการที่เกี่ยวข้องกับอาชีพด้านหัตถกรรม โดยใช้ระยะเวลาในการจัด 1 วัน

3) การสนับสนุนปัจจัยการผลิตให้กับธนาคาร

เป็นการสนับสนุนเส้นไหมชนิด/ประเภทต่าง ๆ รวมทั้งอุปกรณ์อื่น ๆ เช่น จ่อ กระจด เป็นต้น ทั้งนี้ในการสนับสนุนในแต่ละแห่งขึ้นอยู่กับความต้องการของแต่ละพื้นที่ด้วย โดยพิจารณาทั้งความต้องการของชุมชน และตลาดรับซื้อ

4.2.3 การบริหารจัดการธนาคารหม่อนไหม ปี 2561

1) การจัดตั้งคณะกรรมการบริหารและจัดการธนาคาร

กลไกสำคัญในการดำเนินงานธนาคาร ต้องมีการแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารและจัดการธนาคาร โดยสมาชิกธนาคารฯ เป็นผู้คัดเลือกคณะกรรมการเพื่อดำเนินงานบริหารจัดการภายในธนาคาร ทำหน้าที่เป็นผู้ควบคุมเก็บรักษาเส้นไหม โดยพิจารณาจำนวนปัจจัยการผลิตด้านหม่อนไหมที่จะให้ยืม และรับคืน ตามระเบียบข้อบังคับที่สมาชิกร่วมกันจัดทำไว้เป็นลายลักษณ์อักษร การจัดทำบัญชีของธนาคารหม่อนไหม โดยมีเจ้าหน้าที่กรมหม่อนไหมเป็นที่ปรึกษา และให้คำแนะนำอย่างใกล้ชิด

ทั้งนี้คณะกรรมการบริหารธนาคารมีอำนาจหน้าที่ในการกำหนดนโยบาย และแนวทางการดำเนินงานของธนาคาร สนับสนุนให้สมาชิกมีการบูรณาการการบริหารจัดการร่วมกัน กำกับ ดูแล และควบคุมการดำเนินงานของธนาคารฯ ให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของธนาคาร และมติที่ประชุม รวมทั้งดูแลรักษาทรัพย์สินของธนาคาร มีสิทธิแต่งตั้งและถอดถอนคณะทำงานเฉพาะกิจของธนาคาร จัดทำงบดุล – กำไรขาดทุนประจำปี จัดทำระเบียบข้อบังคับธนาคาร นอกจากนี้ยังมีหน้าที่จัดประชุมตามที่กำหนด อีกด้วย

2) การกำหนดระเบียบ/ข้อบังคับในการดำเนินงานธนาคาร

ธนาคารแต่ละแห่งมีการกำหนดระเบียบข้อบังคับการดำเนินงานธนาคารแล้วทุกแห่ง ทั้งนี้ รูปแบบระเบียบการใช้บริการธนาคารจะมีความแตกต่างกันไป ขึ้นอยู่กับความพร้อม และข้อตกลงของกลุ่ม จากการสำรวจพบว่า ธนาคารทั้ง 11 แห่ง ดำเนินการกำหนดระเบียบข้อบังคับเสร็จเรียบร้อยแล้ว ซึ่งส่วนใหญ่มีระเบียบข้อบังคับคล้ายกันคือ ให้บริการยืมเส้นไหมได้ ไม่เกินคนละ 1-3 กิโลกรัมต่อครั้ง ยืมปัจจัยการผลิต และวัสดุอุปกรณ์ โดยคิดมูลค่าเท่ากับราคาที่ได้รับพร้อมดอกเบี้ย ซึ่งสามารถยืมได้ไม่เกิน 2-6 เดือน และการชำระคืนสามารถคืนเป็นเส้นไหม ผ้าไหม หรือเงินสดได้ และหากผิदनัดชำระคืนจะปรับดอกเบี้ยเพิ่มเติมขึ้นด้วย ซึ่งแต่ละแห่งมีข้อกำหนดในรายละเอียดปริมาณการยืม/คืน ดอกเบี้ย ระยะเวลาการยืม และเงื่อนไขที่แตกต่างกันไป (ตารางที่ 4.16)

ตารางที่ 4.16 ระเบียบข้อบังคับในการใช้บริการธนาคารหม่อนไหม ปี 2561

จังหวัด	ระเบียบการยืม			ระเบียบการคืน		หมายเหตุ
	จำนวน	ดอกเบี้ย	ระยะเวลา	การชำระคืน	ค่าปรับ	
1. กำแพงเพชร	- ยืมเส้นไหมได้ไม่จำกัด - ยืมอุปกรณ์ เช่น กระดัง พวงสาว และฟืม เป็นต้น	- เส้นไหม 1 ซีด/ไหม 1 กก. - เงินสดเท่ากับมูลค่าเส้นไหม 1 ซีด	6 เดือน	- สามารถคืนเป็นเส้นไหม/เงินสด/ผ้าไหม โดยคิดมูลค่าการชำระคืนเท่ากับเส้นไหมที่ยืมไปรวมกับดอกเบี้ย - กรณียืมอุปกรณ์ ชำระเป็นเงินสดตามราคาที่กำหนดรวมดอกเบี้ย	- ไม่ได้กำหนด	
2. พะเยา	- ยืมวัสดุอุปกรณ์ - ยืมปัจจัยการผลิต	- ร้อยละ 1 บาท/เดือน	6 เดือน	- คืนเป็นเงินสด รวมดอกเบี้ย	- ไม่ได้กำหนด	- ธนาคารนิยมเลี้ยงขายไหมสุกและขายรังไหม
3. อุตรธานี	5 กก./ครั้ง/ราย	- ร้อยละ 1 บาท/เส้นไหม 1 กก.	6 เดือน	- สามารถคืนเป็นเงินสด โดยคิดเป็นมูลค่าราคาเส้นไหมรวมดอกเบี้ยเป็นเงินร้อยละ 1 บาท/เดือน - กรณีคืนเป็นเส้นไหม ให้คืนเป็นชนิด คุณภาพ และมาตรฐานเดียวกัน ตามมูลค่ายืมรวมดอกเบี้ย 1 ซีด/เส้นไหม 1 กก. - สามารถจ่ายดอกเบี้ยเพียงอย่างเดียวก่อนได้ แต่ไม่เกิน 2 เดือน นับจากวันครบกำหนดสัญญาคืน	- ไม่ได้กำหนด	- สมาชิกต้องเข้าร่วมประชุมทุกครั้ง หากไม่เข้าร่วมเกิน 3 ครั้ง จะตัดออกจากสมาชิก - การยืมต้องมีผู้ค้ำประกันอย่างน้อย 2 คน - มีการปันผล/ชี้แจงผลการดำเนินงาน ปีละ 2 ครั้ง

ตารางที่ 4.16 ระเบียบข้อบังคับในการใช้บริการธนาคารหม่อนไหม ปี 2561 (ต่อ)

จังหวัด	ระเบียบการยืม			ระเบียบการคืน		หมายเหตุ
	จำนวน	ดอกเบี้ย	ระยะเวลา	การชำระคืน	ค่าปรับ	
4. เลย	3 กก./ครั้ง/ราย	- 5 บาท/ราคาไหม 100 บาท	6 เดือน	- สามารถคืนเป็นวัสดุ/เงินสด/เส้นไหม/ผ้าไหม ตามราคาที่ยืม รวมดอกเบี้ย 2% ของราคาเส้นไหม	- ไม่ได้กำหนด	- สมาชิกในธนาคาร อยู่หลากหลายอำเภอ ในการยืมเส้นไหมจากธนาคาร จึงเป็นการจ่ายเงินสดเป็นส่วนใหญ่ - ค่าสมทบสมาชิก 50 บาท/ราย
5. ขอนแก่น	- ไม่ได้กำหนดปริมาณ	- ร้อยละ 1 บาท/เดือน	ภายใน 1 ปี	- ชำระคืนเป็นเงินสด รวมดอกเบี้ย - สามารถมาจ่ายรายเดือน (ผ่อน) ได้	- ไม่ได้กำหนด	
6. มุกดาหาร	- 3 กก./ราย	- ค่าบริการ 100 บาท	4 เดือน	- เงินสดตามมูลค่าเส้นไหมที่ยืม บวกค่าบริการ 100 บาท	- เงินสด 25 บาท/เดือน	- สมาชิกต้องถือหุ้นของธนาคารอย่างน้อยคนละ 2 หุ้น หุ้นละ 50 บาท และมีค่าธรรมเนียมแรกเข้า 50 บาทต่อคน - มีการจัดสรรเงินปันผลทุกสิ้นเดือน มีนาคมของทุกปี
7. สุรินทร์	- ยืมเส้นไหม - ยืมวัสดุอุปกรณ์ - ยืมปัจจัยการผลิต	- ร้อยละ 1 บาท/เดือน	4 เดือน	- คืนเป็นเงินสด หรือทดแทนเป็นเส้นไหมหรือผ้าไหม ราคาตามที่คณะกรรมการตกลงไว้ ณ วันที่ยืม พร้อมดอกเบี้ย	- ไม่ได้กำหนด	- การชำระคืนต้องชำระต่อหน้าคณะกรรมการอย่างน้อย 3 คน - มีการเก็บค่าหุ้น จำนวน 100 บาท/หุ้น โดยสามารถถือหุ้นได้ไม่เกิน 10 บาท/คน
8. บุรีรัมย์	- เส้นไหม 4 กก./ครั้ง/ราย	- ร้อยละ 3 ของราคาเส้นไหม	6 เดือน	- คืนเป็นเงินสด รวมดอกเบี้ย ร้อยละ 3/เดือน - คืนเป็นเส้นไหมตามมูลค่าที่ยืมรวมดอกเบี้ยเส้นไหม 1 ซีด	- ไม่ได้กำหนด	

ตารางที่ 4.16 ระเบียบข้อบังคับในการใช้บริการธนาคารหม่อนไหม ปี 2561 (ต่อ)

จังหวัด	ระเบียบการยืม			ระเบียบการคืน		หมายเหตุ
	จำนวน	ดอกเบี้ย	ระยะเวลา	การชำระคืน	ค่าปรับกรณีผิดนัด	
9. ศรีสะเกษ	3 กก./ครั้ง/ราย	- ร้อยละ 3 บาท/เดือน - เส้นไหม 1.5 ซีด	4 เดือน	- คืนเป็นเงินสด/ผ้าไหม คิดมูลค่าการชำระคืนเท่ากับเส้นไหมที่ยืมไปรวมดอกเบี้ย	- เพิ่มอีก ร้อยละ 5 บาท/เดือน.	- เก็บค่าสมาชิกธนาคาร 20 บาท/ราย - เก็บค่าหุ้น จำนวน 1 หุ้น/ราย ราคา 200 บาท/หุ้น - สมาชิกต้องเข้าประชุมทุกครั้ง หากขาดเกิน 3 ครั้ง ตัดออกจากการเป็นสมาชิกกลุ่ม - หากมีการขาดประชุม ปรับ 50 บาท/ครั้ง/ราย
10. อุบลราชธานี	3 กก./ครั้ง/ราย	- ร้อยละ 3 บาท/เดือน - เส้นไหม 1 ซีด	4 เดือน	- สามารถคืนเป็นเส้นไหม/เงินสด โดยคิดมูลค่าการชำระคืนเท่ากับเส้นไหมที่ยืมไปรวมกับดอกเบี้ย	- เพิ่มอีก ร้อยละ 5 บาท/เดือน	- เก็บค่าหุ้นจำนวน 10 หุ้น/ราย หุ้นละ 10 บาท เพื่อเป็นกองทุนแรกเริ่ม - ต้องเข้าประชุมทุกครั้ง หากไม่ร่วมประชุมเกิน 3 ครั้ง โดยไม่แจ้ง ให้ตัดออกจากการเป็นสมาชิกกลุ่ม - หากขาดประชุม ปรับ 50 บาท/ครั้ง เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการบริหารจัดการ
11. ร้อยเอ็ด	2 – 6 กก./ราย	- 50 บาท/กก.	6 เดือน	- สามารถคืนเป็น เงินสด/เส้นไหม ราคาเท่ากับเส้นไหมที่ยืมไป รวมดอกเบี้ย	- ร้อยละ 1 บาท/เดือน	- ต้องประชุมทุกครั้ง หากไม่ร่วมเกิน 3 ครั้งตัดออกจากการเป็นสมาชิกกลุ่ม

ที่มา : คณะกรรมการบริหารจัดการธนาคารฯ (2562)

3) การจัดทำบัญชีของธนาคาร

ในการดำเนินงานธนาคารฯ แต่ละแห่งจะต้องจัดทำบัญชีการยืม/คืน/นำส่งเส้นใหม่ ของสมาชิกไว้เป็นลายลักษณ์อักษร แต่ละธนาคารจะมีการแต่งตั้งผู้ดูแลบัญชี นั่นคือเหรียญประจำกลุ่ม โดยการบันทึกข้อมูล ซึ่งเป็นการบันทึกลงในสมุด และจะต้องเปิดบัญชีกองทุนธนาคารเส้นใหม่สำหรับ เป็นเงินทุนหมุนเวียนใช้ในการดำเนินงานธนาคารในปีต่อไป รวมทั้งมีการควบคุม/ตรวจสอบการให้บริการ เส้นใหม่ในธนาคารแก่สมาชิกอย่างชัดเจน

กล่าวโดยสรุปในประเด็นด้านการบริหารจัดการธนาคาร ซึ่งมี 3 กิจกรรมหลัก ๆ คือ กิจกรรม จัดตั้งคณะกรรมการเพื่อบริหารจัดการธนาคาร กิจกรรมกำหนดระเบียบข้อบังคับในการดำเนินงานธนาคาร และ กิจกรรมจัดทำบัญชีของธนาคาร ผลการดำเนินงานสามารถทำได้ตามแผน มีการจัดตั้งคณะกรรมการบริหาร ธนาคาร กำหนดระเบียบข้อบังคับ และจัดทำบัญชีแล้วทั้ง 11 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 100 ทั้งนี้ในจังหวัดขอนแก่น กลุ่มมีการจัดทำสมุดบัญชีให้กับสมาชิก ไว้สำหรับจดบันทึกรายละเอียดการยืมคืนด้วย (ตารางที่ 4.17)

ตารางที่ 4.17 การบริหารจัดการธนาคาร

กิจกรรม	ผลการดำเนินงาน	
	มี	ไม่มี
1. จัดตั้งคณะกรรมการบริหารและจัดการธนาคาร	100.00	-
2. กำหนดระเบียบข้อบังคับการดำเนินงานธนาคาร	100.00	-
3. จัดทำบัญชียืม - คืน เส้นใหม่	100.00	-

ที่มา : คณะกรรมการบริหารจัดการธนาคาร (2562)

4.2.4 การกำกับดูแลการปฏิบัติงาน

กิจกรรมการกำกับดูแลการปฏิบัติงานในแผนการปฏิบัติงานโครงการธนาคารหม่อนไหม ปี 2561 ดำเนินการ 2 กิจกรรม ได้แก่ (ตารางที่ 4.18)

1) การประชุมเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในภูมิภาค เพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกัน พร้อมทั้งติดตามความก้าวหน้าการดำเนินงาน เป้าหมายเฉลี่ย จำนวน 3 ครั้งต่อแห่ง สามารถทำได้ตามเป้าหมาย

2) การติดตามให้คำปรึกษาแก่กลุ่มเกษตรกร เพื่อติดตามความก้าวหน้าการดำเนินงาน ปัญหา/อุปสรรคต่าง ๆ รวมถึงแนวทางแก้ไข เป้าหมายเฉลี่ย 4 ครั้งต่อแห่ง สามารถทำได้ตามเป้าหมาย

ตารางที่ 4.18 การกำกับดูแลการปฏิบัติงาน

กิจกรรม	ผลการดำเนินงาน (ครั้ง/แห่ง)		ร้อยละ
	เป้าหมาย	ผล	
1. ประชุมเจ้าหน้าที่เพื่อติดตามความก้าวหน้า	3	3	100.00
2. ให้คำปรึกษาแก่กลุ่มเกษตรกร	4	4	100.00

ที่มา : ศูนย์หม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติ ฯ (2562)

4.3 ผลผลิต (Outputs)

4.3.1 ธนาคารหม่อนไหมที่จัดตั้งในปี 2561

1) ธนาคารที่จัดตั้งและดำเนินงานรูปแบบธนาคารหม่อนไหม ปี 2561

จากการคัดเลือกกลุ่มที่อยู่ในความรับผิดชอบของศูนย์หม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติ ฯ โดยพิจารณาตามหลักเกณฑ์การจัดตั้งธนาคารแล้ว พบว่า มีกลุ่มเกษตรกรที่ได้รับคัดเลือกให้จัดตั้งธนาคาร จำนวน 11 แห่ง 11 จังหวัด ได้แก่ จังหวัด อุตรธานี เลย ขอนแก่น มุกดาหาร สุรินทร์ บุรีรัมย์ ศรีสะเกษ อุบลราชธานี ขอนแก่น กำแพงเพชร (ศมม.ตาก) และจังหวัดพะเยา (ศมม.น่าน)

โดยมีการปรับเป้าหมายในการจัดตั้งธนาคารจำนวน 2 จังหวัด คือ จังหวัดตาก ดำเนินการในจังหวัดกำแพงเพชร และจังหวัดน่าน ดำเนินการในจังหวัดพะเยา เนื่องจากเมื่อมีการพิจารณาตามหลักเกณฑ์ และความเหมาะสมของพื้นที่ที่จัดตั้งธนาคารแล้ว เจ้าหน้าที่เห็นว่ามีความเหมาะสม จึงได้แจ้งขอเปลี่ยนแปลงเป้าหมายจัดตั้งธนาคารจากกลุ่มในพื้นที่ตั้งของศูนย์หม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติ ฯ เป็นกลุ่มที่อยู่ในพื้นที่ใกล้เคียง (ตารางที่ 4.19)

ตารางที่ 4.19 รายชื่อกลุ่มเกษตรกรที่จัดตั้งธนาคารหม่อนไหมในปี 2561

ลำดับที่	สถานที่จัดตั้ง	อำเภอ	จังหวัด	หน่วยงาน
1	กลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกหม่อนเลี้ยงไหมและทอผ้า	พรานกระต่าย	กำแพงเพชร	ศมม.ตาก
2	กลุ่มผู้ปลูกหม่อนเลี้ยงไหมบ้านร่องสำน	เชียงคำ	พะเยา	ศมม. น่าน
3	กลุ่มเลี้ยงไหมบ้านหนองเจริญ	กุดจับ	อุตรธานี	ศมม.อุตรธานี
4	กลุ่มทอผ้าไหมบ้านหนองน้ำใส	เอราวัณ	เลย	ศมม.เลย
5	กลุ่มปลูกหม่อนเลี้ยงไหมบ้านสวนกล้วย	ภูเวียง	ขอนแก่น	ศมม.ขอนแก่น
6	กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้ทอผ้าไหมบ้านภู	หนองสูง	มุกดาหาร	ศมม.มุกดาหาร
7	กลุ่มปลูกหม่อนเลี้ยงไหมทอผ้าบ้านสระ	ประสาธ	สุรินทร์	ศมม. สุรินทร์

ตารางที่ 4.19 รายชื่อกลุ่มเกษตรกรที่จัดตั้งธนาคารหม่อนไหมในปี 2561 (ต่อ)

ลำดับที่	สถานที่จัดตั้ง	อำเภอ	จังหวัด	หน่วยงาน
8	กลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกหม่อนเลี้ยงไหม บ้านหัวสะพานจำกัด	พุทไธสง	บุรีรัมย์	ศมม.บุรีรัมย์
9	กลุ่มผู้ปลูกหม่อนเลี้ยงไหม ทอผ้าไหม บ้านน้อยนาเจริญ และเครือข่าย	ปราสาท	ศรีสะเกษ	ศมม.ศรีสะเกษ
10	โครงการส่งเสริมศิลปาชีพบ้านสมพรรัตน์ และเครือข่าย	บุนนาค	อุบลราชธานี	ศมม.อุบลราชธานี
11.	กลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอผ้าไหมบ้านขามป้อม	ปทุมรัตน์	ร้อยเอ็ด	ศมม.ร้อยเอ็ด

ที่มา : กรมหม่อนไหม และศูนย์หม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติฯ (2562)

2) สมาชิกธนาคารหม่อนไหม

หลังจากดำเนินการจัดตั้งธนาคารได้ทั้ง 11 แห่ง 11 จังหวัดแล้ว มีการจัดเวทีชุมชน เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจเรื่องการค้าดำเนินงานธนาคาร และสอดแทรกความรู้ด้านการปลูกหม่อน เลี้ยงไหม และทอผ้า ธนาคารจึงเปิดรับสมัครสมาชิกธนาคารหม่อนไหม โดยมีเป้าหมายรับสมัครสมาชิกตามที่ศูนย์หม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติฯ ตั้งไว้ จำนวน 445 ราย หรือเฉลี่ย 40 รายต่อแห่ง จากการสำรวจพบว่ามีเกษตรกรมาสมัครสมาชิกทั้งหมด จำนวน 410 ราย คิดเป็นร้อยละ 92.13 ของเป้าหมายที่หน่วยงานตั้งไว้

ทั้งนี้ เมื่อเปรียบเทียบจำนวนสมาชิกธนาคารกับจำนวนสมาชิกกลุ่ม พบว่า สมาชิกกลุ่มที่สมัครเป็นสมาชิกธนาคาร มีเพียงร้อยละ 69.61 ของสมาชิกกลุ่ม ซึ่งมีจำนวนทั้งหมด 589 ราย เนื่องจากธนาคารในบางพื้นที่ สมาชิกอยู่กระจายหลายตำบล/อำเภอ การรับสมัครสมาชิก จึงรับสมัครสมาชิกที่อยู่ใกล้เคียงบริเวณที่ตั้งธนาคารก่อน เพื่อการบริหารจัดการ การติดตามเป็นไปได้ง่ายมากขึ้น อย่างไรก็ตาม จังหวัดมุกดาหารมีสมาชิกธนาคารมากกว่าสมาชิกกลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 134.61 ของจำนวนสมาชิกกลุ่ม เนื่องจากคณะกรรมการบริหารจัดการธนาคารต้องการให้มีการหมุนเวียน เส้นไหม และเงินทุนภายในธนาคารให้มากขึ้น จึงได้รับสมัครสมาชิกในหมู่บ้านที่อยู่ในตำบลใกล้เคียง ๆ ด้วย ทั้งนี้ในการยืมเส้นไหมของสมาชิกที่อยู่ต่างตำบล จึงเป็นการจ่ายเป็นเงินสดทันทีเมื่อมีการมายืมเส้นไหม ซึ่งไม่ยุ่งยากสำหรับการติดตามเมื่อถึงเวลาชำระคืน สำหรับธนาคารในจังหวัดบุรีรัมย์ ประสบปัญหาด้านภัยแล้งในปี 2561 ทำให้ไม่สามารถปลูกหม่อนเลี้ยงไหมได้ เกษตรกรจึงไม่มาสมัครเป็นสมาชิกธนาคารมากนัก (ตารางที่ 4.20)

ตารางที่ 4.20 จำนวนเกษตรกรสมาชิกธนาคารหม่อนไหม ปี 2561

ลำดับที่	จังหวัด	จำนวนสมาชิก กลุ่ม (ราย)	สมาชิกธนาคาร (ราย)		ร้อยละของ สมาชิกกลุ่ม	ร้อยละของ เป้าหมาย หน่วยงาน
			เป้าหมาย ^{1/}	ผล		
1	กำแพงเพชร	40	35	40	100.00	114.29
2	พะเยา	32	35	32	100.00	91.43
3	อุดรธานี	45	35	45	100.00	128.57
4	เลย	50	35	35 ^{3/}	70.00	100.00
5	ขอนแก่น	58	35	35	60.34	100.00
6	มุกดาหาร	26	35	35 ^{2/}	134.61	100.00
7	สุรินทร์	48	35	35	72.92	100.00
8	บุรีรัมย์	116	100	40	34.48	40.00
9	ศรีสะเกษ	35	35	34	97.14	97.14
10	อุบลราชธานี	92	35	56	60.87	160.00
11.	ร้อยเอ็ด	47	30	23	48.94	76.67
รวม		589	445	410	69.61	92.13

ที่มา : ศูนย์หม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติ และคณะกรรมการบริหารจัดการธนาคาร (2562)

หมายเหตุ: ^{1/} เป้าหมายของหน่วยงานที่ตั้งไว้

^{2/} มีสมาชิกจากรอบพื้นที่ตั้งธนาคารเพิ่มเติม

^{3/} สมาชิกกระจายรอบตำบล/อำเภอใกล้เคียง จึงรับสมัครเพียงหัวหน้าชุมชนแทน

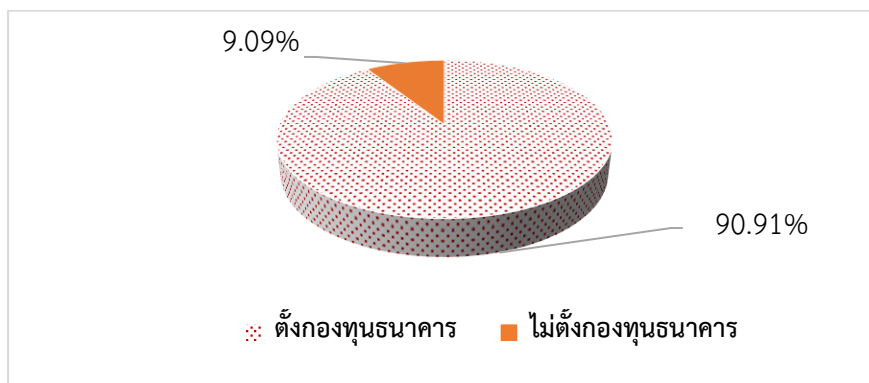
4.3.2 การดำเนินงานธนาคารหม่อนไหม

1) คณะกรรมการบริหารจัดการธนาคาร

ในการดำเนินงานจัดตั้งธนาคารหม่อนไหม จะต้องมีการคัดเลือกคณะกรรมการบริหารจัดการธนาคาร เพื่อดำเนินกิจการธนาคารให้เป็นไปตามระเบียบที่ตั้งไว้ ประกอบด้วย ประธาน รองประธาน ปฏิคม เลขานุการ ประชาสัมพันธ์ เทรย์ญิก และที่ปรึกษา ซึ่งเป็นคณะกรรมการที่ถูกคัดเลือกโดยสมาชิกภายในกลุ่มเอง ทำหน้าที่ในการจัดทำเอกสาร จัดทำบัญชี และเก็บเอกสารของธนาคาร ทั้งนี้ ธนาคารที่จัดตั้งปี 2561 ได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการเพื่อบริหารจัดการธนาคารเรียบร้อยแล้วทุกแห่ง โดยคณะกรรมการ มาจากการคัดเลือกของสมาชิกภายในธนาคาร และธนาคารแต่ละแห่งมีจำนวนกรรมการไม่เท่ากัน ขึ้นอยู่กับ การแบ่งหน้าที่ และลักษณะการดำเนินงานของแต่ละแห่ง โดยธนาคารแต่ละแห่งมีคณะกรรมการเฉลี่ย 9 ราย ต่อแห่ง แต่ละแห่งจะมีการแบ่งย่อยคณะกรรมการ หรือกลุ่ม เพื่อทำหน้าที่ดูแลในแต่ละส่วนแตกต่างกันไป เช่น มีคณะกรรมการเพื่อตรวจสอบการจัดซื้อ คณะกรรมการเพื่อติดตามทวงหนี้ เป็นต้น

2) การจัดตั้งกองทุนสำหรับดำเนินงาน

ธนาคารร้อยละ 90.91 มีการจัดตั้งกองทุนสำหรับดำเนินการบริหารจัดการธนาคาร ใช้สำหรับเป็นเงินทุนหมุนเวียนจัดซื้อเส้นไหม วัสดุอุปกรณ์ และปัจจัยการผลิต สำรองให้กับสมาชิกโดยเป็นการเปิดบัญชีใหม่ อีกร้อยละ 9.09 ไม่ได้จัดตั้งเป็นกองทุน ได้แก่ ธนาคารหม่อนไหมจังหวัดบุรีรัมย์ เนื่องจากธนาคารมีบัญชีสำหรับดำเนินงานของกลุ่มหลายบัญชีแล้ว จึงไม่ได้เปิดบัญชีใหม่ โดยธนาคารที่มีการเปิดบัญชีสำหรับเป็นกองทุนดำเนินงาน เริ่มต้นด้วยเงินจำนวน 10,310.30 บาทต่อแห่ง เมื่อดำเนินการในปี 2561 แล้ว ธนาคารมีเงินทุนสำหรับหมุนเวียนเพิ่มขึ้นเฉลี่ย 29,511.77 บาทต่อแห่ง คิดเป็นร้อยละ 286.24 ของจำนวนเงินเริ่มต้น (ภาพที่ 4.2)

ภาพที่ 4.2 ธนาคารที่มีกองทุนสำหรับดำเนินงาน

3) แหล่งที่มาของกองทุนในการบริหารจัดการ

แหล่งที่มาของการกองทุนสำหรับบริหารจัดการธนาคาร ร้อยละ 81.82 มาจากการเก็บค่าสมาชิก/ค่าหุ้นเพิ่มเติม เพื่อนำไปเปิดบัญชีเป็นกองทุนสำหรับบริหารจัดการธนาคาร โดยร้อยละ 100 เก็บเป็นค่าสมาชิก เฉลี่ย 20 บาทต่อราย และอีกร้อยละ 11.11 มีการเก็บค่าหุ้นเพิ่มเติม เฉลี่ย 95.56 บาทต่อหุ้น และอีกร้อยละ 18.18 ไม่ได้เก็บเพิ่มเติมจากสมาชิก (ตารางที่ 4.21)

ตารางที่ 4.21 ธนาคารที่มีการเก็บค่าสมาชิก/ค่าหุ้นสำหรับเป็นกองทุนบริหารจัดการ

รายการ	ร้อยละ	จำนวนเงิน (บาท)
1. มีการเก็บค่าสมาชิก/ค่าหุ้น	81.82	
1.1 เก็บค่าสมาชิก	100.00	20.00
1.2 เก็บค่าหุ้น	11.11	95.56
3. ไม่ได้เก็บ	18.18	-
รวม	100.00	

ที่มา : คณะกรรมการบริหารจัดการธนาคาร (2562)

4) การประชุมสมาชิกในธนาคาร

การดำเนินงานธนาคาร คณะกรรมการบริหารจัดการธนาคาร จะกำหนดให้มีการจัดประชุมสมาชิกธนาคารอย่างสม่ำเสมอ เพื่อชี้แจงรายละเอียดผลการดำเนินงานธนาคาร สำนวจความต้องการเส้นไหม หรือ วัสดุอุปกรณ์ที่ต้องการใช้ในครั้งต่อไป รวมทั้งติดตามสอบถาม หรือรับฟังความคิดเห็นต่าง ๆ จากสมาชิก ซึ่งในปี 2561 ที่ผ่านมา ธนาคารทุกแห่งมีการจัดประชุมสมาชิกธนาคาร เฉลี่ย 10 ครั้งต่อปี

5) รูปแบบการบันทึกบัญชี ยืม – คืน

คณะกรรมการบริหารจัดการธนาคาร มีการจัดทำบัญชี ยืม – คืน เส้นไหม วัสดุอุปกรณ์ และปัจจัยการผลิตที่สมาชิกใช้บริการจากธนาคาร ทั้งนี้ ในการบันทึกรายละเอียดของแต่ละธนาคาร แตกต่างกันไป โดยบันทึกรายละเอียดเกี่ยวกับ ชื่อ – สกุล ผู้ยืม คิดเป็นร้อยละ 100 ปริมาณการยืมโดยแจงรายละเอียดทีละรายการ และ มูลค่าที่ยืมในแต่ละรายการ คิดเป็นร้อยละ 81.82 เท่ากัน รองลงมา บันทึกดอกเบี้ยที่ต้องคืน หรือ ดอกเบี้ยกรณีผิดนัดชำระ คิดเป็นร้อยละ 54.55 และอื่น ๆ ได้แก่ มูลค่ารวมทั้งหมด โดยไม่แยกรายการ คิดเป็นร้อยละ 27.27 (ตารางที่ 4.22)

ถึงแม้ศูนย์หม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติ ฯ มีการให้ความรู้การจัดทำบัญชีให้กับธนาคาร ในวันที่จัดประชุม/จัดเวทีชุมชนแล้ว แต่ธนาคารแต่ละแห่งก็ยังมีกรบันทึกรายละเอียดลงในบัญชี แตกต่างกันไป อันเกิดจากความรู้อย่างดี ความเข้าใจ และความชำนาญของเกษตรกรในการจัดทำบัญชีที่แตกต่างกันไปด้วย

ตารางที่ 4.22 รายละเอียดการบันทึกบัญชีของธนาคาร

รายการ ^{1/}	ร้อยละ
1. ชื่อ – สกุล ผู้ยืม	100.00
2. ปริมาณที่ยืมแต่ละรายการ	81.82
3. มูลค่ายืมแต่ละรายการ	81.82
4. ดอกเบี้ยที่ยืม/ผิดนัดชำระ	54.55
5. อื่น ๆ ^{2/}	27.27

ที่มา : คณะกรรมการบริหารจัดการธนาคาร (2562)

หมายเหตุ : ^{1/}ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

^{2/}ได้แก่ มูลค่ารวมทั้งหมดที่ยืมไม่แยกรายการ

6) การเข้าร่วมเวทีชุมชน/เวทีประชาคมของเกษตรกร

ในการดำเนินการจัดตั้งธนาคารหม่อนไหมนั้น ศูนย์หม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติ ฯ จะต้องดำเนินการจัดเวทีชุมชน เพื่อชี้แจงการดำเนินงาน พร้อมทั้งถ่ายทอดความรู้ในการบริหารจัดการธนาคาร การจัดทำบัญชี โดยให้เกษตรกรสมาชิกได้มีส่วนร่วมในการดำเนินงาน เช่น คัดเลือกคณะกรรมการ ร่วมกันร่างระเบียบเงื่อนไขการใช้บริการธนาคาร และความต้องการเส้นไหม วัสดุอุปกรณ์ และปัจจัยการผลิตตามความต้องการของกลุ่ม จากการสำรวจพบว่า เกษตรกรสมาชิกธนาคารร้อยละ 96.48 เข้าร่วมการประชุมเวทีชุมชนดังกล่าว และอีกร้อยละ 3.52 ไม่ได้เข้าร่วม เนื่องจากติดภารกิจในวันดังกล่าว (ตารางที่ 4.23)

ตารางที่ 4.23 การเข้าร่วมเวทีชุมชน/เวทีประชาคมของเกษตรกร

การเข้าร่วมเวทีชุมชน/เวทีประชาคม	ร้อยละ
1. เข้าร่วม	96.48
2. ไม่ได้เข้าร่วม	3.52
รวม	100.00

ที่มา : จากการสำรวจ

4.3.3 การเข้ารับการถ่ายทอดความรู้ของเกษตรกร

1) เกษตรกรที่เข้ารับการถ่ายทอดความรู้ด้านหัตถกรรม

นอกจากการถ่ายทอดความรู้ด้านการบริหารจัดการกลุ่ม การทำบัญชีแล้ว เกษตรกรสมาชิกยังได้รับการถ่ายทอดความรู้ด้านหัตถกรรมเพิ่มเติมอีกด้วย ส่วนใหญ่เป็นการสอดแทรกในเวทีชุมชน และการประชุมกลุ่มเมื่อมีเจ้าหน้าที่มาติดตาม โดยเกษตรกรสมาชิก ร้อยละ 90.85 ได้รับความรู้ด้านหัตถกรรมเพิ่มเติม เช่น เรื่องการพอกย้อมเส้นไหมจากวัสดุธรรมชาติ เทคนิคการทอผ้าลวดลายต่าง ๆ และการสาวไหมให้ได้มาตรฐาน เป็นต้น อีกร้อยละ 9.15 เกษตรกรสมาชิกไม่ได้รับการถ่ายทอดความรู้ด้านหัตถกรรมเพิ่มเติม เนื่องจากติดภารกิจในวันที่มีการถ่ายทอดความรู้(ตารางที่ 4.24)

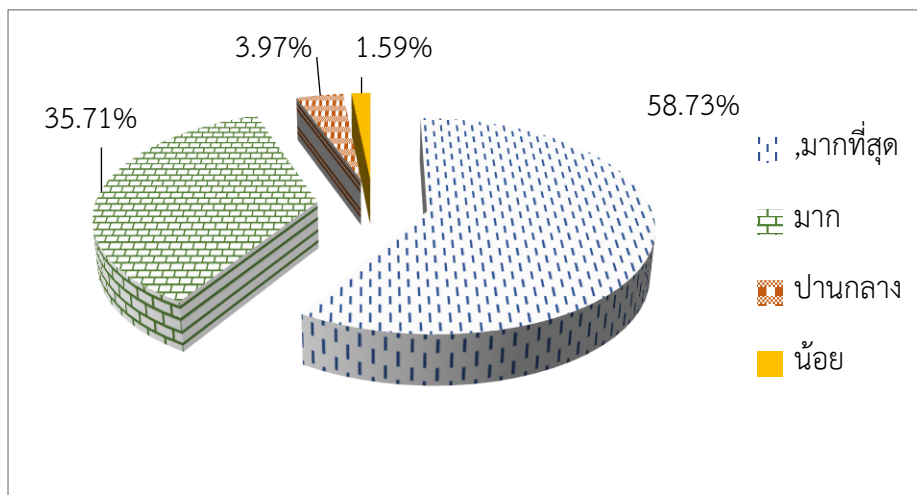
ตารางที่ 4.24 การเข้ารับการถ่ายทอดความรู้ด้านหัตถกรรมของเกษตรกร

การเข้ารับการอบรม	ร้อยละ
1. เข้ารับการถ่ายทอดความรู้	90.85
2. ไม่ได้เข้ารับการถ่ายทอดความรู้	9.15
รวม	100.00

ที่มา : จากการสำรวจ

2) ระดับความรู้ความเข้าใจของเกษตรกรที่ได้รับการถ่ายทอดความรู้

เกษตรกรสมาชิกที่ได้รับการถ่ายทอดความรู้ด้านหัตถกรรมเพิ่มเติม นั้น มีความรู้ความเข้าใจในระดับมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 58.73 มีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.52 รองลงมา มีความรู้ความเข้าใจระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 35.71 มีความรู้ความเข้าใจระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 3.97 และมีความรู้ความเข้าใจระดับน้อย คิดเป็นร้อยละ 1.59 เนื่องจากเกษตรกรยังไม่มี ความชำนาญในการทอผ้าที่ต้องใช้เทคนิคที่ซับซ้อน และต้องใช้เวลาในการฝึกฝน (ภาพที่ 4.3)

ภาพที่ 4.3 ระดับความรู้ความเข้าใจของเกษตรกรที่เข้ารับการถ่ายทอดความรู้

4.3.4 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานธนาคารของเกษตรกรสมาชิก

ในการดำเนินงานธนาคารหม่อนไหม เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนในกลุ่มเป็นหลักให้สมาชิกได้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการปัจจัยการผลิตภายในธนาคาร กำหนดระเบียบหรือเงื่อนไขการดำเนินงานต่าง ๆ เพื่อเป็นการสร้างรู้สึกความเป็นเจ้าของ ห่วงแหน และอยากดูแลรักษา ช่วยเหลือกลุ่มให้ดำเนินการได้อย่างยั่งยืน

จากการสำรวจพบว่า เกษตรกรสมาชิกร้อยละ 89.29 มีส่วนร่วมในการดำเนินงานธนาคารในหลายด้าน เช่น การร่วมกันร่างกำหนดระเบียบ/เงื่อนไขการใช้บริการ ร่วมกันวางแผนการผลิตเส้นไหม/ผ้าไหม ร่วมกันวางแผนการดำเนินงาน และร่วมเป็นคณะกรรมการบริหารจัดการกลุ่ม อีกร้อยละ 10.71 ไม่ได้มีส่วนร่วม เนื่องจากเห็นว่าสมาชิกส่วนใหญ่วางแผนกันแล้ว จึงดำเนินการตามที่วางไว้ และบางเรื่องมีความคิดตรงกัน จึงไม่ได้ออกข้อคิดเห็นเพิ่มเติม (ตารางที่ 4.25)

ตารางที่ 4.25 การมีส่วนร่วมของเกษตรกรสมาชิกในการดำเนินงานธนาคาร

การมีส่วนร่วม	ร้อยละ
1. มีส่วนร่วม	89.29
2. ไม่มีส่วนร่วม	10.71
รวม	100.00

ที่มา : จากการสำรวจ

4.3.5 การสนับสนุนเส้นไหม วัสดุอุปกรณ์ และปัจจัยการผลิต

1) ธนาคารที่ได้รับการสนับสนุนเส้นไหม วัสดุอุปกรณ์ และปัจจัยการผลิต

จากการสำรวจพบว่า ธนาคารที่จัดตั้งในปี 2561 มีการสนับสนุนทั้งเส้นไหม วัสดุอุปกรณ์ และปัจจัยการผลิตอื่น เพื่อให้สมาชิกนำไปใช้ในการปลูกหม่อนเลี้ยงไหม โดยร้อยละ 45.45 ธนาคารได้รับ

การจัดสรรเส้นไหมอย่างเดียว ร้อยละ 45.45 ธนาคารได้รับการจัดสรรเป็นเส้นไหม วัสดุอุปกรณ์ และปัจจัยการผลิต และร้อยละ 9.10 ธนาคารได้รับการจัดสรรเป็นเพียงวัสดุอุปกรณ์ และปัจจัยการผลิต (ตารางที่ 4.26)

สาเหตุที่ธนาคารแต่ละแห่งได้รับการจัดสรรแตกต่างกันไป เนื่องจากศูนย์หม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติ ฯ จะให้สมาชิกในกลุ่มได้วางแผนในการขอสนับสนุนเส้นไหม วัสดุอุปกรณ์ และปัจจัยการผลิตตามความต้องการของสมาชิกในกลุ่ม ซึ่งบางแห่งมีปัญหา/ขาดแคลน หรือลักษณะของการประกอบอาชีพที่แตกต่างกันไป เช่น บางแห่งทอผ้าเพียงอย่างเดียว จึงมีปัญหาด้านขาดแคลนเส้นไหม บางแห่งขายไหมสุกเป็นหลัก จึงมีปัญหาด้านขาดแคลนวัสดุอุปกรณ์ และปัจจัยการผลิต เป็นต้น

ตารางที่ 4.26 ธนาคารที่ได้รับการจัดสรรเส้นไหม วัสดุอุปกรณ์ และปัจจัยการผลิต

รายการ	ร้อยละ
1. ธนาคารที่ได้รับจัดสรรเฉพาะเส้นไหม	45.45
2. ธนาคารที่ได้รับจัดสรรเส้นไหม วัสดุอุปกรณ์ และปัจจัยการผลิต	45.45
3. ธนาคารที่ได้รับจัดสรรวัสดุอุปกรณ์ และปัจจัยการผลิต	9.10
รวม	100.00

ที่มา : จากการสำรวจ

2) ธนาคารที่ได้รับเส้นไหม วัสดุ อุปกรณ์ และปัจจัยการผลิตตรงกับแผนความต้องการ

หน่วยงานสนับสนุนเส้นไหม วัสดุ อุปกรณ์ และปัจจัยการผลิต ให้กับธนาคาร ตามแผนความต้องการของสมาชิกธนาคาร ซึ่งจากการสำรวจพบว่า ธนาคารที่จัดตั้งปี 2561 ทั้ง 11 แห่ง ได้รับเส้นไหม วัสดุ อุปกรณ์ และปัจจัยการผลิตตรงกับแผนความต้องการทุกแห่ง คิดเป็นร้อยละ 100

4.3.6 การติดตาม และให้คำปรึกษาจากเจ้าหน้าที่

จากการสอบถามคณะกรรมการบริหารจัดการธนาคาร ที่จัดตั้งในปี 2561 จำนวน 11 แห่งพบว่า ธนาคารได้รับการติดตาม และให้คำปรึกษาจากเจ้าหน้าที่ทุกแห่ง โดยเฉลี่ย 5 ครั้ง/ปี

4.3.7 การใช้บริการธนาคาร

1) เกษตรกรที่ใช้บริการธนาคารในปี 2561

จากการสอบถามเกษตรกรสมาชิกถึงการใช้บริการยืม - คืน เส้นไหม วัสดุอุปกรณ์ และปัจจัยการผลิตจากธนาคารในปี 2561 พบว่า เกษตรกรร้อยละ 76.64 มาใช้บริการธนาคารแล้ว อีกร้อยละ 23.36 ไม่ได้ใช้บริการ เนื่องจาก มีสมาชิกบางส่วนมีเส้นไหม วัสดุอุปกรณ์ และปัจจัยการผลิตเพียงพอแล้ว จึงไม่ได้ยืมเส้นไหมจากธนาคารในปี 2561 และธนาคารที่จังหวัดบุรีรัมย์ ได้รับการจัดสรรเส้นไหม วัสดุอุปกรณ์ และปัจจัยการผลิตล่าช้าไม่ทันภายในปี 2561 จึงทำให้สมาชิกไม่ได้ใช้บริการ ทั้งนี้ในปี 2562 สมาชิกในธนาคารจังหวัดบุรีรัมย์ ได้ใช้บริการยืมเส้นไหมเรียบร้อยแล้ว (ตารางที่ 4.27)

ตารางที่ 4.27 การใช้บริการยืม - คิน เส้นไหม วัสดุอุปกรณ์ และปัจจัยการผลิตจากธนาคารในปี 2561

รายการ	ร้อยละ
1. ใช้บริการแล้ว	76.64
2. ยังไม่ได้ใช้บริการ	23.36
รวม	100.00

ที่มา : จากการสำรวจ

2) ข้อคิดเห็นของเกษตรกรสมาชิกที่ตัดสินใจใช้บริการธนาคาร

เกษตรกรสมาชิกที่ตัดสินใจใช้บริการธนาคารส่วนใหญ่ ร้อยละ 84.76 ใช้บริการเนื่องจากช่วยลดปัญหาขาดแคลนเส้นไหม วัสดุอุปกรณ์ และปัจจัยการผลิต รองลงมา ร้อยละ 53.33 เห็นว่าได้เส้นไหมที่มีคุณภาพไปทอผ้า ร้อยละ 48.57 ลดการซื้อเส้นไหมจากตลาด/พ่อค้าในราคาที่สูง ร้อยละ 46.67 ลดการกู้หนี้ยืมสินเพื่อนำเงินมาซื้อเส้นไหม ร้อยละ 39.65 เกิดความคล่องตัวในการทอผ้ามากขึ้น ไม่ต้องรอขายผ้าก่อนแล้วนำเงินไปซื้อเส้นไหมมาทอรอบต่อไป และร้อยละ 9.52 เห็นว่าการใช้บริการทำให้กลุ่มเกิดเงินทุนหมุนเวียนภายในกลุ่มมากขึ้น (ตารางที่ 4.28)

จะเห็นได้ว่าเกษตรกรตัดสินใจใช้บริการธนาคารเพื่อลดปัญหาขาดแคลนเส้นไหม วัสดุอุปกรณ์ และปัจจัยการผลิต ซึ่งตรงตามหลักเกณฑ์ในการจัดตั้งธนาคารคือ กลุ่มต้องมีปัญหาด้านการขาดแคลนเส้นไหมคุณภาพ แสดงให้เห็นว่าในการพิจารณาคัดเลือกธนาคาร มีการพิจารณาถึงหลักเกณฑ์ที่ได้ตั้งไว้ ซึ่งเป็นปัญหาหลักของเกษตรกรสมาชิก ส่งผลให้โครงการสามารถช่วยเหลือกลุ่ม/สมาชิกได้อย่างถูกต้อง และตรงตามความต้องการของเกษตรกรอย่างแท้จริง

ตารางที่ 4.28 ข้อคิดเห็นของเกษตรกรสมาชิกที่ตัดสินใจใช้บริการธนาคาร

รายการ ^{1/}	ร้อยละ
1. ลดปัญหาขาดแคลนเส้นไหม/อุปกรณ์	84.76
2. เส้นไหมมีคุณภาพ	53.33
3. ลดการซื้อเส้นไหมในราคาที่สูง	48.57
4. ลดการกู้หนี้ยืมสิน	46.67
5. เกิดความคล่องตัวในการทอผ้า	39.65
6. กลุ่มมีเงินทุนหมุนเวียน	9.52

ที่มา : จากการสำรวจ

หมายเหตุ : ^{1/}ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ

3) เส้นไหม วัสดุอุปกรณ์ และปัจจัยการผลิตที่เกษตรกรใช้บริการ

จากการสำรวจพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ยืมเส้นไหมพุ่งจากธนาคาร คิดเป็นร้อยละ 67.62 รองลงมายืมวัสดุอุปกรณ์ และปัจจัยการผลิต เช่น หม้อ พวงสาว ปูนขาว ฟิม จ่อ กระดัง และมุ้งเขียว เป็นต้น คิดเป็นร้อยละ 63.81 และเกษตรกรยืมเส้นไหมยืน คิดเป็นร้อยละ 43.81 (ตารางที่ 4.29)

จะเห็นได้ว่า นอกจากสมาชิกจะยืมเส้นไหมแล้ว ยังยืมวัสดุ อุปกรณ์ และปัจจัยการผลิตค่อนข้างมากเช่นกัน เนื่องจากเกษตรกรสมาชิกส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพครอบครัว กล่าวคือ ปลูกหม่อน เลี้ยงไหม สาวไหม และทอผ้า ทำให้มีความต้องการวัสดุ อุปกรณ์ และปัจจัยการผลิตเพิ่มเติมนอกเหนือจากเส้นไหมคุณภาพดี เพื่อนำไปใช้หมุนเวียนในการประกอบอาชีพด้านหัตถกรรม

ตารางที่ 4.29 เส้นไหม วัสดุอุปกรณ์ และปัจจัยการผลิตที่เกษตรกรใช้บริการธนาคารในปี 2561

รายการ ^{1/}	ร้อยละ
1. เส้นไหมพุ่ง	67.62
2. เส้นไหมยืน	43.81
3. วัสดุอุปกรณ์ และปัจจัยการผลิต	63.81

ที่มา : จากการสำรวจ

หมายเหตุ : ^{1/}ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ

4) การชำระคืนให้กับธนาคาร

เกษตรกรสมาชิกที่ใช้บริการธนาคารแล้ว ร้อยละ 66.98 ชำระคืนให้กับธนาคารหมดแล้ว ร้อยละ 18.87 ชำระคืนเป็นบางส่วน เนื่องจากธนาคารบางแห่งกำหนดให้สมาชิกสามารถผ่อนชำระคืนเป็นรายเดือนได้ และอีกร้อยละ 14.15 ยังไม่ได้ชำระคืน เนื่องจากยังไม่ถึงกำหนดระยะเวลา

เกษตรกรที่ชำระคืนหมดแล้ว ชำระคืนเป็นเงินสดตามมูลค่าที่ยืมจากธนาคารรวมดอกเบี้ยเฉลี่ยร้อยละ 2 ต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 84.72 รองลงมาชำระคืนเป็นเส้นไหมตามปริมาณที่ยืมเส้นไหมจากธนาคาร รวมดอกเบี้ยเป็นเส้นไหม 1 ชิดต่อเส้นไหมที่ยืม 1 กิโลกรัม คิดเป็นร้อยละ 11.11 และชำระคืนเป็นผ้าไหมตามมูลค่าที่ยืมจากธนาคารรวมดอกเบี้ย คิดเป็นร้อยละ 6.94 (ตารางที่ 4.30)

ตารางที่ 4.30 การชำระคืนให้ธนาคาร

รายการ	ร้อยละ
1. ชำระคืนหมดแล้ว^{1/}	66.98
1.1 เงินสด	84.72
1.2 เส้นไหม	11.11
1.3 ผ้าไหม	6.94
2. ชำระคืนบางส่วน	18.87
3. ยังไม่ได้ชำระคืน	14.15
รวม	100.00

ที่มา : จากการสำรวจ

หมายเหตุ : ^{1/}ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ

4.3.8 ปริมาณผลผลิตที่เกษตรกรสามารถผลิตได้

เมื่อเปรียบเทียบปริมาณผ้าที่เกษตรกรสามารถทอได้ก่อนเข้าร่วมโครงการ กับหลังเข้าร่วมโครงการ พบว่า ก่อนเข้าร่วมโครงการเกษตรกรสมาชิกสามารถทอผ้าเป็นผ้าฝืน/ผ้าถุง และผ้าคลุมไหล่/ผ้าสไบ เฉลี่ย 56.43 เมตรต่อปีเท่ากัน แปรรูผ้าไหมเป็นผลิตภัณฑ์อื่น ๆ เช่น กระเป๋า เสื้อผ้า ได้จำนวน 22 ชิ้นต่อปี และผลิตไหมสุก ได้ 175 กิโลกรัมต่อปี หลังเข้าร่วมโครงการเกษตรกรสมาชิกสามารถทอผ้าได้มากขึ้น โดยทอเป็นผ้าฝืน/ผ้าถุง สำหรับจำหน่ายได้เพิ่มขึ้น ปริมาณ 63.55 เมตรต่อปี ผ้าคลุมไหล่/ผ้าสไบ ปริมาณ 60.00 เมตรต่อปี และผลิตภัณฑ์อื่น ๆ ได้แก่ กระเป๋าเสื้อผ้า ปริมาณ 33 ชิ้นต่อปี และผลิตไหมสุก เฉลี่ย 175 กิโลกรัมต่อปี

จะเห็นได้ว่าเกษตรกรส่วนใหญ่เมตรสามารถทอผ้าฝืนได้มากขึ้นถึง 7.12 เมตรต่อปี และผ้าคลุมไหล่/ผ้าสไบ เพิ่มขึ้น 3.57 ต่อปี และผลิตภัณฑ์ เพิ่มขึ้นถึง 11 ชิ้นต่อปี ซึ่งเกิดจากการมีเส้นไหม วัสดุอุปกรณ์ และปัจจัยการผลิตหมุนเวียนในธนาคาร ทำให้เกษตรกรสมาชิกสามารถยืมมาใช้ก่อน โดยไม่ต้องรอจำหน่าย ผ้าไหม/ผลิตภัณฑ์ให้ได้เงินก่อน ทำให้เกิดความคล่องตัวในการประกอบอาชีพด้านหัตถกรรมเป็นอย่างมาก (ตารางที่ 4.31)

ตารางที่ 4.31 ปริมาณผลผลิตที่เกษตรกรสมาชิกผลิตได้เปรียบเทียบก่อนและหลังเข้าร่วมโครงการ

รายการ ^{1/}	หน่วย	ก่อนเข้าร่วมโครงการ	หลังเข้าร่วมโครงการ	ผลการเปลี่ยนแปลง
1. ผ้าฝืน/ผ้าถุง	เมตร/ปี	56.43	63.55	+7.12
2. ผ้าคลุมไหล่/ผ้าสไบ	เมตร/ปี	56.43	60.00	+3.57
3. ผลิตภัณฑ์อื่น ๆ ^{2/}	ชิ้น/ปี	22	33	+11
4. ไหมสุก	กก./ปี	175	175	-

ที่มา : จากการสำรวจ

หมายเหตุ : ^{1/} ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ

^{2/} อื่น ๆ ได้แก่ เสื้อผ้า และกระเป๋า

4.4 ผลลัพธ์ (Outcomes)

4.4.1 การนำความรู้ไปปฏิบัติ และถ่ายทอด

เกษตรกรสมาชิกที่ได้รับการถ่ายทอดความรู้ ร้อยละ 100 มีการนำความรู้ที่ได้รับไปปฏิบัติ และมีการนำไปถ่ายทอด คิดเป็นร้อยละ 93.23 แต่ยังมีเกษตรกรสมาชิกบางส่วนที่ไม่ได้นำไปถ่ายทอดต่อเนื่อง จากสมาชิกเห็นว่าส่วนใหญ่คนที่ตนเองรู้จักมาเข้าร่วมด้วยแล้ว คิดเป็นร้อยละ 6.77

เกษตรกรสมาชิกที่ถ่ายทอดความรู้ที่ได้รับนั้น ส่วนใหญ่ร้อยละ 79.03 ถ่ายทอดให้กับญาติ พี่น้อง และลูกหลาน รองลงมาร้อยละ 70.97 ถ่ายทอดให้กับเพื่อนบ้านที่อาศัยอยู่ใกล้เคียง และร้อยละ 4.84 ถ่ายทอดให้กับเพื่อสมาชิกกลุ่มด้วยกัน (ตารางที่ 4.32)

ตารางที่ 4.32 การนำความรู้ที่ได้รับไปปฏิบัติ และถ่ายทอดต่อ

รายการ	ร้อยละ
1. การนำความรู้ไปปฏิบัติ	
1.1 นำไปปฏิบัติ	100.00
1.2 ไม่ได้นำไปปฏิบัติ	-
รวม	100.00
2. การนำความรู้ไปถ่ายทอด	
2.1 นำไปถ่ายทอด^{1/}	93.23
- ญาติ/พี่น้อง	79.03
- เพื่อนบ้าน	70.97
- สมาชิกในธนาคาร	4.84
2.2 ไม่ได้นำไปถ่ายทอด	6.77
รวม	100.00

ที่มา : จากการสำรวจ

หมายเหตุ : ^{1/} ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ

4.4.2 การเปลี่ยนแปลงของเกษตรกรสมาชิก

1) การเปลี่ยนแปลงของเกษตรกรสมาชิกในด้านต่าง ๆ

หลังจากเกษตรกรสมาชิกใช้บริการธนาคารแล้วพบว่า ในภาพรวมเกษตรกรมีการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ โดยส่วนใหญ่มีการเปลี่ยนแปลงในด้านคุณภาพผลผลิตที่เพิ่มขึ้น ได้ผ้าไหมที่มีคุณภาพดีขึ้น คิดเป็นร้อยละ 82.39 รองลงมาได้จากการจำหน่ายผ้าไหมเพิ่มมากขึ้น คิดเป็นร้อยละ 81.89 มีช่องทางการจำหน่ายผลผลิตเพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ 77.78 ราคาที่จำหน่ายผ้าไหมเพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ 72.80 และปริมาณผลผลิตที่เพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ 70.16 แต่ค่าใช้จ่ายในการซื้อเส้นไหมของเกษตรกรยังคงเท่าเดิม คิดเป็นร้อยละ 43.70 ถึงแม้จะเกษตรกรจะยืมเส้นไหมจากธนาคารไปทอผ้าก่อนเมื่อครบกำหนดระยะเวลาการยืมเกษตรกรต้องนำเงินมาชำระคืน ซึ่งเป็นค่าใช้จ่ายที่ต้องเสียเหมือนเดิม

จึงไม่เปลี่ยนแปลงมากนัก แต่สำหรับการเปลี่ยนแปลงด้านการขาดแคลนเส้นไหมของเกษตรกร กลับพบว่า มีการเปลี่ยนแปลงลดลงมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 63.70 ซึ่งเกิดจากการที่ธนาคารได้รับการจัดสรรเส้นไหมจากหน่วยงาน ทำให้มีเส้นไหมหมุนเวียนในธนาคาร เกษตรกรสมาชิกได้นำเส้นไหมที่มีคุณภาพไปทอผ้าได้ (ตารางที่ 4.33)

เมื่อพิจารณาถึงระดับการเปลี่ยนแปลงพบว่า ด้านคุณภาพผลผลิต ช่องทางจำหน่าย ราคาผลผลิต รายได้ และปริมาณผลผลิต มีการเปลี่ยนแปลงในระดับมากเท่ากัน ค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.08 4.00 3.96 3.74 และ 3.70 สำหรับค่าใช้จ่ายในการซื้อเส้นไหม มีการเปลี่ยนแปลงในระดับปานกลาง ค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.21 และสำหรับการขาดแคลนเส้นไหมมีการเปลี่ยนแปลงในระดับมากที่สุด ค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.37 (ตารางที่ 4.33)

ตารางที่ 4.33 การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับเกษตรกรสมาชิกในด้านต่าง ๆ หลังเข้าร่วมโครงการ

รายการ	การเปลี่ยนแปลง (ร้อยละ)			คะแนนเฉลี่ย	แปลผล
	ลดลง	เท่าเดิม	เพิ่มขึ้น		
1. ค่าใช้จ่ายในการซื้อเส้นไหม	34.81	43.70	21.48	3.21	ปานกลาง
2. รายได้จากการจำหน่ายผลผลิต	0.74	17.32	81.89	3.74	มาก
3. ปริมาณผลผลิต	-	29.84	70.16	3.70	มาก
4. ราคาที่จำหน่ายได้	-	27.20	72.80	3.96	มาก
5. ช่องทางจำหน่าย	-	22.22	77.78	4.00	มาก
6. คุณภาพผลผลิต	0.74	16.90	82.39	4.08	มาก
7. การขาดแคลนเส้นไหม	63.70	25.00	7.81	4.37	มากที่สุด

ที่มา : จากการสำรวจ

4.4.3 การบรรเทาความเดือดร้อน

ก่อนเข้าร่วมธนาคาร เกษตรกรสมาชิกส่วนใหญ่ ร้อยละ 53.45 มีความเดือดร้อนด้านอาชีพ หัตถกรรม และร้อยละ 46.55 ไม่มีความเดือดร้อน โดยเกษตรกรสมาชิกที่มีความเดือดร้อนจะประสบปัญหา ด้านไม่มีแหล่งจำหน่ายผลผลิต คิดเป็นร้อยละ 55.71 รองลงมา มีความเดือดร้อนด้านคุณภาพผลผลิต ไม่สวยงามตามความต้องการของตลาดอันเนื่องมาจากเส้นไหมไม่ได้มาตรฐาน คิดเป็นร้อยละ 53.79 ด้านการขาดแคลนเงินทุน คิดเป็นร้อยละ 53.68 ด้านการขาดแคลนเส้นไหมคุณภาพ คิดเป็นร้อยละ 52.99 และการขาดแคลนวัสดุอุปกรณ์ และปัจจัยการผลิต คิดเป็นร้อยละ 50.45

หลังเข้าร่วมโครงการแล้ว พบว่า การดำเนินงานธนาคารสามารถบรรเทาความเดือดร้อนให้กับเกษตรกรสมาชิกลดลง คิดเป็นร้อยละ 89.26 แต่ยังคงมีเกษตรกรสมาชิกบางส่วนเห็นว่า ตนเองยังประสบปัญหาอยู่ คิดเป็นร้อยละ 10.74 ทั้งนี้เมื่อพิจารณาถึงปัญหาด้านต่าง ๆ พบว่า สิ่งที่สามารถบรรเทาความเดือดร้อนให้กับเกษตรกรสมาชิกมากที่สุดคือปัญหาด้านคุณภาพผลผลิตที่ลดลง คิดเป็นร้อยละ 97.73 รองลงมาปัญหาด้าน แหล่งจำหน่ายผลผลิตที่เกษตรกรมีมากขึ้น คิดเป็นร้อยละ 93.13 ปัญหาขาดแคลนเส้น

ใหม่คุณภาพ คิดเป็นร้อยละ 90.23 ขาดแคลนเงินทุน คิดเป็นร้อยละ 82.09 และขาดแคลนวัสดุอุปกรณ์ และปัจจัยการผลิต คิดเป็นร้อยละ 81.55

จะเห็นได้ว่าการดำเนินงานธนาคารสามารถช่วยบรรเทาปัญหาของเกษตรกรสมาชิกได้ค่อนข้างมาก ทำให้ปัญหาด้านอาชีพหัตถกรรมที่เกษตรกรสมาชิกประสบอยู่ลดลงได้ ส่งผลดีต่อสมาชิกในหลายๆ ด้าน โดยได้เส้นไหมคุณภาพดีมาทอผ้า ส่งผลให้ได้ผ้าไหมที่สวยงามมีคุณภาพ ทำให้เกษตรกรสามารถจำหน่ายผ้าไหมได้เพิ่มมากขึ้น และมีแหล่งจำหน่ายผลผลิตเพิ่มมากขึ้นด้วย (ตารางที่ 4.34)

ตารางที่ 4.34 การบรรเทาความเดือดร้อนด้านอาชีพหัตถกรรมของเกษตรกรสมาชิก

หน่วย : ร้อยละ

รายการ	ก่อนเข้าร่วมธนาคาร		หลังเข้าร่วมธนาคาร	
	มี	ไม่มี	มี	ไม่มี
1. ขาดแคลนเงินทุน	53.68	46.32	17.91	82.09
2. ขาดแคลนเส้นไหมคุณภาพ	52.99	47.01	9.77	90.23
3. ไม่มีแหล่งจำหน่าย	55.71	44.29	6.87	93.13
4. คุณภาพผลผลิตไม่ดี	53.79	46.21	2.27	97.73
5. ขาดแคลนอุปกรณ์	50.45	49.55	18.45	81.55
เฉลี่ย	53.45	46.55	10.74	89.26

ที่มา : จากการสำรวจ

4.4.4 ความต่อเนื่องในการดำเนินงาน

1) แหล่งเส้นไหม วัสดุอุปกรณ์ และปัจจัยการผลิตที่เกษตรกรต้องการในระยะต่อไป

จากการสอบถามเกษตรกรเกี่ยวกับความต้องการใช้เส้นไหม วัสดุอุปกรณ์ และปัจจัยการผลิตสำหรับการประกอบอาชีพหัตถกรรมในระยะต่อไป พบว่า เกษตรกรสมาชิกส่วนใหญ่มีความต้องการใช้เส้นไหมพุ่งจากธนาคารมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 66.97 รองลงมาต้องการเส้นไหมจากของตนเอง คิดเป็นร้อยละ 41.28 อื่นๆ ได้แก่ ญาติ กลุ่มเครือข่ายทอผ้า และเพื่อนบ้าน คิดเป็นร้อยละ 2.75 และจากตลาดทั่วไปคิดเป็นร้อยละ 1.84 ความต้องการใช้เส้นไหมยืนมีความต้องการจากธนาคารคิดเป็นร้อยละ 56.00 รองลงมาต้องการเส้นไหมจากของตนเอง คิดเป็นร้อยละ 55.00 ต้องการซื้อจากตลาดทั่วไป คิดเป็นร้อยละ 2.00 และอื่นๆ ได้แก่ ญาติ กลุ่มเครือข่ายทอผ้า และเพื่อนบ้าน คิดเป็นร้อยละ 1.00 สำหรับวัสดุอุปกรณ์ และปัจจัยการผลิต เกษตรกรมีความต้องการจากธนาคารเพียงแหล่งเดียว คิดเป็นร้อยละ 100.00 จาก ความต้องการใช้เส้นไหม วัสดุอุปกรณ์ และปัจจัยการผลิตของเกษตรกร ทำให้เห็นว่าเกษตรกรยังคงมีความต้องการใช้บริการธนาคารเป็นอย่างมาก ซึ่งทำให้มีแนวโน้มว่าธนาคารจะสามารถเป็นแหล่งในการประกอบอาชีพด้านหัตถกรรมของเกษตรกรได้อย่างดี และสามารถดำเนินงานอย่างต่อเนื่องได้อย่างยั่งยืน (ตารางที่ 4.35)

ตารางที่ 4.35 แหล่งเส้นไหม วัสดุอุปกรณ์ และปัจจัยการผลิตที่เกษตรกรต้องการใช้บริการในระยะต่อไป

หน่วย : ร้อยละ

รายการ ^{1/}	ธนาคาร	ตลาดทั่วไป	ของตนเอง	อื่นๆ ^{2/}
1. ไหมพุ่ง	66.97	1.84	41.28	2.75
2. ไหมยีน	56.00	2.00	55.00	1.00
3. วัสดุอุปกรณ์ และปัจจัยการผลิต	100.00	-	-	-

ที่มา : จากการสำรวจ

หมายเหตุ : ^{1/}ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ

^{2/}อื่น ๆ ได้แก่ ญาติ กลุ่มเครือข่ายทอผ้า และเพื่อนบ้าน

2) ชนิดเส้นไหม วัสดุอุปกรณ์ และปัจจัยการผลิตที่เกษตรกรต้องการใช้จากธนาคาร

เกษตรกรสมาชิกที่มีความต้องการเส้นไหม วัสดุอุปกรณ์ และปัจจัยการผลิตจากธนาคาร ซึ่งส่วนใหญ่ มีความต้องการเส้นไหมยีน คิดเป็นร้อยละ 76.71 รองลงมาต้องการเส้นไหมพุ่ง คิดเป็นร้อยละ 70.42 และต้องการวัสดุอุปกรณ์ และปัจจัยการผลิต คิดเป็นร้อยละ 33.80

เมื่อพิจารณาถึงวัสดุอุปกรณ์ และปัจจัยการผลิตที่เกษตรกรสมาชิกต้องการมากที่สุดพบว่า ร้อยละ 33.33 เกษตรกรต้องการปุ๋ยเคมีสำหรับปลูกใบหม่อน รองลงมาร้อยละ 16.67 ต้องการปูนขาวสำหรับใช้ในการเลี้ยงไหม และร้อยละ 14.58 ต้องการจ่อ และเตทตอล จะเห็นได้ว่าวัสดุอุปกรณ์ และปัจจัยการผลิตที่เกษตรกรส่วนใหญ่ต้องการนั้น เป็นปัจจัยสำคัญต่ออาชีพด้านหัตถกรรมเป็นอย่างมาก เนื่องจากในการเลี้ยงไหม จะต้องใช้ใบหม่อนในปริมาณที่มาก ดังนั้นเกษตรกรจึงต้องปลูก เพื่อให้ได้ผลผลิตมากสำหรับการเลี้ยงไหมด้วย อีกทั้ง ในการเลี้ยงตัวไหมจะต้องมีการฆ่าเชื้อโรค ด้วยการโรยปูนขาวที่ตัวไหม ก่อนจะให้อาหารทุกครั้ง จึงถือเป็นปัจจัยการผลิตที่สำคัญยิ่งต่อเกษตรกร (ตารางที่ 4.36)

ตารางที่ 4.36 ชนิดเส้นไหม วัสดุอุปกรณ์ และปัจจัยการผลิตที่เกษตรกรต้องการใช้บริการจากธนาคาร

ในการทอผ้ารอบต่อไป

รายการ ^{1/}	ร้อยละ
1. เส้นไหมยีน	76.71
2. เส้นไหมพุ่ง	70.42
3. วัสดุอุปกรณ์ และปัจจัยการผลิต	33.80
3.1 ปุ๋ยเคมี	33.33
3.2 กระด้าง	4.17
3.3 จ่อ	14.58
3.4 เตทตอล	14.58

ตารางที่ 4.36 ชนิดเส้นไหม วัสดุอุปกรณ์ และปัจจัยการผลิตที่เกษตรกรต้องการใช้บริการจากธนาคาร
ในการทอผ้ารอบต่อไป (ต่อ)

รายการ ^{1/}	ร้อยละ
3.3 จ่อ	14.58
3.4 เดทตอล	14.58
3.4 ปูนขาว	16.67
3.5 กรรไกรตัดกิ่ง	4.17
3.6 เครื่องตีเกลียว	2.08
3.7 อัก	2.08
3.8 ฟืม	4.17
3.9 มุ้งเขียว	6.25

ที่มา : จากการสำรวจ

หมายเหตุ : ^{1/} ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ

3) ปริมาณความต้องการเส้นไหม วัสดุอุปกรณ์ และปัจจัยการผลิตของเกษตรกร

เมื่อพิจารณาถึงปริมาณความต้องการของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรมีความต้องการใช้เส้นไหมยีนเฉลี่ย 3.31 กิโลกรัมต่อราย เส้นไหมพุ่ง 3.03 กิโลกรัมต่อราย สำหรับปริมาณปัจจัยการผลิตที่เกษตรกรต้องการมากที่สุด คือ ปุ๋ยเคมีสูตร 15-15-15 เฉลี่ย 43.43 กิโลกรัมต่อราย รองลงมาเป็นปูนขาวเฉลี่ย 32 กิโลกรัมต่อราย (ตารางที่ 4.37)

ตารางที่ 4.37 ปริมาณความต้องการใช้เส้นไหม วัสดุอุปกรณ์ และปัจจัยการผลิตของเกษตรกร

รายการ ^{1/}	หน่วย	ปริมาณความต้องการใช้
1. เส้นไหมยีน	กก.	3.31
2. เส้นไหมพุ่ง	กก.	3.03
3. วัสดุอุปกรณ์ และปัจจัยการผลิต		
3.1 ปุ๋ยเคมีสูตร 15-15-15	กก.	43.43
3.2 กระดัง	อัน	5
3.3 จ่อ	อัน	4
3.4 เดทตอล (500 CC)	ขวด	3
3.4 ปูนขาว	กก.	32
3.5 กรรไกรตัดกิ่ง	อัน	1

ตารางที่ 4.37 ปริมาณความต้องการใช้เส้นไหม วัสดุอุปกรณ์ และปัจจัยการผลิตจากธนาคาร (ต่อ)

รายการ ^{1/}	หน่วย	ปริมาณความต้องการใช้
3.6 เครื่องตีเกลียว	อัน	1
3.7 อีกร	อัน	1
3.8 ฟืม	อัน	1
3.9 มั่งเขี้ยว	ม้วน	1

ที่มา : จากการสำรวจ

หมายเหตุ : ^{1/} ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ

4) การสำรองเงินทุน/เส้นไหมสำหรับสมาชิก

หลังจากธนาคารได้รับเส้นไหม วัสดุอุปกรณ์ และปัจจัยการผลิตสำหรับใช้ในการดำเนินงานธนาคาร และมีการดำเนินการบริหารจัดการให้เกษตรกรสมาชิกมาเยี่ยม – คิน แล้ว ทำให้ธนาคารทุกแห่งมีเงินทุนสำรองสำหรับจัดหาเส้นไหม วัสดุอุปกรณ์ และปัจจัยการผลิตให้กับสมาชิก ในรอบต่อไป คิดเป็นร้อยละ 100.00

นอกจากเงินทุนสำรองแล้ว พบว่า มีธนาคารบางแห่งที่ยังคงมีเส้นไหมสำรองเหลืออยู่ในธนาคารจำนวน 5 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 45.45 เนื่องจากธนาคารได้มีการจัดสรรหาเส้นไหมมาเพิ่มเติมเพื่อหมุนเวียนภายในธนาคาร แต่ยังคงมีบางแห่งที่ยังไม่ได้ดำเนินการจัดหาเพิ่มเติม เนื่องจากสมาชิกเพิ่งเยี่ยมไปยังไม่ครบกำหนดการชำระคืน หรือการทอรอบต่อไป (ตารางที่ 4.38)

ตารางที่ 4.38 ธนาคารที่มีเงินทุน/เส้นไหมสำรองสำหรับสมาชิก

รายการ ^{1/}	ร้อยละ
1. มีเงินทุนสำรอง	100.00
2. มีเส้นไหมสำรอง	45.45

ที่มา : คณะกรรมการบริหารจัดการธนาคาร (2562)

หมายเหตุ : ^{1/} ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ

4.4.5 ศักยภาพในการผลิต

1) ต้นทุนและผลตอบแทนจากการทอผ้าของเกษตรกรสมาชิก

การวิเคราะห์ต้นทุนการทอผ้าของเกษตรกรสมาชิกเป็นการเปรียบเทียบต้นทุนค่าใช้จ่ายในการทอผ้าของเกษตรกรสมาชิกก่อนและหลังเข้าร่วมโครงการ เพื่อวิเคราะห์ว่าผลจากการดำเนินงานโครงการสามารถลดต้นทุนในการทอผ้าของเกษตรกรได้หรือไม่ ซึ่งในการทอผ้าของเกษตรกรสมาชิกเฉลี่ยจะทอผ้าหน้ากว้างประมาณ 100 – 120 เซนติเมตร ได้ความยาวเฉลี่ย 24 เมตร ก่อนเข้าร่วมโครงการเกษตรกรมีค่าใช้จ่ายในการทอผ้า เฉลี่ย 721.11 บาทต่อเมตร แบ่งเป็นเป็นค่าใช้จ่ายที่เป็นเงินสดจำนวน 394.84 บาทต่อเมตร และค่าใช้จ่ายที่ไม่เป็นเงินสด จำนวน 327.11 บาทต่อเมตร โดยส่วนใหญ่เป็นค่าเส้นไหมพุ่ง เฉลี่ย 146.84 บาทต่อเมตร รองลงมาเป็นเส้นไหมยืน เฉลี่ย 116.88 บาทต่อเมตร และค่าซื้อ/ย้อมวัสดุอุปกรณ์ เฉลี่ย

95.54 บาทต่อเมตร เกษตรกรสมาชิกจำหน่ายผ้าไหมได้ราคาเฉลี่ย 822.82 บาทต่อเมตร มีกำไรที่ได้รับจากการจำหน่ายผ้าไหมเฉลี่ย 120.74 บาทต่อเมตร

หลังเข้าร่วมโครงการเกษตรกรมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ย 763.97 บาทต่อเมตร แบ่งเป็นค่าใช้จ่ายที่เป็นเงินสดจำนวน 425.91 บาทต่อเมตร ค่าใช้จ่ายที่ไม่เป็นเงินสด จำนวน 338.06 บาทต่อเมตร โดยส่วนใหญ่เป็นค่าเส้นไหมพุ่งเฉลี่ย 161.41 บาทต่อเมตร รองลงมา เป็นเส้นไหมยืนเฉลี่ย 129.36 บาทต่อเมตร และค่าซื้อ/ย้อมวัสดุอุปกรณ์เฉลี่ย 97.75 บาทต่อเมตร เกษตรกรสมาชิกจำหน่ายผ้าไหมได้ราคาเฉลี่ย 1,180.88 บาทต่อเมตร มีกำไรที่ได้รับจากการจำหน่ายผ้าไหมเฉลี่ย 436.78 บาทต่อเมตร

เมื่อพิจารณาในแต่ละรายการพบว่า ค่าใช้จ่ายในการย้อมสีด้วยสารเคมีลดลงจากก่อนเข้าร่วมโครงการ ร้อยละ 1.28 โดยก่อนเข้าร่วมโครงการมีค่าใช้จ่าย 3.92 บาทต่อเมตร หลังเข้าร่วมโครงการลดลงเหลือ 3.87 บาทต่อเมตร สาเหตุที่ลดลงเกิดจากเกษตรกรสมาชิกหันมาใช้สีธรรมชาติ ในการย้อมมากกว่าสารเคมี ทำให้ลดค่าใช้จ่ายของเกษตรกรด้วย แต่ในการย้อมสีโดยใช้สีธรรมชาติ จะต้องใช้สารอื่นช่วยในการย้อม เช่น สารส้ม ชันโล้น สบู่ และจุนสี เป็นต้น เพื่อให้สีธรรมชาติที่ได้มาติดทนนาน

ค่าใช้จ่ายก่อนและหลังเข้าร่วมโครงการ พบว่าค่าใช้จ่ายของเกษตรกรสมาชิกหลังเข้าร่วมโครงการเพิ่มขึ้นเฉลี่ย 42.02 บาทต่อเมตร หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 5.82 โดยค่าใช้จ่ายที่เป็นเงินสดเพิ่มขึ้น 31.07 บาทต่อเมตร หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 7.87 ค่าใช้จ่ายที่ไม่เป็นเงินสด เพิ่มขึ้น 10.95 บาทต่อเมตร หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 3.35 สาเหตุที่หลังเข้าร่วมโครงการเกษตรกรสมาชิกมีค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้น เนื่องจากเส้นไหมที่เกษตรกรได้รับการจัดสรรในปี 2561 เป็นเส้นไหมเกรด A จากบริษัทเอกชน ซึ่งเป็นไหมอุตสาหกรรม จึงมีราคาค่อนข้างแพงกว่าเส้นไหมสาวมือทั่วไป ซึ่งข้อดีของการนำเส้นไหมอุตสาหกรรมมาทอผ้าจะช่วยให้ผ้าของเกษตรกรมีความสวยงาม และมีคุณภาพดีขึ้น เกษตรกรสมาชิกเห็นว่าเป็นประโยชน์ต่อตนเอง โดยทำให้รายได้เพิ่มขึ้นจากการจำหน่ายได้ราคาดีขึ้น จึงยินยอมจ่ายเพิ่มขึ้น ประกอบกับในการย้อมเส้นไหมจากธนาคารมีดอกเปียด้วยซึ่งถือเป็นค่าใช้จ่ายของเกษตรกรเช่นกัน ทั้งนี้เกษตรกรสมาชิกสามารถจำหน่ายผ้าไหมได้ราคาเพิ่มขึ้นจากก่อนเข้าร่วมโครงการ 358.06 บาทต่อเมตร หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 43.52 เกษตรกรมีกำไรที่ได้รับจากการจำหน่ายผ้าไหมเฉลี่ย 316.04 บาทต่อเมตร หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 261.75 (ตารางที่ 4.39)

ตารางที่ 4.39 ต้นทุน และผลตอบแทนการทอผ้ามัดหมี่ของเกษตรกรสมาชิกธนาคาร เปรียบเทียบก่อน
และหลังเข้าร่วมโครงการ

หน่วย : บาท/เมตร

รายการ	การเข้าร่วมโครงการ		การเปลี่ยนแปลง (+/-)	ร้อยละ
	ก่อน	หลัง		
1. ต้นทุนที่เป็นเงินสด				
1.1 เส้นไหมยืน	116.88	129.36	+12.48	10.68
1.2 เส้นไหมพุ่ง	146.84	161.41	+14.57	9.92
1.3 ฟอก/ลอกขาว	1.80	1.85	+0.05	2.78
1.4 ย้อมสีเส้นไหม	3.92	3.87	-0.05	-1.28
1.5 ซื่อ/ย้อมอุปกรณ์	95.54	97.75	+2.21	2.31
1.6 ค่าซ่อมแซมอุปกรณ์ในการทอ	14.17	14.17	-	-
1.7 อื่น ๆ ^{1/}	15.69	17.50	+1.81	11.54
รวมต้นทุนที่เป็นเงินสด	394.84	425.91	+31.07	7.87
2. ต้นทุนที่ไม่เป็นเงินสด				
2.1. ค่ามัดหมี่	71.41	82.36	-10.95	15.33
2.2 ค่าแรงงานในการทอ ^{2/}	250.00	250.00	-	-
2.3 ค่าเสื่อมราคาอุปกรณ์ในการทอ	5.70	5.70	-	-
รวมต้นทุนที่ไม่เป็นเงินสด	327.11	338.06	+10.95	3.35
รวม 1 + 2	721.95	763.97	+42.02	5.82
3.ราคาจำหน่ายได้	822.82	1,180.88	+358.06	43.52
4.กำไรที่ได้รับจากการจำหน่าย	120.74	436.78	+316.04	261.75

ที่มา : จากการสำรวจ

หมายเหตุ : ^{1/}อื่น ๆ ได้แก่ สารส้ม ชันโล้น สบู่ และจุนสี เป็นต้น^{2/}อ้างอิงจากเอกสารสำนักวิจัยและพัฒนาหม่อนไหม, กรมหม่อนไหม (2557)

2) ต้นทุนการเลี้ยงไหมเพื่อขายไหมสุกของเกษตรกรสมาชิกจังหวัดพะเยา

สำหรับธนาคารที่จังหวัดพะเยา มีลักษณะการเลี้ยงไหม แบบขายไหมสุกให้กับบริษัทเพื่อนำไปผลิตเป็นใยไหมขัดผิว ค่าใช้จ่ายจึงเป็นค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงไหม โดยจะเริ่มตั้งแต่การเตรียมการเลี้ยงไหม ไปจนถึง การเลี้ยงไหมจนไหมสุกเตรียมขาย โดยจะเลี้ยงจำนวน 7 รุ่นต่อปี รุ่นละ 4 แผ่น รวมเกษตรกรเลี้ยงไหม 28 แผ่นต่อปี มีค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงไหม เฉลี่ย 1,0190.22 บาทต่อแผ่น แบ่งเป็นเป็นค่าใช้จ่ายที่เป็นเงินสดจำนวน 441.51 บาทต่อแผ่น และค่าใช้จ่ายที่ไม่เป็นเงินสด จำนวน 648.71 บาทต่อแผ่น โดยค่าใช้จ่ายที่เป็น

เงินสดนั้น ส่วนใหญ่เป็นค่าใบหม่อนสำหรับเลี้ยงไหม เฉลี่ย 350.00 บาทต่อแผ่น รองลงมาเป็นค่าทำความสะอาดอาคารโรงเรือนก่อนเลี้ยงไหม ซึ่งจะใช้เดทตอล และปูนขาวในการทำมาสะอาดโรงเรือน เฉลี่ย 56.54 บาทต่อแผ่น และค่าปูนขาวสำหรับโรยตัวไหมก่อนการให้อาหารและก่อนไหมนอน เฉลี่ย 21.73 บาทต่อแผ่น สำหรับค่าใช้จ่ายที่ไม่เป็นเงินสด ส่วนใหญ่เป็นค่าแรงงานในการเลี้ยง โดยเกษตรกรสมาชิกจะเลี้ยงเองโดยใช้เวลาว่างจากการประกอบอาชีพเกษตรกรรม ไม่มีการจ้างแรงงานในการเลี้ยง เฉลี่ย 618.75 บาทต่อแผ่น และ ค่าเสื่อมเครื่องมือ/อุปกรณ์ เช่น ชั้นวาง จ่อ และกระดัง เป็นต้น เฉลี่ย 22.82 บาทต่อแผ่น เกษตรกรสามารถจำหน่ายไหมสุกให้กับบริษัทเอกชนในราคาเฉลี่ย 2,500 บาทต่อแผ่น มีกำไรจากการจำหน่าย เฉลี่ย 1,410 บาทต่อแผ่น

ก่อนและหลังเข้าร่วมโครงการเกษตรกรสมาชิกมีค่าใช้จ่ายไม่แตกต่างกัน แต่หลังเข้าร่วมโครงการแล้ว เกษตรกรสมาชิกมีการจำหน่ายเป็นรังไหม และเส้นไหมด้วยเนื่องจากในปี 2561 เกิดปัญหาจากบริษัทที่รับซื้อไหมสุกมีปัญหาด้านการบริหารจัดการทำให้จ่ายเงินให้กับเกษตรกรค่อนข้างช้า เกษตรกรสมาชิกจึงแก้ปัญหาโดยการจำหน่ายเป็นรังไหมเพิ่มเติม ทั้งนี้เกษตรกรสมาชิกสามารถจำหน่ายรังไหมได้ราคาเฉลี่ย 3,750 บาทต่อแผ่น ส่งผลให้เกษตรกรมีกำไรจากการจำหน่าย เฉลี่ย 2,659.78 บาทต่อแผ่น (ตารางที่ 4.40)

ตารางที่ 4.40 ต้นทุน และผลตอบแทนการเลี้ยงไหมเพื่อขายไหมสุกของเกษตรกรสมาชิกธนาคารหม่อนไหม จังหวัดพะเยา เปรียบเทียบก่อนและหลังเข้าร่วมโครงการ

รายการ	การเข้าร่วมโครงการ		การเปลี่ยนแปลง (+/-)
	ก่อน	หลัง	
	หน่วย : บาท/แผ่น		
1. ต้นทุนที่เป็นเงินสด			
1.1 ทำความสะอาดโรงเรือน	56.54	56.54	-
1.2 ไข่ไหม	10.00	10.00	-
1.3 ใบหม่อน	350.00	350.00	-
1.4 ปูนขาวโรยตัวไหม	21.73	21.73	-
1.5 ค่าซ่อมแซมเครื่องมือ/อุปกรณ์	3.24	3.24	-
รวมต้นทุนที่เป็นเงินสด	441.51	441.51	-
2. ต้นทุนที่ไม่เป็นเงินสด			
2.1 ค่าแรงงานในการเลี้ยง	618.75	618.75	-
2.2 ค่าเสื่อมเครื่องมือ/อุปกรณ์	22.82	22.82	-
2.3 ค่าเสื่อมโรงเรือน	7.14	7.14	-
รวมต้นทุนที่ไม่เป็นเงินสด	648.71	648.71	-
รวม 1 + 2	1,090.22	1,090.22	-

ตารางที่ 4.40 ต้นทุน และผลตอบแทนการเลี้ยงไหมเพื่อขายไหมสุกของเกษตรกรสมาชิกธนาคารหม่อนไหม จังหวัดพะเยา เปรียบเทียบก่อนและหลังเข้าร่วมโครงการ (ต่อ)

หน่วย : บาท/แผ่น

รายการ	การเข้าร่วมโครงการ		การเปลี่ยนแปลง (+/-)
	ก่อน	หลัง	
3.ราคาจำหน่ายได้			-
- ไหมสุก	2,500.00	2,500.00	-
- รังไหม	-	3,750.00	3,750.00
4.กำไรที่ได้รับจากการจำหน่าย			-
- ไหมสุก	1,410.00	1,410.00	-
- รังไหม	-	2,659.78	2,659.78

ที่มา : จากการสำรวจ

4.4.5 ความพึงพอใจของเกษตรกรสมาชิกที่มีต่อโครงการ

เกษตรกรสมาชิกร้อยละ 68.92 มีความพึงพอใจต่อโครงการภาพรวมในระดับมากที่สุด มีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.59 โดยพึงพอใจต่อคุณภาพผ้าไหมที่ได้จากการย้อมเส้นไหมของธนาคารไปทอ ปริมาณผลผลิตเกษตรกรผลิตได้ ระเบียบเงื่อนไขข้อบังคับของธนาคาร คณะกรรมการบริหารจัดการธนาคาร และนโยบายของรัฐที่ต้องการให้มีธนาคารในชุมชน ในระดับมากที่สุด มีค่าคะแนนเท่ากับ 4.51 4.39 4.46 4.58 4.84 และ4.68 ตามลำดับ (ตารางที่ 4.41)

ตารางที่ 4.41 ระดับความพึงพอใจของเกษตรกรสมาชิกที่มีต่อโครงการในด้านต่างๆ

รายการ	ความพึงพอใจ					คะแนนเฉลี่ย	แปลผล
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด		
1. คุณภาพผ้าไหม	61.18	28.24	10.59	-	-	4.51	มากที่สุด
2. ปริมาณผลผลิต	62.50	13.64	23.86	-	-	4.39	มากที่สุด
3. คุณภาพเส้นไหม/อุปกรณ์	59.34	31.87	6.59	-	2.20	4.46	มากที่สุด
4. ระเบียบข้อบังคับ	65.00	24.50	7.52	-	-	4.58	มากที่สุด
5. คณะกรรมการฯ	85.47	12.82	1.71	-	-	4.84	มากที่สุด
6. นโยบายของรัฐ	74.17	20.83	3.33	1.67	-	4.68	มากที่สุด
รวมเฉลี่ย	68.92	22.22	8.21	0.32	0.32	4.59	มากที่สุด

ที่มา : จากการสำรวจ

จากการประเมินผลโครงการธนาคารหม่อนไหม ปี 2561 ทั้ง 11 แห่ง ในพื้นที่ 11 จังหวัด พบว่า การดำเนินงานโครงการสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการข้อที่ 1 ในการเพิ่มศักยภาพในการผลิต และสร้างความเข้มแข็งให้กับกลุ่มเกษตรกร การดำเนินงานโครงการส่งผลให้เกษตรกรจำหน่ายผลผลิตได้ราคาเพิ่มขึ้น ส่งผลให้เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้น และกลุ่มมีเงินทุนสำหรับบริหารจัดการกลุ่มให้ดำเนินการต่อไป และวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 คือ ชุมชนมีแหล่งเส้นไหมที่มีคุณภาพดีสำหรับการทออย่างเพียงพอ มีและยังช่วยให้เกษตรกร มีความคล่องตัวในการประกอบอาชีพด้านหัตถกรรมมากขึ้น ทั้งนี้วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ในการช่วยลดต้นทุนการผลิต ยังไม่สามารถบรรลุได้ เนื่องจากมีการใช้เส้นไหมอุตสาหกรรม และเส้นไหมเกรด A ที่ได้มาตรฐาน ซึ่งมีราคาค่อนข้างสูง และในการชำระคืนมีดอกเบี้ยยรวมด้วย จึงทำให้ยังไม่สามารถต้นทุนได้ แต่ในการเป็นแหล่งยืมหรือแลกเปลี่ยนปัจจัยการผลิตด้านหม่อนไหม พบว่า ธนาคารสามารถเป็นศูนย์กลาง/ เป็นแหล่งการยืมปัจจัยการผลิตของเกษตรกรได้ และช่วยส่งเสริมการประกอบอาชีพหัตถกรรมให้มีความมั่นคงมากขึ้น

บทที่ 5

สรุป และข้อเสนอแนะ

5.1 สรุป

5.1.1 สรุปผลการประเมิน

ผลการจัดตั้งธนาคารหม่อนไหมในปี 2561 ดำเนินการได้ครบ 11 แห่ง ตามเป้าหมาย มีเกษตรกรสมัครสมาชิกจำนวน 410 ราย สนับสนุนเส้นไหม วัสดุอุปกรณ์ และปัจจัยการผลิตให้กับธนาคาร จำนวน 11 แห่ง ตามเป้าหมาย โดยสนับสนุนเส้นไหมเพียงอย่างเดียวให้กับธนาคาร 5 แห่ง ได้แก่ จังหวัดบุรีรัมย์ มุกดาหาร ร้อยเอ็ด อุบลราชธานี และอุดรธานี จำนวน 524 กิโลกรัม คิดเป็นมูลค่า 1,015,763.18 บาท สนับสนุนเส้นไหม วัสดุอุปกรณ์ และปัจจัยการผลิตให้กับธนาคาร 5 แห่ง ได้แก่ จังหวัด เลย สุรินทร์ ขอนแก่น กำแพงเพชร และศรีสะเกษ คิดเป็นมูลค่า 1,083,330 บาท และสนับสนุนเพียงวัสดุอุปกรณ์ และปัจจัยการผลิต จำนวน 1 แห่ง ได้แก่ จังหวัดพะเยา คิดเป็นมูลค่า 235,940 บาท ธนาคารทั้ง 11 แห่ง มีการแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อบริหารจัดการธนาคาร กำหนดระเบียบเงื่อนไขการใช้บริการ และเปิดให้บริการเรียบร้อยแล้ว ทั้ง 11 แห่ง

มีเกษตรกรสมัครร้อยละ 76.64 มาใช้บริการธนาคาร โดยการยืมเส้นไหม วัสดุอุปกรณ์ และปัจจัยการผลิตจากธนาคาร ไปประกอบอาชีพด้านหัตถกรรม และอีกร้อยละ 23.36 ไม่ได้ใช้บริการในปี 2561 เนื่องจากเกษตรกรสมาชิกมีเส้นไหม วัสดุอุปกรณ์ และปัจจัยการผลิตเพียงพอแล้ว และในจังหวัดบุรีรัมย์ ได้รับการจัดสรรเส้นไหม วัสดุอุปกรณ์ ปัจจัยการผลิตล่าช้าไม่ทันภายในปี 2561 จึงทำให้เกษตรกรสมาชิกไม่ได้ใช้บริการในปี 2561 เกษตรกรสมาชิกตัดสินใจใช้บริการธนาคาร เนื่องจากช่วยลดปัญหาการขาดแคลนเส้นไหม วัสดุอุปกรณ์ และปัจจัยการผลิตให้กับเกษตรกรเอง ตลอดจนเกษตรกรมีเส้นไหมที่มีคุณภาพ ซึ่งเกษตรกรที่ใช้บริการแล้ว ร้อยละ 66.98 ชำระคืนทั้งหมดแล้ว ส่วนใหญ่ชำระคืนเป็นเงินสดตามมูลค่าการใช้บริการรวม ดอกเบี้ย

ก่อนเข้าร่วมโครงการเกษตรกรสมาชิกทอผ้าเป็นผ้าฝืน/ผ้าถุง และผ้าคลุมไหล่/ผ้าสไบ เฉลี่ย 56.43 เมตรต่อปีเท่ากัน แปรรูปผ้าไหมเป็นผลิตภัณฑ์อื่นๆ เช่น กระเป๋า เสื้อผ้า จำนวน 22 ชิ้นต่อปี และผลิตไหมสุกได้เฉลี่ย 175 กิโลกรัมต่อปี หลังเข้าร่วมโครงการ เกษตรกรสมาชิกทอผ้าได้ปริมาณมากขึ้น โดยทอผ้าฝืน/ผ้าถุง สำหรับจำหน่าย เฉลี่ย 63.55 เมตรต่อปี หรือเพิ่มขึ้น 7.12 เมตรต่อปี ผ้าคลุมไหล่/ผ้าสไบ เฉลี่ย 60 เมตรต่อปี หรือเพิ่มขึ้น 3.57 เมตรต่อปี แปรรูปผลิตภัณฑ์ เฉลี่ย 33 ชิ้นต่อปี หรือเพิ่มขึ้น 11 ชิ้นต่อปี

หลังจากเกษตรกรสมาชิกใช้บริการธนาคารแล้วพบว่า เกษตรกรมีการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ โดยมีการเปลี่ยนแปลงในด้านคุณภาพผลผลิตที่เพิ่มขึ้น ได้ผ้าไหมที่มีคุณภาพดีขึ้น คิดเป็นร้อยละ 82.39 รองลงมาได้จากการจำหน่ายผ้าไหมเพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ 81.89 มีช่องทางการจำหน่ายผลผลิตเพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ 77.78 ราคาที่จำหน่ายผ้าไหมเพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ 72.80 และปริมาณผลผลิตที่เพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ 70.16 แต่ค่าใช้จ่ายในการซื้อเส้นไหมของเกษตรกรยังคงเท่าเดิม คิดเป็นร้อยละ 43.70 ถึงแม้จะเกษตรกรจะยืมเส้นไหมจากธนาคารไปทอผ้าก่อน เมื่อครบกำหนดระยะเวลาการยืม เกษตรกรต้องนำ

เงินมาชำระคืน ซึ่งเป็นค่าใช้จ่ายที่ต้องเสียเหมือนเดิม จึงไม่เปลี่ยนแปลงมากนัก แต่เมื่อพิจารณาถึงปัญหา ด้านการขาดแคลนเส้นไหมของเกษตรกร กลับพบว่า มีการเปลี่ยนแปลงลดลงมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 63.70 ซึ่งเกิดจากการที่ธนาคารได้รับการจัดสรรเส้นไหมจากหน่วยงาน ทำให้มีเส้นไหมหมุนเวียนในธนาคาร เกษตรกรสมาชิกนำเส้นไหมที่มีคุณภาพไปทอผ้าได้คล่องตัว

ต้นทุนในการทอผ้ามัดหมี่ของเกษตรกรสมาชิกก่อนและหลังเข้าร่วมโครงการ พบว่าค่าใช้จ่าย ของเกษตรกรสมาชิกหลังเข้าร่วมโครงการเพิ่มขึ้น เฉลี่ย 42.02 บาทต่อเมตร หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 5.82 โดยค่าใช้จ่ายที่เป็นเงินสดเพิ่มขึ้น 31.07 บาทต่อเมตร หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 7.87 ค่าใช้จ่ายที่ไม่เป็นเงินสด เพิ่มขึ้น 10.95 บาทต่อเมตร หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 3.35 สาเหตุที่หลังเข้าร่วมโครงการเกษตรกรสมาชิกมี ค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้น เนื่องจากเส้นไหมที่เกษตรกรได้รับการจัดสรรในปี 2561 เป็นเส้นไหมเกรด A จาก บริษัทเอกชน ซึ่งเป็นไหมอุตสาหกรรม จึงมีราคาค่อนข้างแพงกว่าเส้นไหมสวมมือทั่วไป ซึ่งข้อดีของการนำเส้น ไหมอุตสาหกรรมมาทอผ้าจะช่วยให้ผ้าของเกษตรกรมีความสวยงาม และมีคุณภาพดีขึ้น เกษตรกรสมาชิกเห็น ว่าเป็นประโยชน์ต่อตนเอง โดยทำให้รายได้เพิ่มขึ้นจากการจำหน่ายได้ราคาดีขึ้น จึงยินยอมจ่ายเพิ่มขึ้น ประกอบกับในการยืมเส้นไหมจากธนาคารมีดอกเบี้ยด้วยซึ่งถือเป็นค่าใช้จ่ายของเกษตรกรเช่นกัน ทั้งนี้ เกษตรกรสมาชิกสามารถจำหน่ายผ้าไหมได้ราคาเพิ่มขึ้นจากก่อนเข้าร่วมโครงการ 358.06 บาทต่อเมตร หรือ เพิ่มขึ้นร้อยละ 43.52 เกษตรกรมีกำไรที่รับจากการจำหน่ายผ้าไหม เฉลี่ย 316.04 บาทต่อเมตร หรือเพิ่มขึ้น ร้อยละ 261.75

สำหรับธนาคารหม่อนไหมที่จังหวัดพะเยา มีลักษณะการเลี้ยงไหม แบบขายไหมสุกให้กับ บริษัทเพื่อนำไป ผลิตเป็นใยไหมขีดผิว ค่าใช้จ่ายจึงเป็นค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงไหม โดยจะเริ่มตั้งแต่การ เตรียมการเลี้ยงไหม ไปจนถึง การเลี้ยงไหมจนไหมสุกเตรียมขาย โดยจะเลี้ยงจำนวน 7 รุ่นต่อปี รุ่นละ 4 แผ่น รวมเกษตรกรเลี้ยงไหม 28 แผ่นต่อปี มีค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงไหม เฉลี่ย 1,0190.22 บาทต่อแผ่น แบ่งเป็นเป็น ค่าใช้จ่ายที่เป็นเงินสดจำนวน 441.51 บาทต่อแผ่น และค่าใช้จ่ายที่ไม่เป็นเงินสด จำนวน 648.71 บาทต่อแผ่น โดยค่าใช้จ่ายที่เป็นเงินสดนั้น ส่วนใหญ่เป็นค่าใบหม่อนสำหรับเลี้ยงไหม เฉลี่ย 350.00 บาทต่อแผ่น รองลงมา เป็นค่าทำความสะอาดโรงเรือนก่อนเลี้ยงไหม ซึ่งจะใช้เดทตอล และปูนขาวในการทำความสะอาดโรงเรือน เฉลี่ย 56.54 บาทต่อแผ่น และค่าปูนขาวสำหรับโรยตัวไหมก่อนการให้อาหารและก่อนไหมนอน เฉลี่ย 21.73 บาทต่อแผ่น สำหรับค่าใช้จ่ายที่ไม่เป็นเงินสด ส่วนใหญ่เป็นค่าแรงงานในการเลี้ยง โดยเกษตรกรสมาชิกจะ เลี้ยงเองโดยใช้เวลาว่างจากการประกอบอาชีพเกษตรกร ไม่มีการจ้างแรงงานในการเลี้ยง เฉลี่ย 618.75 บาทต่อแผ่น และ ค่าเสื่อมเครื่องมือ/อุปกรณ์ เช่น ชั้นวาง จ่อ และกระดัง เป็นต้น เฉลี่ย 22.82 บาทต่อแผ่น เกษตรกรสามารถจำหน่ายไหมสุกให้กับบริษัทเอกชนในราคาเฉลี่ย 2,500 บาทต่อแผ่น มีกำไรจากการจำหน่าย เฉลี่ย 1,410 บาทต่อแผ่น ก่อนและหลังเข้าร่วมโครงการเกษตรกรสมาชิกมีค่าใช้จ่ายไม่แตกต่างกัน แต่หลังเข้า ร่วมโครงการแล้ว เกษตรกรสมาชิกมีการจำหน่ายเป็นรังไหม และเส้นไหมด้วยเนื่องจากในปี 2561 เกิดปัญหา จากบริษัทที่รับซื้อไหมสุกมีปัญหาด้านการบริหารจัดการทำให้จ่ายเงินให้กับเกษตรกรค่อนข้างช้า เกษตรกร สมาชิก จึงแก้ปัญหาโดยการจำหน่ายเป็นรังไหมเพิ่มเติม ทั้งนี้เกษตรกรสมาชิกสามารถจำหน่ายรังไหมได้ราคา เฉลี่ย 3,750 บาทต่อแผ่น ส่งผลให้เกษตรกรมีกำไรจากการจำหน่าย เฉลี่ย 2,659.78 บาทต่อแผ่น

จากการประเมินผลโครงการธนาคารหม่อนไหม ปี 2561 ทั้ง 11 แห่ง ในพื้นที่ 11 จังหวัด พบว่า การดำเนินงานโครงการสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการข้อที่ 1 ในการเพิ่มศักยภาพในการผลิต และสร้างความเข้มแข็งให้กับกลุ่มเกษตรกร การดำเนินงานโครงการส่งผลให้เกษตรกรจำหน่ายผลผลิตได้ราคาเพิ่มขึ้น ส่งผลให้เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้น และกลุ่มมีเงินทุนสำหรับบริหารจัดการกลุ่มให้ดำเนินการต่อไป และวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 คือ ชุมชนมีแหล่งเส้นไหมที่มีคุณภาพดีสำหรับการทอผ้าอย่างเพียงพอ มีและยังช่วยให้เกษตรกร มีความคล่องตัวในการประกอบอาชีพด้านหัตถกรรมมากขึ้น ทั้งนี้วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ในการช่วยลดต้นทุนการผลิต ยังไม่สามารถบรรลุได้ เนื่องจากมีการใช้เส้นไหมอุตสาหกรรม และเส้นไหมเกรด A ที่ได้มาตรฐาน ซึ่งมีราคาค่อนข้างสูง และในการชำระคืนมีดอกเบี้ยรวมด้วย จึงทำให้ยังไม่สามารถต้นทุนได้ แต่ในการเป็นแหล่งยืมหรือแลกเปลี่ยนปัจจัยการผลิตด้านหม่อนไหม พบว่า ธนาคารสามารถเป็นศูนย์กลาง/ เป็นแหล่งการยืมปัจจัยการผลิตของเกษตรกรได้ และช่วยส่งเสริมการประกอบอาชีพหัตถกรรมให้มีความมั่นคงมากขึ้น

5.1.2 ข้อค้นพบ

1) ด้านบริหารจัดการ

1.1) เกษตรกรส่วนใหญ่ ให้ความร่วมมือในการดำเนินงานในรูปแบบธนาคารฯ เป็นอย่างดี และอยากให้มีการสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกษตรกรมีเส้นไหมสำรอง ในการประกอบอาชีพด้านหัตถกรรมเพิ่มมากขึ้น มีการเก็บค่าหุ้น/ค่าสมัครสมาชิก เพื่อนำมาเป็นกองทุนในการบริหารจัดการ

1.2) การมีส่วนร่วมของเกษตรกรสมาชิก ทำให้สมาชิกกลุ่มเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของ เห็นความสำคัญ มีความรู้สึกผูกพัน และพร้อมที่จะร่วมมือกันดูแลบริหารจัดการธนาคารให้เกิดความยั่งยืน

1.3) ธนาคารบางแห่ง มีสมาชิกกระจายอยู่รอบ ๆ ที่ตั้งธนาคาร ซึ่งทำให้การรับสมัครสมาชิก จะคัดเลือกเพียงหัวหน้ากลุ่ม ประธานกลุ่ม/ประธานชุมชน เป็นสมาชิกเพียงเท่านั้น ตลอดจนการบริหารจัดการธนาคารที่เป็นรูปแบบการชำระเป็นเงินสดทันที เพื่อให้มีการติดตามได้ง่าย

1.4) รูปแบบการบันทึกบัญชียังไม่เป็นรูปแบบที่เหมือนกันทุกธนาคาร โดยเกษตรกรสมาชิก บันทึกตามความเข้าใจ ตามความชำนาญ และประสบการณ์ของตนเอง

2) ด้านการผลิต

2.1) เกษตรกรเกิดความคล่องตัวในการประกอบอาชีพหัตถกรรมมากขึ้น จากเมื่อก่อนที่ต้องรอเงินจากการจำหน่ายผ้าไหม และนำเงินไปซื้อเส้นไหมสำหรับทอต่อไป สามารถทอต่อไปโดยไม่ต้องรอจำหน่ายผ้าไหมก่อน

2.2) เกษตรกรสามารถผลิตผ้าฝ้าย/ผ้าถุง ผ้าคลุมไหล่/ผ้าสไบ และผลิตภัณฑ์อื่น ๆ ได้เพิ่มขึ้น จำหน่ายได้ราคาดีขึ้น ส่งผลให้เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้นด้วย

2.3) หลังเข้าร่วมโครงการเกษตรกรสมาชิกมีค่าใช้จ่ายในการผลิตเพิ่มขึ้น เนื่องจากเส้นไหมที่ได้รับบางแห่งเป็นเส้นไหมอุตสาหกรรม หรือเป็นเส้นไหมที่ผ่านการฟอกลอกแล้ว ทำให้มีราคาค่อนข้างสูง

กว่าเส้นไหมสาวมือ แต่เกษตรกรเต็มใจจ่าย เนื่องจากผลผลิตที่ได้มีคุณภาพ มีความสวยงาม และสามารถนำไปจำหน่ายได้ในราคาที่ดียิ่งขึ้น

2.4) เกษตรกรสมาชิกหันมาใช้สีย้อมธรรมชาติในการย้อมเส้นไหมมากขึ้น ทดแทนการใช้สารเคมี ส่งผลให้เกษตรกรสมาชิกมีค่าใช้จ่ายด้านการย้อมสีลดลงด้วย

5.2 ข้อเสนอแนะ

5.2.1 ด้านบริหารจัดการ

1) ควรให้การสนับสนุนการบริหารจัดการธนาคาร อาจเป็นการสนับสนุนเส้นไหม วัสดุอุปกรณ์ ปัจจัยการผลิต อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้กลุ่มมีเงินทุนหมุนเวียนได้มากขึ้น

2) กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ควรเข้ามามีบทบาทในการกำหนดรูปแบบการบันทึกบัญชีให้เป็นรูปแบบเดียวกัน สร้างความรู้ความเข้าใจให้เกษตรกรในด้านการบันทึกบัญชีมากยิ่งขึ้น

5.2.2 ด้านการผลิต

1) ควรมีการอบรมให้ความรู้ด้านการฟอกลอกขาว การย้อมเส้นไหมโดยใช้วัสดุจากธรรมชาติ เพิ่มขึ้น เพื่อช่วยให้เกษตรกรสมาชิกลดต้นทุนค่าใช้จ่ายดังกล่าวได้เป็นอย่างดี

2) ควรจัดหากลุ่มเครือข่าย/แหล่งเส้นไหม วัสดุอุปกรณ์ และปัจจัยการผลิตให้กับธนาคาร เพื่อให้ธนาคารมีแหล่งเครือข่ายดังกล่าว สำหรับจัดทำให้สมาชิกได้แลกเปลี่ยน/ซื้อ/จำหน่ายสินค้า

บรรณานุกรม

- กัลยา วานิชย์บัญชา. (2557). *หลักสถิติ (พิมพ์ครั้งที่ 14)*. กรุงเทพฯ: โรมพิมพ์สามลดตา.
- กรณีการ ไซยกันทา. (2559). *การวิเคราะห์ศักยภาพการผลิตผ้าไหมยกดอกลำพูน*. [ออนไลน์] เข้าถึงได้จาก https://www.econ.cmu.ac.th/econ_paper/?panel=paper&std_id=571632003. (วันที่สืบค้นข้อมูล 23 พฤศจิกายน 2561).
- กรมหม่อนไหม. (2557). *องค์ความรู้การพัฒนาผลิตภัณฑ์ไหมไทย*. กรุงเทพฯ สำนักวิจัยและพัฒนาหม่อนไหม. กรุงเทพฯ.
- กรมหม่อนไหม. (2560). *โครงการธนาคารหม่อนไหม ปี 2561*. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
- กนกพร ดอนสมจิตร. (2559). *การศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนการผลิตผ้าไหมมัดหมี่ของผู้ผลิตผลิตภัณฑ์ผ้าไทยในเขตอำเภอชนบท จังหวัดขอนแก่น*. การศึกษาค้นคว้าอิสระ. มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.
- เจษฎา อังกาบสี. (2554). *การพัฒนาแบบวัดเจตคติและกลยุทธ์ด้านอาชีพและการนำไปใช้ในการให้คำปรึกษากลุ่มด้านอาชีพ*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์บัณฑิต, สาขาจิตวิทยาการให้คำปรึกษา, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ธนิต ยืนยง. (2560). *การมีส่วนร่วมของชุมชนในการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดทำแผนเศรษฐกิจชุมชน กรณีผ้าไหมแพรวา ชุมชนบ้านโพน จังหวัดกาฬสินธุ์*. วารสารวิทยาลัยนครราชสีมา สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, ปีที่ 11 ฉบับที่ 1, เลขหน้า 255-261. เข้าถึงได้จาก http://journal.nmc.ac.th/th/admin/Journal/2560Vol11No1_723.pdf. (สืบค้นเมื่อวันที่ 23 พฤศจิกายน 2561)
- นงนุช อิมเรือง. (2554). *แนวทางการพัฒนาศักยภาพวิสาหกิจชุมชน กลุ่มทอผ้าไหมบ้านห้วยหลิม หมู่ที่ 3 ตำบลมะบัว อำเภอทุ่งเขาหลวง จังหวัดร้อยเอ็ด*. การศึกษาอิสระ, การปกครองท้องถิ่น แผน ข โครงการพิเศษ, มหาวิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น
- ผกามาศ มุลวันดี. (ม.ป.ป.) *ระบบบัญชีชุมชนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนกลุ่มทอผ้าไหม บ้านโนนศิลา ตำบลถลุงเหล็ก อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์*. วารสารวิจัยและพัฒนา, ปีที่ 11 ฉบับที่ 2, เข้าถึงได้จาก <https://www.tci-thaijo.org/index.php/RDIBRU/article/view/130383/97810>. (วันที่สืบค้นข้อมูล 23 พฤศจิกายน 2561)
- พนิต เข้มทอง. (2554). *การติดตามและประเมินผลโครงการ*. เอกสารประกอบการสัมมนาโครงการปรับปรุงคู่มือการติดตามและประเมินผล ปี 2554 – 2555. สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร.
- รังสรรค์ ประเสริฐศรี. (2548). *พฤติกรรมองค์กร*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ธรรมสาร จำกัด.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์อักษรเจริญทัศน์.
- วิภาส ทองสุข. (2552). *พฤติกรรมองค์กร*. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัด อาร์ต โปรเกส.

- ศูนย์ประเมินผล. (2554). *การติดตามและประเมินผลโครงการ*. กรุงเทพฯ . สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร
- ศิริชัย กาญจนวาสี. (2552). *ทฤษฎีการประเมิน (พิมพ์ครั้งที่ 7)*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมคิด พรหมจ้อย. (2550). *เทคนิคการประเมินโครงการ (พิมพ์ครั้งที่ 5)*. นนทบุรี: จตุพร ดีไซน์
- สุวรรณ นาควิบูลย์วงศ์. (2557). *การติดตามและประเมินผลโครงการ : แนวคิดสู่การปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. (2559). *คู่มือมาตรฐานตัวชี้วัดการประเมินผลโครงการ*. กรุงเทพฯ: กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. (2559). *คู่มือการจัดทำเอกสารวิจัยและเอกสารประเมินผล* สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. กรุงเทพฯ : กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. (2560). *การประเมินผลโครงการธนาคารหม่อนไหมปี 2560*. สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. กรุงเทพฯ : กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
- สลักฤทัย สมฤทธิ์. (2555). *การบริหารต้นทุนและผลตอบแทนผลิตภัณฑ์จากผ้าทอไทยลื้อ อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา*. วารสารการจัดการ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง. ปีที่ 5 ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม-มิถุนายน 2555
- สมหญิง ชูประยูร. (2557). *องค์ความรู้การพัฒนาผลิตภัณฑ์ไหมไทย*. เอกสารวิชาการ สำนักวิจัยพัฒนาหม่อนไหม กรมหม่อนไหม. กรุงเทพฯ : กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
- W.K. Kellogg Foundation. (2004). *Logic Model Development Guide*. W.K. Kellogg Foundation Michigan.
- Rensis Likert. (1932). *A technique for the measurement attitudes*. *Archives of Psychology*. New York University.

ภาคผนวก

แบบสอบถามเจ้าหน้าที่ที่รับธนาคารหม่อนไหมที่จัดตั้งปีงบประมาณ พ.ศ. 2561

ข้อมูลผลการดำเนินงานใน ปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 (ต.ค.60 – ก.ย.61)

หน่วยงาน.....จังหวัด.....

ชื่อ-สกุล ผู้รับผิดชอบ.....ตำแหน่ง..... โทร.....

ส่วนที่ 1 ด้านงบประมาณ

1.1 จำนวนงบประมาณที่ได้รับการจัดสรร ปี พ.ศ.2561 (ต.ค.2560 - ก.ย.2561) ผลการใช้จ่าย ความทันเวลา และ ความเพียงพอ

รายการ	งบประมาณ (บาท)		งบประมาณมาทันเวลาต่อการดำเนินงาน	
	ได้รับ	ผล	ทันเวลา (ข้ามไปข้อ 1.3)	ไม่ทัน (ไปข้อ 1.2 ต่อ)
<i>กิจกรรมจัดเวทีประชาคมเพื่อสร้างกลุ่มเกษตรกรในการบริหารจัดการปัจจัยการผลิตหม่อนไหม</i>				
- ค่าใช้จ่ายฝึกอบรม				
- ค่าสนับสนุนปัจจัยการผลิต				
-.....				
-.....				

1.2 หากหน่วยงานได้รับงบประมาณไม่ทันต่อการดำเนินงาน แก้ไขโดย (หากทันเวลาข้ามไปข้อ 1.3)

.....
.....

1.3 ความเพียงพอของงบประมาณ ปี พ.ศ. 2561 ที่หน่วยงานได้รับ

- เพียงพอ ระดับความเพียงพอ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด
- ไม่เพียงพอ

ส่วนที่ 2 ด้านปัจจัยการผลิตที่สนับสนุนให้กับธนาคารที่จัดตั้งในปี พ.ศ.2561

2.1 การจัดสรรเส้นไหมให้กับธนาคาร

ชนิดของเส้นไหม	ปริมาณเส้นไหมที่จัดสรร (กก.)		ราคาเส้นไหม	จัดสรรเส้นไหมทันเวลา	
	เป้าหมาย	ผล	บาท/กก.	ทันเวลา	ไม่ทัน
- เส้นไหม.....					
- เส้นไหม.....					
- เส้นไหม.....					

2.2 ปริมาณเส้นไหมที่จัดสรรให้กับธนาคารที่จัดตั้งปี พ.ศ. 2561 เพียงพอหรือไม่ (น้อยกว่าเป้าหมาย/ความต้องการของกลุ่ม)

เพียงพอ ระดับความเพียงพอ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

ไม่เพียงพอ แก้ไขโดย .....

ส่วนที่ 3 ด้านการอบรม/เนื้อหา/หลักสูตรการให้ความรู้กับสมาชิกธนาคารที่จัดตั้งปี 2561

3.1 ท่านได้มีการจัดประชุมเพื่อชี้แจงการดำเนินงาน และอบรมให้ความรู้ด้านเหตุการณ์กับเกษตรกรสมาชิกหรือไม่

ไม่ได้จัด เนื่องจาก.....

จัด โดยจัดเป็น จัดอบรมโดยเฉพาะ เมื่อ..... แทรกในการประชุมเวทีชุมชน/เชิงปฏิบัติการ

.....

3.2 หากท่านได้ถ่ายทอดความรู้ให้กับสมาชิก ท่านถ่ายทอดเรื่องใดบ้าง โปรดระบุหัวข้อ/เนื้อหาที่ถ่ายทอด

1) .....

2) .....

3) .....

4) .....

ส่วนที่ 4 ด้านการประชาสัมพันธ์/จัดนิทรรศการ ในปีงบประมาณ พ.ศ.2561

4.1 ท่านได้ดำเนินการประชาสัมพันธ์/จัดนิทรรศการให้กับธนาคารที่จัดตั้งในปี 2561 หรือไม่

ไม่ได้ทำ เนื่องจาก.....

ทำ โดยเป็น จัดนิทรรศการ ระบุ.....

ทำประชาสัมพันธ์ .....

4.2 หากมีการประชาสัมพันธ์ ท่านประชาสัมพันธ์ทางสื่อใด และช่องทางใด

สื่อสิ่งพิมพ์ ระบุ..... สื่อบุคคล ระบุ.....

สื่ออิเล็กทรอนิกส์ ระบุ..... สื่อกิจกรรม ระบุ.....

อื่นๆ ระบุ.....

ส่วนที่ 5 ด้านกิจกรรมการดำเนินงานต่างๆ

5.1 จำนวนกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกหม่อนเลี้ยงไหมในความดูแลของหน่วยงาน .....กลุ่ม

กลุ่มที่ได้รับคัดเลือกให้จัดตั้งในปี 2561 ชื่อ กลุ่ม.....

เป็นกลุ่มที่ระบุมาจากส่วนกลางหรือไม่ ใช่ ไม่ใช่ เนื่องจาก.....

5.2 มีหลักเกณฑ์ในการคัดเลือกกลุ่มเกษตรกรสำหรับจัดตั้งธนาคารในปี 2561 หรือไม่

มี โดย หลักเกณฑ์คือ.....

ไม่มี เนื่องจาก.....

5.3 กลุ่มเกษตรกรที่ท่านเลือกให้จัดตั้งธนาคาร มีคุณสมบัติข้อใดบ้าง

กลุ่มมีปัญหาด้านขาดแคลนเส้นไหม มีห้องเก็บเส้นไหม มีโรงรวบรวมปัจจัยการผลิตหม่อนไหม

มีที่สำหรับรวมกลุ่มทำกิจกรรม .....

5.4 ท่านคิดว่าพื้นที่/กลุ่มเป้าหมายที่คัดเลือกให้จัดตั้งธนาคารมีความเหมาะสมหรือไม่ ระดับใด

เหมาะสม ระดับ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

ไม่เหมาะสม เนื่องจาก.....

5.4 ผลการปฏิบัติงานในแต่ละกิจกรรม

กิจกรรม	ผลการดำเนินงาน (ครั้ง)	
	เป้าหมาย	ผล
1) การจัดเวทีชุมชน/เวทีประชาคม		
2) การประชุมเจ้าหน้าที่ภายในหน่วยงาน เพื่อติดตามความก้าวหน้าการดำเนินงาน		
3) การติดตามให้คำปรึกษาแก่กลุ่มเกษตรกร		
4)		

ส่วนที่ 6 ด้านผลผลิตของโครงการ

6.1 ธนาคารหม่อนไหมที่อยู่ในพื้นที่ความรับผิดชอบของท่าน เปิดให้บริการยืมเส้นไหมแล้วหรือยัง

จัดตั้ง และเปิดให้บริการแล้ว จัดตั้งแล้ว แต่ยังไม่เปิดให้บริการ เนื่องจาก.....

ยังไม่ได้จัดตั้ง และยังไม่เปิดให้บริการ เนื่องจาก.....

6.2 มีเกษตรกรสมัครสมาชิก จำนวน .....ราย จากเป้าหมายที่ตั้งไว้.....ราย

6.3 ท่านมีส่วนร่วมในการคัดเลือกคณะกรรมการบริหารจัดการธนาคารใหม่หรือไม่

ไม่มี มี โดย.....

6.4 ท่านมีส่วนร่วมในการกำหนดระเบียบ/เงื่อนไขการยืม/คืน ผาก/ถอน หรือไม่

มี ได้แก่.....

ไม่มี เนื่องจาก .....

6.5 หน่วยงานมีการสนับสนุนด้านการจัดทำบัญชีของธนาคาร หรือไม่อย่างไร

ให้สมุดบัญชีกับธนาคาร ธนาคารดำเนินการเอง .....

6.6 ท่านได้มีการประสานงานกับกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ในด้านการให้ความรู้กับธนาคารในการจัดทำบัญชีธนาคารหรือไม่ มี โดย..... ไม่มี

ส่วนที่ 7 ด้านความคิดเห็น และความพึงพอใจ

7.1 ท่านคิดว่าธนาคารที่จัดตั้งมีความเข้มแข็งหรือไม่ (สามารถพึ่งพาตนเองได้ วางแผนบริหารแก้ไขปัญหา และพัฒนาการผลิตหม่อนไหมได้)

- เข้มแข็ง ระดับความเข้มแข็ง มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด
 ยังไม่เข้มแข็ง เนื่องจาก.....

7.2 ท่านคิดว่าธนาคารสามารถช่วยแก้ไขปัญหาของกลุ่ม/ชุมชนได้หรือไม่

- ได้ อย่างไร.....
 ไม่ได้ เนื่องจาก.....

ส่วนที่ 8 ด้านปัญหา อุปสรรค ในการดำเนินการจัดตั้งธนาคาร และข้อเสนอแนะสำหรับการดำเนินการต่อไป

8.1 ปัญหา/อุปสรรค จากการดำเนินงาน.....

.....

8.2 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินงาน/นโยบายการจัดตั้งธนาคารหม่อนไหม.....

.....

ส่วนที่ 9 แผนการดำเนินงานธนาคารที่จัดตั้งในปี 2561 ในระยะต่อไป

.....

.....

แบบสัมภาษณ์คณะกรรมการบริหารจัดการ
ธนาคารหม่อนไหมที่จัดตั้งในปีงบประมาณ พ.ศ. 2561

กลุ่ม.....อำเภอ.....จังหวัด.....

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่ม

- 1.1 กลุ่มของท่านก่อตั้งมา.....ปี
- 1.2 ปัจจุบันมีจำนวนสมาชิกทั้งหมด.....ราย เป็นสมาชิกธนาคาร.....ราย
- 1.3 ลักษณะการประกอบอาชีพด้านหัตถกรรมของสมาชิกในกลุ่ม (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
- สวมไหมอย่างเดียว ทอผ้าอย่างเดียว แปรรูปผลิตภัณฑ์ (เช่นตัดเสื้อ/ทำกระเป๋า ฯลฯ)
- .....
- 1.4 การจำหน่ายผลิตผลของสมาชิกในกลุ่ม
- ขายที่กลุ่ม พ่อค้ามารับ (ทำตามออเดอร์) ขายในตลาด OTOP .....

ส่วนที่ 2 ด้านการบริหารจัดการธนาคาร

- 2.1 ธนาคารมีการจัดตั้งคณะกรรมการเพื่อบริหารจัดการธนาคารหรือไม่
- ยังไม่จัดตั้ง เนื่องจาก.....
- จัดตั้งแล้ว โดยมี จำนวน .....ราย ดังนี้
- ประธาน.....ราย รองประธาน.....ราย ปฏิคม.....ราย
- เลขานุการ.....ราย ประชาสัมพันธ์.....ราย เหมัญญิก.....ราย
- ที่ปรึกษา.....ราย .....
- 2.2 ธนาคารมีการกำหนดระเบียบ/ข้อบังคับการดำเนินงานธนาคารหรือไม่
- ไม่มี เนื่องจาก..... มี โดยมีระเบียบ/เงื่อนไข ดังนี้
- 1) ระเบียบการ**ยืมเส้นไหม**
- 1.1) ยืมเส้นไหม.....กก./ครั้ง/ราย 1.2) สมาชิกค่าประกัน .....ราย/การยืมในแต่ละครั้ง
- 1.3) ระยะเวลาในการยืม .....เดือน/ครั้ง
- 2) ระเบียบการ**ชำระคืน**
- 2.1) ชำระคืนเป็น เงินสดมูลค่าเท่ากับราคาเส้นไหม รวมดอกเบี้ย ร้อยละ .....บาท/เดือน
- ผ้าไหมมูลค่าเท่ากับราคาเส้นไหมที่ยืม.....เมตร รวมดอกเบี้ย ร้อยละ ....บาท/เดือน
- เส้นไหมตามจำนวนที่ยืม รวมดอกเบี้ยเป็นเส้นไหม.....ขีด
- .....
- 2.2) ค่าปรับกรณีผิดนัดชำระ ปรับเป็น เงินสด อัตราร้อยละ.....บาท/เดือน
- เส้นไหม.....ขีด/เส้นไหมที่ยืม 1 กก.
- .....

2.3 ธนาคารมีการจัดทำบัญชีการยืมคืนเส้นไหมของสมาชิกหรือไม่

- ไม่มี เนื่องจาก.....
- มี โดยมีรายละเอียดการบันทึก ชื่อ-สกุลผู้ยืม ปริมาณที่ยืม ปริมาณชำระคืน ดอกเบี้ย .....

2.4 ธนาคารมีการจัดตั้งกองทุนสำหรับดำเนินงานหรือไม่ (ตั้งแต่เริ่มธนาคาร)

- ไม่มี เนื่องจาก.....
- มี โดย เริ่มต้นจาก.....บาท ณ ปัจจุบัน คงเหลือ.....บาท

2.5 ในกรดำเนินการจัดการประชุมสมาชิกธนาคารหรือไม่

- ไม่มี เนื่องจาก.....
- มี โดยประชุมจำนวน.....ครั้ง/เดือน/ปี รายละเอียด.....

ส่วนที่ 3 ด้านปัจจัยการผลิตที่สนับสนุนให้กับธนาคารที่จัดตั้งในปี พ.ศ.2561

3.1 ธนาคารได้รับการจัดสรรเส้นไหมหรือไม่ และตรงกับความต้องการหรือไม่ (ประเภทของเส้นไหมที่ได้รับ/ปริมาณที่ต้องการ) ได้รับ ตรงกับความต้องการ ไม่ตรงตามความต้องการ เนื่องจาก.....
 ไม่ได้รับ

3.2 ปริมาณเส้นไหมตั้งต้นที่ธนาคารได้รับการจัดสรร (ให้เมื่อเริ่มแรกจัดตั้งธนาคาร)

ชนิดของเส้นไหม	เส้นไหมที่จัดสรร (กก.)		ราคาเส้นไหม (บาท/กก.)		เกษตรกรยืม	
	เป้าหมาย	ผล	ในตลาด	ที่ได้รับจัดสรร	ปริมาณ (กก.)	มูลค่า (บาท)
- เส้นไหม.....						
- เส้นไหม.....						
- เส้นไหม.....						

3.3 หลังได้รับการจัดสรรเส้นไหมจากหน่วยงานแล้ว กลุ่มได้มีการจัดซื้อเส้นไหม/จัดหาเส้นไหมสำหรับสมาชิกในกลุ่มเพิ่มเติมหรือไม่

- จัดหาเพิ่ม จำนวน.....ครั้ง ปริมาณ.....กก./ครั้ง โดยจัดหาเพิ่มจาก.....
- ไม่จัดหาเพิ่ม เนื่องจาก.....

3.4 ในปี 2561ธนาคารได้รับการติดตาม และให้คำปรึกษาจากเจ้าหน้าที่หม่อนไหมหรือไม่

- ได้รับ .....ครั้ง/เดือน ไม่ได้รับ

3.5 นอกจากเส้นไหมที่ได้รับการจัดสรรจากหน่วยงานแล้ว ท่านได้รับการจัดสรรปัจจัยการผลิต/อุปกรณ์อื่นๆ อีกหรือไม่ ไม่ได้รับ ได้รับ เป็น.....

ส่วนที่ 4 ด้านการให้บริการเกษตรกรสมาชิกในปี 2561 (ต.ค.60 - ก.ย.61)

4.1 มีการเก็บค่าสมาชิก/ค่าหุ้น ของธนาคารหรือไม่

- ไม่มี มี เป็น ค่าหุ้น.....บาท/หุ้น ค่าสมาชิก.....บาท/ราย/ปี

4.2 มีเกษตรกรสมาชิกมาใช้บริการธนาคารหรือไม่ (ในปี 2561)

- ยังไม่มีเกษตรกรมาใช้บริการ เนื่องจาก.....
- มีเกษตรกรใช้บริการแล้ว โดยตั้งแต่เริ่มตั้งเปิดให้ยืม.....รอบ มีเกษตรกรยืม.....ราย/รอบ

4.3 ปริมาณสำรองเส้นใหม่ในธนาคารสำหรับเกษตรกรสมาชิกในกลุ่มในรอบต่อไป ข้อมูล ณ .....

- เส้นใหม่.....ปริมาณ.....กก.
- เส้นใหม่.....ปริมาณ.....กก.
- เส้นใหม่.....ปริมาณ.....กก.

4.4 ท่านคิดว่าเส้นใหม่/เงินทุนสำรองสำหรับจัดหาเส้นใหม่ให้สมาชิกในแต่ละรอบ มีเพียงพอหรือไม่

- เพียงพอ ไม่เพียงพอ แก้ไขโดย.....

ส่วนที่ 5 ข้อคิดเห็นด้านระดับความพึงพอใจของท่านมีต่อโครงการในด้านต่างๆ หลังเข้าร่วมโครงการ

5.1 ระดับความพึงพอใจของท่านต่อโครงการในด้านต่างๆ(ระดับนี้ มากที่สุด=5/มาก=4/ปานกลาง=3/น้อย=2/น้อยที่สุด=1)

รายการ	ระดับความพึงพอใจ
1. คุณภาพผ้าไหมของสมาชิก	
2. ปริมาณผลผลิตของกลุ่ม	
3. คุณภาพเส้นไหมที่ได้รับแจก	
4. ระเบียบข้อบังคับธนาคารที่กำหนด	
5. นโยบายธนาคารของรัฐ	
6. ปริมาณเส้นไหมหมุนเวียนในกลุ่ม	

5.2 ระดับของปัญหาด้านอาชีพหัตถกรรมที่กลุ่มประสบ(ระดับนี้ มากที่สุด=5/มาก=4/ปานกลาง=3/น้อย=2/น้อยที่สุด=1)

รายการ	ก่อนเป็นธนาคาร	หลังเป็นธนาคาร
1. ขาดแคลนเงินทุน		
2. ขาดแคลนเส้นไหมคุณภาพ		
3. ไม่มีแหล่งขายผลผลิต		
4.		

5.3 ท่านคิดว่ากลุ่มของท่านมีความเข้มแข็งสามารถพึ่งพาตนเองได้หรือไม่

- เข้มแข็ง ระดับความเข้มแข็ง มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด
- ยังไม่เข้มแข็ง เนื่องจาก.....

5.4 ท่านคิดว่าธนาคารสามารถช่วยแก้ไขปัญหาของกลุ่ม/ชุมชนได้หรือไม่

ได้ อย่างไร.....

ไม่ได้ เนื่องจาก.....

ส่วนที่ 6 ด้านปัญหา อุปสรรค ในการดำเนินการจัดตั้งธนาคาร และข้อเสนอแนะสำหรับการดำเนินการต่อไป

6.1 ปัญหา/อุปสรรค จากการดำเนินงาน.....

.....

6.2 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินงาน/นโยบายการจัดตั้งธนาคารหม่อนไหม.....

.....

ส่วนที่ 7 แผนการดำเนินงานธนาคารในระยะต่อไป

.....

.....

.....

.....

๙๙๙๙๙๙๙๙๙๙๙๙

แบบสัมภาษณ์เกษตรกร โครงการธนาคารหม่อนไหม ปี 2561

ศูนย์ประเมินผล สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

1.1 ชื่อ สurname

1.2 เลขที่บัตรประจำตัวประชาชน

1.3 อายุ (ปี)

1.4 เพศ 0 = หญิง, ชาย = 1

1.5 ที่อยู่ บ้านเลขที่ หมู่ที่ หมู่บ้าน

ตำบล อำเภอ

จังหวัด รหัสจังหวัด

โทร

รหัส	จังหวัด	รหัส	จังหวัด	รหัส	จังหวัด	รหัส	จังหวัด
010	เชียงราย	180	เลย	470	นครนายก	560	สมุทรสาคร
020	พะเยา	190	หนองบัวลำภู	480	ปราจีนบุรี	570	นครปฐม
030	ลำปาง	200	อุดรธานี	490	ฉะเชิงเทรา	580	กาญจนบุรี
040	ลำพูน	210	หนองคาย	500	สระแก้ว	590	ราชบุรี
050	เชียงใหม่	220	สกลนคร	510	จันทบุรี	600	สมุทรสงคราม
060	แม่ฮ่องสอน	230	นครพนม	520	ตราด	610	เพชรบุรี
070	ตาก	770	บึงกาฬ	530	ระยอง	620	ประจวบคีรีขันธ์
090	สุโขทัย	310	มหาสารคาม	540	ชลบุรี	630	ชุมพร
100	แพร่	320	ร้อยเอ็ด	550	สมุทรปราการ	640	ระนอง
110	น่าน	330	กาฬสินธุ์	370	สระบุรี	650	สุราษฎร์ธานี
120	อุดรดิตถ์	340	ขอนแก่น	380	ลพบุรี	660	พังงา
130	พิษณุโลก	290	สุรินทร์	390	สิงห์บุรี	670	ภูเก็ต
080	กำแพงเพชร	300	บุรีรัมย์	400	ชัยนาท	680	กระบี่
140	พิจิตร	350	ชัยภูมิ	410	สุพรรณบุรี	700	นครศรีธรรมราช
150	นครสวรรค์	360	นครราชสีมา	420	อ่างทอง	690	ตรัง
160	อุทัยธานี	240	มุกดาหาร	430	พระนครศรีอยุธยา	710	พัทลุง
170	เพชรบูรณ์	250	ยโสธร	440	นนทบุรี	720	สงขลา
		260	อำนาจเจริญ	450	กรุงเทพมหานคร	730	สตูล
		270	อุบลราชธานี	460	ปทุมธานี	740	ปัตตานี
		280	ศรีสะเกษ			750	ยะลา
						760	นราธิวาส

1.6	ระดับการศึกษาสูงสุด	ไม่สำเร็จการศึกษา = 0, ประถมต้น = 4, ประถมปลาย = 6, มัธยมต้น = 9, มัธยมปลาย/ปวช. = 12, ปวส. = 14, ปริญญาตรี = 16, ปริญญาโท = 18, ปริญญาเอก = 22
-----	---------------------	---

1.7	อาชีพหลัก	ในภาคเกษตร: เกษตรกร = 1, รับจ้างเกษตร = 2 นอกภาคเกษตร: รับจ้างนอกภาคเกษตร = 3, ทำงานประจำ = 4, ธุรกิจส่วนตัว = 5 ไม่มีงานทำ: เรียนหนังสือ = 6, ว่างาน/แม่บ้าน = 7, คนชรา/ผู้พิการ = 8
-----	-----------	---

1.8	ประสบการณ์ทำการเกษตร (ปี)	
-----	---------------------------	--

1.9	จำนวนสมาชิกในครัวเรือน (คน)		
	จำนวนแรงงานในครัวเรือน (คน)		จำนวนแรงงานในภาคเกษตร (คน)

1.10	ที่ดินในการถือครอง				
	รายการ	ของตนเอง (ไร่)	เช่า (ไร่)	ทำฟรี (ไร่)	การใช้ประโยชน์ที่ดิน
	ในภาคเกษตร				
	นอกภาคเกษตร				
	การใช้ประโยชน์ที่ดิน				
	ที่ดินเกษตรใช้ประโยชน์ทางพืช: ที่นา = 1, ที่พืชไร่ = 2, ที่สวนผลไม้/ไม้ยืนต้น = 3, ที่สวนผัก/สมุนไพร = 4, ที่ไม้ดอก/ไม้ประดับ = 5				
	ที่ดินเกษตรใช้ประโยชน์ทางปศุสัตว์: ที่เลี้ยงสัตว์เป็นโรงเรือน/โรงเลี้ยง/คอกสัตว์ = 6, ที่ทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์/ปลูกหญ้าเลี้ยงสัตว์ = 7				
	ที่ดินเกษตรใช้ประโยชน์ทางประมง: ที่เพาะเลี้ยงประมง = 8				
	ที่ดินทางการเกษตรใช้ประโยชน์หลายอย่างและแบ่งแยกไม่ได้: ฟาร์มผสม/เกษตรผสมผสาน = 9				
	ที่ดินอื่น ๆ: ที่ปลูกบ้านเรือนอยู่อาศัย = 10, ที่กร้างว่างเปล่า = 11, ห้วย/หนอง/คลอง/บึง/สระ = 12, ป่าถือครอง = 13				

1.11	การชลประทาน	ในเขตชลประทาน = 1, นอกเขตชลประทาน = 0
------	-------------	---------------------------------------

1.12	แหล่งน้ำที่ใช้	น้ำฝน = 1, ชลประทาน = 2, สูบเองจากแหล่งธรรมชาติ = 3, บ่อ/สระ/บาดาล ของตนเอง = 4, โครงการเอกชน/ราชการ สูบจากแหล่งธรรมชาติ = 5, กลุ่ม/สถาบัน สูบจากแหล่งธรรมชาติ = 6, ซื้อจากผู้ให้บริการ/ประปา = 7
------	----------------	---

1.13	การมีส่วนร่วมในโครงการ/นโยบายของรัฐ (ให้ตอบทุกข้อ)	มีส่วนร่วม = 1, ไม่มีส่วนร่วม = 0
------	--	-----------------------------------

1) ศพก.	3) การบริหารจัดการน้ำ	5) Zoning by Agri-Map	7) มาตรฐานสินค้าเกษตร GAP/เกษตรอินทรีย์
2) แปลงใหญ่	4) แผนการผลิตข้าวครบวงจร	6) ธนาคารสินค้าเกษตร	8) โครงการส่งเสริมเกษตรทฤษฎีใหม่

2.1	การเข้าร่วมโครงการธนาคารสินค้าเกษตร (ให้ตอบทุกข้อ)	มีส่วนร่วม = 1, ไม่มีส่วนร่วม = 0	
1) ธนาคารเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชน	3) ธนาคารข้าวในสถาบันเกษตรกร	5) ธนาคารปุ๋ยอินทรีย์	7) ธนาคารโค - กระบือ
2) ธนาคารหม่อนไหม	4) ธนาคารโคนมทดแทนฝูง	6) ธนาคารประมง	

ส่วนที่ 2 ข้อมูลทั่วไปด้านอาชีพหัตถกรรมของเกษตรกรสมาชิก

2.1 ท่านเป็นสมาชิกกลุ่มของท่านมา.....ปี ประสบการณ์ในการทอผ้า.....ปี

2.2 ลักษณะการประกอบอาชีพด้านหัตถกรรมของท่าน

ขายเส้นไหมอย่างเดียว โดย สาวไหม จำนวน ..... ครั้ง/ปี ได้เส้นไหม.....กก./ปี

ทอผ้า จำนวน.....รอบ/ปี ได้ผ้าไหม จำนวน.....เมตร/ปี

ทั้งสองอย่าง โดย สาวไหม จำนวน.....ครั้ง/ปี ได้เส้นไหม.....กก./ปี

ทอผ้า จำนวน.....รอบ/ปี ได้ผ้าไหม จำนวน.....เมตร/ปี ผลิตภัณฑ์ จำนวน.....ชิ้น/ปี

2.3 แหล่งเส้นไหมที่ท่านนำมาทอ/ขายแต่ละครั้ง (ระบุสัดส่วนแหล่งเส้นไหม 100%)

สาวไหมเอง .....% ได้เส้นไหมฟรี .....% จาก.....

ซื้อตลาด/พ่อค้า.....% ใช้เงินจาก

ของตนเอง กู้ จาก ( ) กองทุนหมู่บ้าน ( ) เพื่อนบ้าน ( ) อื่นๆ ระบุ.....

อื่นๆ.....

2.4 ปัญหาด้านอาชีพหัตถกรรมที่ท่านประสบเปรียบเทียบก่อนและหลังเป็นธนาคาร

รายการ	ก่อนจัดตั้งธนาคาร (✓)		หลังจัดตั้งธนาคาร (✓)	
	มี	ไม่มี	มี	ไม่มี
1. ขาดแคลนเงินทุน				
2. ขาดแคลนเส้นไหมคุณภาพ				
3. ไม่มีแหล่งขายผลผลิต				
4. คุณภาพผลผลิต				
5. ขาดอุปกรณ์ (เช่น จอ ดึง พวงสาว เป็นต้น)				

ส่วนที่ 3 ข้อมูลผลผลิต ผลลัพธ์ จากการเข้าเป็นสมาชิกธนาคารในปี 2561

3.1 การเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่ม และสมาชิกธนาคาร มีการเก็บค่าหุ้น/ค่าสมาชิก/ค่ากองทุน สำหรับใช้ในการดำเนินงาน หรือไม่

ประเภท	จำนวน (บาท)	จำนวน (หุ้น)	บาท/หุ้น	หมายเหตุ
1. การเป็นสมาชิกกลุ่ม				
☐ เก็บค่าสมาชิก				
☐ เก็บค่าหุ้น				
☐ ไม่ได้เก็บ				
2. การเป็นสมาชิกธนาคาร				
☐ เก็บค่าสมาชิก				
☐ เก็บค่าหุ้น				
☐ ไม่ได้เก็บ				

3.2 ท่านได้เข้าร่วมเวทีชุมชน/เวทีประชาคมที่ทาง จนท. จัดหรือไม่ (ก่อนจัดตั้งธนาคาร)

เข้าร่วม ไม่ได้เข้าร่วม เนื่องจาก.....(หากตอบข้อนี้ข้ามไป

ข้อ 3.5)

3.3 หากเข้าร่วมในข้อ 3.2 จนท. ถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับด้านหัตถกรรมหรือไม่ (เช่น การทอผ้า/การสาวไหม/หรือการเลี้ยงไหม ฯลฯ) ไม่มี มี เรื่อง.....ระดับความรู้ความเข้าใจ (5 - 1) .....

(มากที่สุด=5/มาก=4/ปานกลาง=3/น้อย=2/น้อยที่สุด=1)

3.4 หากท่านเข้าร่วมในข้อ 3.2 และ 3.3 ท่านมีการนำความรู้ที่ได้รับไปปฏิบัติ/ถ่ายทอด หรือไม่

1) นำไปปฏิบัติ นำไปปฏิบัติ ไม่ได้นำไปปฏิบัติ เนื่องจาก.....

2) ถ่ายทอดต่อ ถ่ายทอด ให้กับ ญาติ/พี่น้อง/ลูก เพื่อนบ้าน .....

ไม่ได้ถ่ายทอด เนื่องจาก.....

3.5 ในการดำเนินงานจัดตั้งธนาคาร ท่านมีส่วนร่วมในการดำเนินงานธนาคารหรือไม่อย่างไรบ้าง

ไม่มี มีส่วนร่วม โดย.....

3.6 ในปี 2561 ท่านได้ใช้บริการยืมเส้นไหม/อุปกรณ์การผลิต จากธนาคารหรือไม่

ใช้บริการ ยังไม่ได้ใช้บริการ เนื่องจาก.....(ข้ามไปข้อ 3.11)

3.7 เหตุผลท่านใช้บริการยืมเส้นไหมจากธนาคาร

ลดการซื้อเส้นไหมจากพ่อค้า/ตลาดในราคาที่สูง

เกิดความคล่องตัวในการทอผ้า (ไม่ต้องรอขายผ้าก่อนถึงนำเงินไปซื้อมาทอ)

ไม่ต้องกู้หนี้ยืมสิน ลดปัญหาขาดแคลนเส้นไหม/อุปกรณ์ ได้เส้นไหมคุณภาพ .....

3.8 การยืมเส้นไหม/อุปกรณ์ จากธนาคารในปี 2561 (ต.ค.60 - ก.ย.61) และราคาเส้นไหมที่ทางธนาคารกำหนด

ไหมพุ่ง/.....จำนวน.....ครั้ง ครั้งละ.....กก. ราคา กิโลกรัมละ .....บาท

ไหมยืน/.....จำนวน.....ครั้ง ครั้งละ.....กก. ราคา กิโลกรัมละ .....บาท

อุปกรณ์การผลิต ได้แก่ 1).....จำนวน..... ราคา.....บาท/ครั้ง/รอบ

2) .....จำนวน..... ราคา.....บาท/ครั้ง/รอบ

3) .....จำนวน..... ราคา.....บาท/ครั้ง/รอบ

3.9 จำนวนรอบ และปริมาณผ้าไหมที่ทอได้จากการใช้บริการธนาคาร ในปี 2561 (ต.ค.60 - ก.ย.61)

1) ทอผ้าได้.....รอบ/ปี ปริมาณ.....เมตร/ปี

2) จำหน่ายผ้าไหมได้.....ผืน/ปี ผลิตภัณฑ์ (เช่น ผ้าพันคอ กระเป๋า ฯลฯ) .....ชิ้น/ปี

3.10 การชำระคืนธนาคารในปี 2561 (ต.ค.60 - ก.ย.61)

ยังไม่ได้ชำระคืน เนื่องจาก..... ชำระคืนบางส่วน เป็น.....

ชำระคืนแล้ว ทั้งหมด โดยในการชำระคืน จะชำระคืนเป็น

1) ต้นเป็น (ตามมูลค่าที่ยืมเส้นไหม) เงินสด เส้นไหม ผ้าไหม อื่นๆ ระบุ.....

2) ดอกเบี้ย เป็น เงินสด ร้อยละ.....บาท/เดือน เส้นไหม.....ขีด/เส้นไหมที่ยืม 1กก.

ผ้าไหม.....เมตร/เส้นไหมที่ยืม 1กก. อื่นๆ ระบุ.....

3.11 ราคาค่าเปรียบเทียบกับก่อนและหลังเข้าร่วมโครงการ

1) ผ้าผืน ก่อน ขายได้.....บาท/เมตร หลัง ขายได้.....บาท/เมตร

2) ผ้าคลุมไหล่/อื่นๆ ก่อน ขายได้.....บาท/เมตร หลัง ขายได้.....บาท/เมตร

หากไม่เปลี่ยนแปลง ระบุเหตุผล.....

3.12 ปริมาณความต้องการเส้นไหมสำหรับทอผ้าในรอบต่อไป คาดว่าจะทอ ..... รอบ

ประเภทเส้นไหม/อุปกรณ์	ปริมาณ	แหล่งเส้นไหม/อุปกรณ์ที่ต้องการใช้ (✓)			
		ธนาคาร	ตลาด	สาวเอง	อื่นๆ ระบุ
☐ ไหมพุ่ง/..... (กก./รอบ)					
☐ ไหมยืน/.....(กก./รอบ)					
☐ อุปกรณ์ ระบุ.....(ชิ้น/รอบ)					
☐ อุปกรณ์ ระบุ.....(ชิ้น/รอบ).					
☐ อุปกรณ์ ระบุ.....(ชิ้น/รอบ)					

3.13 การส่งผลกระทบต่อ/เปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ หลังมีธนาคาร (ระดับ มากที่สุด=5/มาก=4/ปานกลาง=3/น้อย=2/น้อยที่สุด=1)

รายการ	อย่างไร (✓)			ระดับการส่งผล (1-5)	หากตอบเท่าเดิม/ลดลง / เพิ่มขึ้น ให้ระบุเหตุผล
	ลดลง	เท่าเดิม	เพิ่มขึ้น		
1. ค่าใช้จ่ายซื้อเส้นไหม					
2. รายได้					
3. ปริมาณผลผลิต					
4. ราคาผลผลิต					
5. ช่องทางจำหน่าย					
6. คุณภาพผลผลิต					
7. ปัญหาการขาดแคลนเส้นไหม/ ขาดแคลนอุปกรณ์					
8. อื่นๆ ระบุ.....					

ส่วนที่ 4 ข้อคิดเห็นระดับความพึงพอใจของท่านที่มีต่อโครงการในด้านต่างๆ หลังเข้าร่วมโครงการ

4.1 ท่านพึงพอใจต่อโครงการด้านต่างๆ ระดับใด (ระดับคะแนนดังนี้ มากที่สุด=5/มาก=4/ปานกลาง=3/น้อย=2/น้อยที่สุด=1)

รายการ	ระดับความพึงพอใจ
1. คุณภาพผ้าไหม/ผลิตภัณฑ์ที่ได้	
2. ปริมาณผลผลิต (ผ้าไหม/เส้นไหม/ผลิตภัณฑ์) ของท่าน	
3. คุณภาพเส้นไหม/อุปกรณ์ ที่ยืมจากธนาคาร	
4. ระเบียบข้อบังคับธนาคารที่กำหนด	
5. นโยบายธนาคารในชุมชน	
6. คณะกรรมการบริหารจัดการธนาคาร	

ส่วนที่ 5 ต้นทุน

5.1 ท่านทอผ้าประเภทใดมากที่สุด (เลือกเพียง 1 คำตอบ)

- มัดหมี่ ขิด ยกดอก แพรว ผ้าพื้น .....

5.2 ต้นทุนในการทอผ้า (เลือกประเภทผ้าที่ทอบ่อยที่สุด เลือกเพียง 1 ประเภท จากข้อ 5.1)

<u>1) กรณีผ้าพื้น</u> ปริมาณ.....เมตร/รอบ (หน้ากว้าง.....ซม.)				
รายการ (ต้นทุนต่อการทอผ้า 1 รอบ)	ก่อนเข้าร่วมโครงการ		หลังเข้าร่วมโครงการ	
	ปริมาณ	ราคา/หน่วย	ปริมาณ	ราคา/หน่วย
1. ไหมยืน (กก.) (.....)				
2. ไหมพุ่ง (กก.) (.....)				
3. ค่ามัดหมี่ (บาท)				
4. ค่าฟอก/ลอกขาว (ซอง)				
5. ค่าย้อม (ซอง)				
6. ค่าแรงงานทอ (บาท/ทอ 1 รอบ)				
7. อุปกรณ์				
7.1.....				
7.2.....				
7.3.....				
7.4.....				

2) กรณีผ้าคลุมไหล่/ผ้าพันคอ ฯลฯ ปริมาณ.....เมตร/รอบ (หน้ากว้าง.....เซนติเมตร)				
รายการ (ต้นทุนต่อการทอผ้า 1 รอบ)	ก่อนเข้าร่วมโครงการ		หลังเข้าร่วมโครงการ	
	ปริมาณ	ราคา	ปริมาณ	ราคา
1. ไหมยี่น (กก.) (.....)				
2. ไหมพุ่ง (กก.) (.....)				
3. ค่ำมัดหมี่ (บาท)				
4. ค่ำฟอก/ลอกขาว (ซอง)				
5. ค่ำย้อม (ซอง)				
6. ค่ำแรงงานทอ (บาท/ทอ 1 รอบ)				
7. ค่ำตกแต่ง/ ฯลฯ (เช่น ผูกชาย/ ขอบผ้า/ทำเป็นกระเป๋/ถุงผ้า)				
8. อุปกรณ์				
8.1.....				
8.2.....				
8.3.....				

ส่วนที่ 6 ปัญหา/ข้อเสนอแนะ (หลังจากมีการจัดตั้งธนาคารแล้ว)

1. ด้านการผลิต

.....
 .....

2. ด้านการตลาด

.....
 .....

3. ด้านอื่นๆ

.....
 .....

